Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

DIPLOMSKO DELO

Vpliv kaznovalne politike na povratništvo

Mentor: Doc.dr Milko Poštrak

Tijana Trajković

Maribor, 2017

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem svojemu mentorju doc.dr. Milko Poštraku za predano znanje, mentorstvo, čas in strokovno pomoč tekom vseh let izobraževanja na Fakulteti za socialno delo ter svoji družini, ki mi je s finančno predvsem pa moralno in čustveno podporo omogočila študij. Hvala!

POVZETEK IN KLJUČNE BESEDE

Ključne besede: *kaznovalna politika, namen kaznovanja, povratništvo, zavod za prestajanje kazni zapora, dejavniki tveganja, varovalni dejavniki, vpliv zaporne kazni, tretma, postpenalna pomoč, rehabilitacija, resocializacija, reintegracija*

V diplomskem delu sem želela predstaviti, kako vplive kazenskih sankcij doživljajo povratniki in kako učinkoviti se jim zdijo pri odvračanju od kriminala. Zanimali so me vrsta in obseg prejete pomoči v sklopu tretmaja ter glavni varovalni dejavniki in dejavniki tveganja za povratništvo. Diplomsko delo vsebuje empirično vrsto raziskave, pri čemer sem izkustvene podatke pridobila od desetih povratnikov Zavoda za prestajanje kazni zapora Maribor na podlagi standardiziranega intervjuja. Na zastavljena raziskovalna vprašanja sem dobila odgovore, s katerimi sem oblikovala naslednji sklep: starejša kot je oseba, manj dovzetna je za rehabilitacijo in manj izražena je lastna želja po spremembah. Dejavnik tveganja pri tem je tudi število in klasifikacija povratništva – večkrat kot je obsojenec prestajal kazen zapora, manj motivacije ima za spremembe. Bivalne okoliščine in pogoje zavoda je večina ocenjevala kot zadovoljive, manj zadovoljni pa so bili z učinkovitostjo postpenalne pomoči, ki jo velika večina ocenjuje kot nezadostno in neučinkovito. Tudi vpliv zaporne kazni pri odvračanju od povratništva ocenjujejo kot neučinkovitega. Zaporna kazen pa je pri večini zelo negativno vplivala na njihovo splošno počutje; posledice tega so bile največkrat izražene v obliki psihosomatskih težav. Večina zajete populacije je prestajala kazniva dejanja zoper premoženje, pri čemer je največkrat šlo za specialno vrsto povratništva. Največkrat ugotovljena dejavnika tveganja sta bila finančna stiska obsojencev po prestani kazni in težave pri zaposlovanju zaradi stigme. Kot najpogostejši varovalni dejavnik pa so intervjuvanci navajali podporo zunanje socialne mreže. Kaznovalno politiko RS in njene sankcije pa so večinoma ocenjevali kot neustrezno in represivno, katere glavni cilj je retribucija. Ker gre za kvalitativno raziskavo, kjer sta me bolj kot reprezentativni vzorec zanimala mnenje in videnje oseb z izkušnjo problematike povratništva, se odpovedujem vsakršni ideji o posploševanju pridobljenih rezultatov.

SUMMARY

***Descriptors**: Correctional policy, Purpose of punishment, Recidivism, Correctional facility, Risk factors, Protective factors, Impact of imprisonment, Treatment, Postpenal treatment, Rehabilition, Resocialization, Reintegration*

In my thesis, i have wanted to represent how the correctional penalties influence the returnees and how effective is the penalty system in discouraging them from criminal acts. I was interested in scope and nature of given help in the correctional treatment and also which are the main protective factors and risk factors for recidivsm. This thesis have empirical type of research in which I have collected the data from 10 inmates returnees from ZPKZ-MB in a form of standardized interviews. From the given answers i have got to the folowing results; the older is the person, the less prone it is to the rehabilitation and the less it is susceptible for change. Risk factors for this are also the number and classification of recidivism; the more sentences has the inmate served, the lesser is the motivation for resocialization. Living conditions in facility where in most cases graded as suffincient, however postpenal treatment was not graded so well; the majority said that it is innefective and insuffincient. The influence of penalty was also described as unsuccessful in reducing recidivism rate. Most of the inmates where convicted for crimes against property and the most common recidivism type was classified as special recidivism. The biggest risk factors for recidivism were described as financial crises after the release from imprisonment facility and troubles with employment because of the stigmatization. However, their main protective factors were social network and family support. Because this was an Qualitative survey, I was more interested in interviewees opinions and experiences with already mentioned topic, then in the gathering of representative sample, and therefore i decline the idea of generalizationing obtained results.

Kazalo vsebine

1 PREGLED PROBLEMATIKE 6
1.1 KAZNOVALNA POLITIKA: 6
1.2 TOTALNA INSTITUCIJA 9
- Koncept totalne ustanove 10
1.3 NAMEN IN CILJ ZAPORNE KAZNI 13
- Zgodovina kaznovanja 13
- Zapor 14
- Namen in dileme kaznovanja 15
1.4 ALTERNATIVNE KAZNI 18
- Zapor ob koncu tedna 19
- Hišni zapor 19
- Delo v splošno korist 20
1.5 RESOCIALIZACIJA 21
1.6 NADZOR KRIMINALA 25
1.7 DELO Z OBSOJENCI 28
- Sprejem obsojenca v zavod 28
- Osebni predmeti in denar 29
- Zdravstvena oskrba 29
- Tretma obsojencev 30
- Bivalni in drugi prostori 30
- Prehrana obsojencev 31
- Delo obsojencev 31
- Izobraževanje 32
- Obiski 32
- Postpenalna pomoč in socialno delo 33
1.8 PREPREČEVANJA POVRATNIŠTVA 36
- Projekt ESS 37
- Značilnosti in oblike povratništva 38

- Klasifikacija povratništva 39
- Vpliv zaporne kazni na povratništvo 40

1.9 TEŽAVE KAZNJENCEV PO PRESTANI ZAPORNI KAZNI 42

2 PROBLEM 44

3 METODOLOGIJA 46

- VRSTA RAZISKAVE 46
- RAZISKOVALNI INSTRUMENTI 46
- POPULACIJA IN VZORČENJE 47
- ZBIRANJE PODATKOV 47
- OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV 48

4 REZULTATI 49

5 RAZPRAVA IN SKLEPI 58

6 PREDLOGI 60

7 LITERATURA 61

8 PRILOGE 64

VPRAŠALNIK 64

INTERVJUJI 66

ANALIZA PODATKOV ..... **Napaka! Zaznamek ni definiran.**

1 PREGLED PROBLEMATIKE

1.1 KAZNOVALNA POLITIKA:

Mnenja družbe glede usmerjenosti kaznovanja se krešejo že od nekdaj. Kaznovalna politika večine modernih družb temelji na relativni teoriji in usmerjenosti k tretmajski ideologiji. Čeprav je model kaznovanja zakonsko opredeljen, mnenja družbe glede dejanske usmerjenosti kaznovalne politike niso enotna. Veliko polemik glede kazenskega sankcioniranja v Republiki Sloveniji je pred leti prinesla sprememba Kazenskega zakonika, pri čemer so mnogi opozarjali na čedalje bolj represivno usmerjenost politike kaznovanja. Po drugi strani pa je moč opaziti tudi čedalje bolj kaznovalno naravnanost državljanov, ki tretmajski usmeritvi kaznovanja očitajo neučinkovitost v boju za zmanjševanje kriminalitete.

Petrovec (1998) navaja, da je najbolj zanesljiv test civiliziranosti neke dežele, mnenje oz. razpoloženje ljudi pri obravnavi povzročiteljev kaznivih dejanj. Krepost in moč naroda se namreč kaže v načinu obravnave kriminalitete. Ta način pa je izražen v priznavanju pravic obsojenim in obtoženim osebam ter prizadevanju za njihovo rehabilitacijo in uspešno reintegracijo.

Brinc (2005: 10–25) meni, da bi racionalna kaznovalna politika morala opustiti pričakovanje, da je mogoče zgolj s strogim kaznovanjem in z zavodi zmanjšati kriminaliteto. Želja javnosti po strožjem kaznovanju, ki se pojavlja ob porastu kriminalitete, je lahko nevarna tako za laično kot za strokovno javnost, v kateri imajo glavno vlogo sodniki in državni tožilci. Problem nastane, ko se družba zavzema zgolj za nenehno delovanje kazenskega sistema, ne pa tudi za način njegovega delovanja in doseganje namenov kaznovanja.

Petrovec (1998) pravi, da se slovenska zakonodaja na področju kaznovalne politike zgleduje po tokovih sodobne evropske politike, kar se kaže tudi pri opuščanju izrecne opredelitve namena kaznovanja. Na ta način je specialno preventivni namen kaznovanja nadomestil generalni preventivni namen kazni. Pri vzgojnih ukrepih je sicer predpisano upoštevanje tretmajske ideologije, katere cilj je prevzgoja in strokovno usposabljanje, kar pa je v praksi mnogokrat prezrto. Po mnenju zakonodajalca se sodišča pri odmeri kazni zavezujejo k upoštevanju načela pravičnosti kazni, pri čemer je kriterij koristnosti v podrejenem položaju. S tem bi naj zakon onemogočal opcijsko izrekanje nesorazmerno visokih kazni. Obenem pa meni, da bi takšna zakonodajna usmeritev bila razumljivejša, če bi bila slovenska kaznovalna politika znana po nesorazmerno strogih kaznih ali v primeru časovno nedoločenih kazni, ki bi jih prilagajali dosežkom tretmaja.

Brinc (1996: 215–225) meni, da je poleg preprečevanja kriminalitete v okviru kaznovalne politike najpomembnejša prav kaznovalna politika sodišč, saj je edina, ki se uresničuje. Spremembe kaznovalne politike določajo prostor in čas ter trenutne moralno-pravne vrednote določene družbe. Za dosego njenih dolgoročnih učinkov je potrebno oblikovanje dolgoročnih ciljev, pri čemer se v okviru kaznovanja mora upoštevati človekovo dostojanstvo. Ker je kaznovalna politika sodišč v večini primerov odvisna predvsem od usmeritve sodnikov in državnih tožilcev, je nanjo možno vplivati le minimalno. Kot merilo represivnosti državne kaznovalne politike se uporablja razmerje med kriminalitetnim številom in številom zaprtih oseb na 100.000 prebivalcev na določen datum. Pri tem pa se upoštevajo tudi podatki o izrečenih zapornih kaznih, dolžinah kazni in številu obsojenih na določeno kazen.

Petrovec (1998) navaja, da se odsotnost opredelitve namena kaznovanja v Kazenskem zakoniku lahko šteje kot retributivistično usmerjenost zakonodajalca. Obenem pa omenja tudi kontradiktornost kaznovalne zakonodaje pri nas. Saj lahko med cilji kazenskih sankcij, razberemo načela sorazmernosti, retribucije, resocializacije, specialno prevencijo in načelo generalne prevencije.

Veliko polemik o usmerjenosti kaznovalne politike, je sprožila ponovna uvedba dosmrtnega zapora v letu 2008 ob spremembi Kazenskega zakonika (KZ-1).

Podobnega mnenja glede retributivistične usmerjenosti kazenskega področja v RS, sta tudi Flander in Meško (2013: 331-343), ki menita, da uvedba dosmrtnega zapora, ki ga je zakonodajalec na novo vključil v Kazenski zakonik (KZ-1) leta 2008, poleg izražene represije pomeni tudi nespoštovanje človekovega dostojanstva.

Omeniti pa je treba, da je dosmrtna kazen predpisana za primere genocida, vojnega hudodelstva ter izredno nasilne storilce, ki naklepno povzročijo dve ali več kaznivih dejanj z namenom odvzema življenja. Pred to spremembo je najvišja predpisana kazen bila v višini trideset let (UL RS, 55/08 , KZ-1).

Meško in Flander (2013: 331-343) obenem še navajata, da je po ukinitvi smrtne kazni leta 1989 (takrat je bila tudi uradno odpravljena; zadnja smrtna kazen na področju Slovenije pa je bila izvedena leta 1957) bila najvišja predpisana kazen zapora dvajsetih let. Leta 1998 pa se je povišala na 30 let, čeprav se v tem času ni zgodilo nič tako drastičnega, da bi bilo višanje maksimalne kazni smiselno. S sistemom kaznovanja, ki določa splošni maksimum v višini petnajst let, se namreč da doseči vse sodobne penološke cilje.

Petrovec (2004), glede kazni v višini dvajset ali trideset let navaja, da jih gre obravnavati kot dosmrtno ječo zaradi višine obsojenčeve starosti po prestani kazni. Pri obsodbi na kazen zapora v višini trideset let je človek ne glede na starost, pri kateri je začel s prestajanjem kazni, ob odpustu v poznih letih. Takšna oseba pa je zaradi slabih možnosti lastnega preživljanja močno izpostavljena tveganju za povratništvo. Pokazatelj represivnosti je tudi razmerje med skupnim številom paznikov in številom strokovnih delavcev, ki v primerjavi s številom paznikov stagnira.

1.2 TOTALNA INSTITUCIJA

Večina dodeljenih kazenskih sankcij se še vedno dodeljuje v obliki prestajanja zaporne kazni. Zavodi za prestajanje kazni zapora predstavljajo strogo varovano institucijo s togo oblikovanim dnevnim redom ter strogo postavljenimi pravili, ki se nanašajo na vse obsojence zavoda. Zaradi lastnosti njegovega sistema delovanja se zapor uvršča v kategorijo totalne institucije, katera pa pušča na obsojencih vrsto negativnih posledic.

Izraz totalna institucija je uvedel kanadski sociolog in pisatelj Erving Goffman , ki jo definira kot družbeno organizacijo oziroma institucijo, v kateri so osebe namensko izolirane od zunanjega sveta zaradi različnih razlogov. Gre za prostore kjer se ustvarjajo podrejene, disciplinirane osebnosti, ki bodo družbeno sprejemljive šele takrat, ko bodo ustrezno spremenjene s strani institucije. V totalnih institucijah veliko različnih posameznikov preživlja podobne situacije. Za določeno časovno obdobje je njihovo življenje ločeno od zunanje družbe. Zato se življenje v takšnih ustanovah lahko opisuje kot nesvobodno, cenzurirano ter socialno odmaknjeno od resničnosti (Goffman 1991).

Flaker (1998) navaja, da so se prve velike zaprte-totalne institucije uveljavile že v 19. stoletju. Njihov namen sprva pa je bil pomoč drugačnim družbenim skupinam. Razlog za njihov pojav je bil pričetek industrializacije, katera je oteževala izvajanje tradicionalne pomoči zato so se pojavile skupinske oblike varstva. Totalne institucije so začele prevladovati nad vsemi drugimi oblikami varstva, nadzorovanja in kaznovanja. Delovale so v smislu disciplinske grožnje, kot izhod v sili za reševanje določenih družbenih problemov.

Predmet dela v totalnih institucijah predstavljajo varovanci, ki so obenem tudi proizvodi osebja ustanove. Vsak izmed njih ima namreč svojo številko in kartoteko, v kateri se zbirajo navodila in podatki o posameznemu varovancu. Totalno institucijo gre obravnavati kot neke vrste odlagališče za varovance, ki jo družba vidi kot učinkovit stroj za dosego določenih ciljev (Mali 2006: 20-25).

- **Koncept totalne ustanove**

  Najpomembnejša značilnost totalne ustanove je torej princip njenega delovanja, v katerem v celoti zajame posamezno osebo oziroma varovanca. Ustvarjena je z namenom, da nudi pomoč družbi pri obvladovanju marginalnih skupin. Njeno delovanje se od drugih institucij razlikuje po tem, da se vse dogaja na istem kraju, da so vnaprej jasno določena pravila ter da z življenjem posameznika upravljajo organi omenjene ustanove. Glavni problem totalne institucije predstavlja neprilagojenost posameznikovi osebnosti. Vsak namreč vanjo vstopa z edinstvenimi lastnostmi, ki pa se razlikujejo od zapovedi in pravil ustanove. Življenje oseb v instituciji je nadzorovano na vseh področjih posameznikovega delovanja. Dejavnosti pa so vsiljene z namenom, da se uresničuje uradni cilj ustanove. Totalna institucija se definira kot prostor, ki je ločen od zunanjega sveta in obenem združuje neznance, ki si delijo prostore, osebje, dejavnosti in čas. Totalnost v takšnih institucijah pa je tudi simbolna kar ponazarjajo meje oz. pregrade, ki so zgrajene z namenom ločevanja totalne ustanove od zunanjega okolja (Goffman 1991).

Mali (2006:20-25) pravi, da si totalne institucije delijo posebno družbeno dejstvo; nobene značilnosti njenega delovanja ne bomo našli v vseh totalnih institucijah in nobena od značilnosti totalne institucije ni značilna samo zanje. Obenem pa navaja, da med varovanci in osebjem totalne institucije zaradi njenih lastnosti delovanja, prihaja do razcepa. Namreč, osebje je v ustanovi le med delovnim časom, varovanci pa so tam ves čas, kar pa jim onemogoča stike z zunanjim svetom. Ta razcep pa vodi v pojav sovražnih stereotipov. Na varovance se gleda kot na nepomembne ter družbeno neustrezne ljudi, na osebje pa se gleda kot na zlobne in poniževalne osebe. Osebju to daje občutek superiornosti, varovancem pa občutek manjvrednosti.

Obsojenci, ki prestajajo zaporno kazen so poleg stigme ter občutkov manjvrednosti, podvrženi tudi številnim drugim negativnim posledicam, ki jih prinaša bivanje v totalni instituciji.

Flaker (1998), glede posledic bivanja v totalni instituciji omenja kontaminacijo in mortifikacijo. Pri kontaminaciji gre največkrat za fizično in medosebno kontaminacijo, ki je posledica skupnega življenja velikega števila oseb na prostorsko zelo omejenem bivališču. Pri mortifikaciji pa gre za sistematični proces, katerega postopki so usmerjeni k poniževanju in degradaciji varovancev. Njen namen je zlomiti varovančev prejšnji koncept jaza. Institucija je s svojimi sistematičnimi postopki odgovorna za omrtvičenje osebne identitete varovancev.

Poleg procesa mortifikacije in kontaminacije pa ima bivanje v totalni instituciji še naslednji posledici:

1. **razlastitev vloge:** pojavi se, ko posameznik zapusti zunanji svet in postane varovanec institucije. V določenih ustanovah mora varovanec skozi uvodno obdobje; za določen čas ni upravičen niti do zunanjih obiskov, niti do stika z drugimi varovanci (Haralambos in Holborn 1999).

2. **programiranje:** varovanci morajo ob prihodu v institucijo skozi določen postopek sistemskega uvajanja. To lahko npr. zajema : tehtanje, merjenje, odvzem prstnih odtisov, fotografiranje, zapis anamneze, popis osebnih predmetov, slačenje, dezinfekcija, prejem institucionalne obleke/uniforme ter določitev namestitvene enote (Haralambos in Holborn 1999).

1.3 NAMEN IN CILJ ZAPORNE KAZNI

- **Zgodovina kaznovanja**

Bistvo kaznovanja v starem veku je bilo maščevanje oziroma povračilo storilcu kaznivega dejanja na način, da je dodeljena kazen presegla ugodnost, ki jo je storilec z dejanjem pridobil. Kazni, ki so se v tem času izrekale so bile izredno krute. Zajemale so telesno mučenje in pohabljanje, čemur je pogosto sledila smrt obtoženca. Javnost je bila vključena v obred kaznovanja, saj je to predstavljalo družbeni spektakel, hkrati pa je bilo pri tem poskrbljeno tudi za zastraševalni učinek družbe. Z razvojem civilizacije se je način kaznovanja spreminjal tako, da so se pri kaznovanju vedno bolj upoštevale človekove pravice. Pomembno prelomnico je predstavljala uvedba giljotine, ki je pomenila hitro usmrtitev in odpravljanje muk. Ljudje so se počasi začeli zavedati, da je kaznovalni obred mučenja zločincev prav tako zločin. V devetnajstem stoletju se je začela uveljavljati zaporna kazen, ki je predstavljala civilizirano alternativo nehumanim načinom mučenja (Foucault 1994).

Šele z začetkom dvajsetega stoletja je kaznovanje dobilo nov namen. Poleg retribucije se je kot cilj kaznovanja pojavila tudi rehabilitacija. Šlo je predvsem za prisilno prevzgojo zapornikov, ki je temeljila na medicinskem modelu. Premik ciljev kaznovanja je prinesel tudi novo kaznovalno teorijo. V grobem lahko ločimo med retributivno (absolutno) in utilitaristično (relativno) teorijo kaznovanja. Cilj prve je s kaznijo vzpostaviti porušeno ravnovesje oziroma red, cilj druge pa prevzgojno vplivati na obsojenca in ga s tem prilagoditi na družbeno okolje in upoštevanje družbeno sprejemljivih norm. Absolutne teorije zagovarjajo kazen kot sredstvo izenačevanja storjenih krivic – kaznuje se, ker se je grešilo (»punitur quia peccatum est«). Relativne teorije kaznovanja pa si prizadevajo delovati tako v smeri generalne kot v smeri specialne prevencije. Pri generalni gre za preprečevanje kriminala na ravni družbe, pri specialni pa na ravni posameznika, ki se ga želi prevzgojiti v spoštljivega člana družbe kateri ne krši njenih norm (Meško 2004).

- **Zapor**

Flaker (1998), glede zapora navaja, da ima v kapitalistični družbi pomembno ekonomsko vlogo, saj zagotavlja delovna mesta na področjih kriminalistike, prava, medicine, socialne pedagogike in celo tekstilne, kovinske, lesne in prehranske industrije. Kot značilnost zapora se kaže neučinkovitost, na podlagi katere se vedno znova ustvarjajo načela reformiranja zaporniškega sistema.

Foucault (1994) zapor opisuje kot zgolj del v mnogo obsežnejšem sistemu, v katerega je ta vpet. Spremljajo ga načela zaporne reforme in kritika zapora. Ti elementi pa skupaj z zakonsko-pravnim odvzemom prostosti tvorijo kompleksno celoto, imenovano zaporni sistem.

Z začetkom pojavljanja načel funkcioniranja zapornega sistema so se pojavile tudi kritike na račun zapora. Nasprotniki zapornemu režimu očitajo, da ne zmanjšuje stopnje kriminala ter da celo ustvarja in viša stopnjo prestopništva, s tem ko omogoča, da se med prestajanjem kazni obsojenci med seboj povezujejo kot sodelavci pri nastajanju novih kaznivih dejanj.

Kanduč (2007) pravi, da je moč vse pogosteje slišati pripombe o tem, kako zapor bolj spominja na hotel kot na resno kaznovalno institucijo. Razlog vidi v tem, da je vsakdanje življenje nekaterih podobno življenju znotraj zapora. Svobodno razporejanje časa je v modernih družbah precej omejeno s pretežnim posvečanjem plačanemu delu in ostalim obveznostim, pri čemer ostane prostega časa zelo malo. Svobodo človeku omejuje izbira lastne nesvobode oziroma službe zaradi težnje po zagotovitvi ustreznega ekonomskega stanja. Rešitev pa vidi v širjenju svobode ljudi na prostosti s krajšanjem delovnega časa ter v pravičnejši porazdelitvi kapitala med minimalnim dohodkom in bogastvom.

- **Namen in dileme kaznovanja**

Foucault (1994) pravi, da namen zapora ter kaznovanja na splošno ni odstranjevanje prekrškov. Cilj kaznovanja predstavlja razločevanje, razdelitev in kategorizacija prekrškov v splošno taktiko podrejanja. Kazenski sistem sicer delno omogoča način obvladovanja in upravljanja s kriminaliteto, obenem pa omogoča tudi splošno ekonomijo zapornega sistema.

Brinc (1991) kot opcijske namene kaznovanja navaja:

- Retribucijo: povračilo

- Onesposobitev: izločitev obsojencev iz družbe

- Zastraševanje: kot tehnika odvračanja od kaznivih dejanj

- Resocializacijo: spreminjanje neustreznih osebnostnih in vedenjskih vzorcev

Pri čemer Brinc (1991) pravi, da prvi trije nameni niso učinkoviti v boju s kriminaliteto. Pri retribuciji lahko represiven kazenski sistem določa posameznikovo vedenje po izteku kazni, ki se prav zaradi izvršene sankcije oblikuje v disfunkcionalne vedenjske vzorce ter povratništvo. Za izolacijski namen kazni pravi, da deluje zgolj začasno in v primeru, če zaprtih obsojencev istočasno ne nadomestijo novi. Zastraševanje pa ima odvračilno funkcijo samo pri naklepu kaznivega dejanja ter v primeru, ko se glede na pridobljeno korist kaznivo dejanje ne izplača. Resocializacija, ki obenem vsebuje tudi specialno preventivni namen, zato ostaja najprimernejši cilj kaznovanja za enkrat.

Foucault (1994), med drugim glede kaznovanja pravi, da postaja vedno bolj nevidno širši javnosti. Nekdanjega rablja je sedaj nadomestilo osebje kaznovalnega sistema: sodniki, pazniki, zdravniki, psihiatri, psihologi, svetovalci, itd. S tem ,ko se obsojenca gibalno in prostorsko omeji, se mu odvzame svoboda, ki pa je osnovna pravica in dobrina vsakega posameznika. Čeprav so zapori dandanes videti humani in navzven ne kažejo svoje temačnosti, gre kljub temu še vedno kazen, kateri se obsojenec ne more izogniti in katera mu prinaša vrsto negativnih posledic.

Kot že rečeno je val svetovne postmoderne humanistične ideologije tudi k nam prinesel tretmajsko usmeritev kaznovalne politike, ki temelji na prevzgojni funkciji kazenskih sankcij. Ta je sicer dosegla, da predstava o retribuciji kot podlagi za pravičnost vse bolj bledi. Kljub pozitivnemu premiku pa še zmeraj ostaja slab vtis podobe obsojenca v »okvari«, ki ga je potrebno »popraviti«. V ta namen se kaznovalna politika, poleg rehabilitacije, poslužuje tudi različnih metod omejevanja obsojenčevih potreb in hotenj. Sodobno kaznovanje ni več v direktni povezavi s fizičnim trpljenjem, kot je to bilo včasih, kazen danes zadeva dušo in psiho obtožencev.

1.4 ALTERNATIVNE KAZNI

V zadnjih letih so možnosti alternativnega prestajanja zaporne kazni v porastu, saj se zapori srečujejo s problemom prezasedenosti in s tem povezanimi višjimi stroški. Poleg finančnih razlogov pa zagovorniki alternativnih kazni opozarjajo tudi na negativne vplive klasične zaporne kazni, ki vpliva na (ne)uspešnost prevzgoje kaznjencev.

Prednost alternativnih kazni je v tem, da ne stigmatizirajo nenasilnih storilcev, poleg tega pa se z zamenjavo kazni zapora z milejšim ukrepom zmanjšuje tudi nasilnost pravosodnega sistema ter njegovi stroški. Manjše pa je tudi tveganje za kriminalizacijo in stigmatizacijo, ki se viša sorazmerno s prestanim časom v zaporu (Petrovec 1999: 346–349).

Knežević (2008) pojasnjuje pojav alternativnih kazni s spremembo kaznovalnega pristopa, ki je prinesel prehod iz retributivnega v tretmajski model, ki temelji na humanistični ideologiji, pri čemer je glavni cilj prevzgoja delinkventov. Uvedba alternativnih kazni pa vendarle ni izpolnila pričakovanj glede zmanjšanja števila kaznjencev. Eden izmed vzrokov za to je, da se večina alternativnih kazni izreka zgolj kot nadomestilo za plačilo globe.

Kazenske sankcije v RS in njihovo izvajanje opredeljuje Kazenski zakonik (KZ-1) ter Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij (ZIKS-1-UPB1). Med kazenske sankcije spadajo: kazni, opozorilne sankcije ter varnostni ukrepi. Vrste kazni so: zapor, denarna kazen in prepoved vožnje motornega vozila. Opozorilni sankciji sta pogojna obsodba in sodni opomin. Varnostni ukrepi pa so: obvezno psihiatrično zdravljenje in varstvo v zdravstvenem zavodu, obvezno psihiatrično zdravljenje na prostosti, prepoved opravljanja poklica, odvzem vozniškega dovoljenja ter odvzem predmetov. Zakonsko opredeljeni načini alternativnega prestajanja kazni zapora pa so: zapor ob koncu tedna, hišni zapor ter delo v splošno korist.

- **Zapor ob koncu tedna**

  Prestajanje zapora ob koncu tedna pomeni, da ima obsojeni med prestajanjem zaporne kazni še naprej možnost delati ali se šolati in spati ter bivati doma. Kazenska sankcija se v tem primeru izvršuje tako, da mora konec tedna oziroma ob dela prostih dnevih obsojeni preživeti v zavodu. To pride v poštev pri obsojencih, ki imajo kazen zapora do treh let, razen v primeru kaznivega dejanja zoper spolno nedotakljivost.

- **Hišni zapor**

  Pri hišnem zaporu gre za novo obliko prestajanja zaporne kazni. Takšen način izvrševanja zapora pride v poštev takrat, ko je obsojeni obsojen na do devet mesecev zapora in ni obsojen v primeru kaznivega dejanja zoper spolno nedotakljivost.
  Izpolnjeni morajo biti določeni pogoji: obsojeni ni nevaren za okolico in ni nevarnosti za možnost, da bi dejanje ponovil, zaradi družinskih ali poklicnih okoliščin je primerneje, da kazen prestaja doma; zaradi bolezni, invalidnosti ali starosti obsojenca.
  Med prestajanjem hišnega zapora obsojenec ne sme zapustiti oziroma se oddaljiti od stavbe, kjer se nadzor izvaja. Sodišče ima v primeru, ko obsojenec krši pravila, možnost odločiti, da se preostanek kazni izvrši v zavodu.

- **Delo v splošno korist**

Kazen zapora do dveh let, razen v primeru kaznivega dejanja zoper spolno nedotakljivost, se lahko nadomesti in opravi v obdobju dveh let od izvršljivosti sodbe z delom v splošno korist. Pri tej alternativni obliki kazni je določen obseg dela in sicer se en dan zapora nadomesti z dvema urama dela.

Strokovni delavci na centru za socialno delo določijo vrsto dela glede na strokovno usposobljenost obsojenca. Delo v splošno korist je nemoteče za njegove družinske, poklicne ali izobraževalne obveznosti. Za delo v splošno korist obsojeni ne prejme plačila (UL RS, 110/06, /ZIKS-1-UPB1/) in (UL RS, 55/08 , /KZ-1/).

1.5 RESOCIALIZACIJA

Resocializacija s katero se srečujejo obsojenci, njihovi bližnji in strokovni delavci, sega v devetnajsto stoletje saj se je spreminjanje kazni v prevzgojo nakazovalo že v razsvetljenstvu. Vpliv razvoja družbenih ved kot so: sociologija, kriminologija in psihologija, je prineslo preusmeritev k iskanju novih prevzgojnih tehnik ter iskanje odgovorov o učinkovitem tretmaju in rehabilitaciji obsojencev. Začelo pa se je tudi pripisovanje odgovornosti družbi, ki bi naj doprinesla tako k razvoju kriminala, kot tudi k razvoju resocializacije katere namen je zmanjševanje kriminalitete (Salecl 1991).

Izraz resocializacija tako pomeni ponovno socializacijo, katere cilj je izničiti negativne učinke predhodne socializacije. Nova socializacija naj bi torej temeljila na splošno sprejetih oblikah vrednotenja, čustvovanja in vedenja posameznika. Pri socializaciji nasploh pa gre za proces učenja vključevanja v družbo in prilagajanja na njene norme in pravila.

Teorije na področju kriminologije vzrok prestopniškega vedenja pogosto iščejo znotraj neurejenih družinskih vzorcev in neustrezne primarne socializacije. To naj bi še posebej veljalo pri prestopništvu, ki se oblikuje v mladosti do štirinajstega leta starosti. Vzroke lahko predstavljajo psihične stiske, ki so lahko posledica napetih družinskih odnosov, disfunkcionalnega vpliva starševske vloge, ločitve od biološkega starša in drugih stresnih okoliščin. Vse te situacije lahko negativno vplivajo na proces socializacije pri posamezniku ali pa ga celo prekinejo (Poštrak 2004).

Poštrak (2006: 3–5) obenem tudi navaja, da oseba z nasilnimi dejanji na simbolen način nekaj sporoča – da se je v njenem življenjskem svetu zgodilo ali pa se še vedno dogaja nekaj ogrožajočega in neprijetnega. Pri svetovalnem delu je treba to sporočilo znati razumeti saj se lahko šele na podlagi razumevanja zastavi ustrezna svetovalna dejavnost, pri kateri je potrebno upoštevanje dejavnikov in okoliščin, ki so posameznika pripeljale do razvijanja določenih načinov ravnanja.

Načini razvijanja določenega ravnanja pri obsojencu se najpogosteje začnejo oblikovati že v primarni socializaciji, ki večinoma poteka v družinskem krogu. Okolje kateremu je posameznik od pričetka življenja izpostavljen, temeljno vpliva na ustreznost resocializacije in razvijanje posameznikovih vedenjskih vzorcev. Vplivi sekundarnega okolja pa lahko te načine okrepijo ali izničijo.

Mead (1997) loči dve fazi socializacije: igro (play) in organizirano igro (game). Igra je faza pri kateri oseba neselektivno ponotranji vsebine okolja, pri čemer se še ne zaveda sebe, svoje vloge in vloge drugih v skupnosti. Organizirana igra pa je faza socializacije pri kateri je osebni jaz že vzpostavljen.

Poštrak (2007: 12-16) navaja, da se v drugi fazi socializacije mladostnik že zaveda svoje družbene vloge in vloge ostalih. Pri postopnem spoznavanju pravil družbenega ravnanja začenja ugotavljati, katera lahko krši, sprejme in/ali spreminja. Ali pa zanje sploh ne ve in se zato ravna po lastnih pravilih.

Pri sekundarni oz. drugi fazi socializacije se torej že lahko začenjajo pojavljati prvi disfunkcionalni vzorci ravnanja, ki jih bo potem resocializacija v okviru zavodskega tretmaja pri obsojencu skušala odpraviti. Na njeno učinkovitost pa v veliki meri vplivajo prav zavodski pogoji bivanja in delovanja.

Pomemben vidik prestajanja zaporne kazni v zaporu je v tem, da obsojenec aktivno sodeluje pri lastni resocializaciji, za kar je nujno potrebno aktivno sodelovanje z zaposlenimi. Strokovni delavci skrbijo za organizacijo dela in življenja v zavodu z namenom, da bi se lahko obsojenec po prestani kazni zapora vrnil v normalno življenje in da bi se s tem zmanjšalo tveganje za ponovitev kaznivega dejanja. Obsojenec skupaj s socialnim delavcem, zaposlenim v instituciji, naredi osebni načrt prestajanja kazni, v katerem so navedene vse vsebine in aktivnosti, katerih se bo obsojenec tekom izvrševanja kazni udeleževal. V osebnem načrtu se v sprejemnem obdobju opredelijo zastavljeni cilji, ki bodo pripeljali do realizacije (www.mp.gov.si/o_ministrstvu/ursiks_organ_v_sestavi/izvrsevanje_kazenskih_sankcij/vzgoja_in_izobrazevanje/ nazadnje dostopno: 1.6.2017).

Kot navaja Brinc (1991) pa življenje v zaporu vodi do intelektualne slabitve obsojencev in avtomatizma, pri čemer se podrejajo družbenim normam le ob nadzoru. S popolno izgubo avtonomije postane obsojenec nemočen in odvisen, hkrati pa je ves ta čas v odnosu z drugimi kaznjenci z zgodovino nasilja, zaradi česar se lahko počuti ogroženo. Negativni vplivi prestajanja zaporne kazni na obsojenca pa postavljajo pod vprašaj tudi uspešnost dovzetnosti resocializacije, ki pa je med glavnimi nameni kaznovanja tretmajske ideologije.

Podobno navaja tudi Petrovec (1998), ki pojasnjuje, da lahko obsojena oseba sčasoma postane odporna in nedovzetna za rehabilitacijski program zaradi ustvarjanja in prevzemanja posebnih vedenjskih vzorcev, običajev in splošne kulture kaznjencev, ki prevladuje v zaporu. Ta pojav s skupnim imenom imenuje prizonizacija.

S vprašanjem rehabilitacijske ideologije pa se je ukvarjal tudi Robert Martinson, ki je leta 1974 objavil kritiko z naslovom: »*What works- questions and answer about prison reform*«. Kot odgovor na zastavljeno vprašanje kaj deluje, je odgovoril, da prav nič – *»nothing works*«. V svojem delu je zapisal ugotovitve o neučinkovitem oziroma neobstoječem vplivu tretmaja na zmanjševanje recidivizma in stopnje kriminala. Kasneje pa je svoje mnenje glede tega vseeno spremenil saj je prišel do ugotovitve, da določeni programi tretmaja znižujejo stopnjo povratništva medtem ,ko ga drugi celo zvišujejo (Petrovec 1992: 322-324).

Podobne ugotovitve glede učinkov resocializacije pa navajata tudi Petrovec in Meško (2006: 359-361), ki pojasnjujeta, da tretma ne vpliva na zmanjševanje povratništva pri vseh. Pri obravnavi nasilnih delinkventov z resnimi duševnimi motnjami namreč ne pridemo do nikakršnih pozitivnih rezultatov.

1.6 NADZOR KRIMINALA

Ključni ministrstvi v Republiki Sloveniji, ki se ukvarjata s področjem kriminalitete in njenega nadzora, sta Ministrstvo za pravosodje in Ministrstvo za notranje zadeve.

Eno izmed mnogih delovnih področij Ministrstva za pravosodje je izvrševanje kazenskih sankcij, ki ga ureja Direktorat za kaznovalno pravo in človekove pravice. Njegove naloge, ključne na področju kriminalitete, so: priprava predlogov zakonov in podzakonskih aktov s področja kazenske in kaznovalne zakonodaje, varstva človekovih pravic, varstva integritete in preprečevanja korupcije, izvrševanja kazenskih sankcij, pomilostitve, poprave krivic, odškodnine žrtvam kaznivih dejanj ter usklajevanje navedene zakonodaje s pravnim redom Evropske unije in drugih mednarodnih organizacij.

Kazensko zakonodajo opredeljujejo: Kazenski zakonik, Zakon o kazenskem postopku, Zakon o odgovornosti pravnih oseb za kazniva dejanja, Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij idr.

Organ v sestavi Ministrstva za pravosodje je Uprava RS za izvrševanje kazenskih sankcij- URSIKS. Njeno osnovno poslanstvo je izvrševanje kazenskih sankcij in pripora s ciljem zagotavljati (tako za družbo kot za zaprte osebe in za zaposlene) varne zapore, ki zagotavljajo možnost resocializacije zaprtim osebam.
Obravnava zaprtih oseb mora biti organizirana tako, da zaprte osebe usposablja za življenje na prostosti in jih odvrača od ponavljanja kaznivih dejanj, da bodo po prestani kazni lahko živele v skladu z veljavnimi pravnimi in moralnimi normami. Vizija Uprave RS za izvrševanje kazenskih sankcij je razvijati sodoben, human in resocializacijsko usmerjen zaporski sistem.

V Republiki Sloveniji se sankcije zapora, mladoletniškega zapora in zaporne kazni izrečene po drugih predpisih, izvršujejo v šestih zavodih za prestajanje kazni zapora, ki delujejo na trinajstih lokacijah. Kazenska sankcija se izvrši, ko postane odločba s katero je sankcija izrečena, pravnomočna in ko za njeno izvršitev ni zakonite ovire.

Zavodi za prestajanje kazni zapora so: Zavod za prestajanje kazni zapora Dob, Zavod za prestajanje kazni zapora Ig, Zavod za prestajanje mladoletniškega zapora in kazni zapora Celje, Zavod za prestajanje kazni zapora Koper, Zavod za prestajanje kazni zapora Ljubljana in Zavod za prestajanje kazni zapora Maribor.

Organ v sestavi Ministrstva za notranje zadeve je policija, katere osnovno delovno področje so kriminaliteta, varnost in nadzor. Specializirana služba za boj proti kriminalu je kriminalistična policija. Na vrhu je uprava kriminalistične policije, ki s pomočjo svojih sektorjev vodi, koordinira, spremlja, analizira in ocenjuje stanje na področju kaznivih dejanj. Njeno delovanje pa nadzira in ureja Direktorat za policijo in druge varnostne naloge, katerega glavne naloge so: izvajanje sistemskih analiz in raziskav s področja dela policije, opravljanje sistemskih nadzorov nad delom policije, opravljanje sistemske normativne dejavnosti pri pripravi zakonskih, podzakonskih aktov in predpisov z delovnega področja policije, sprejemanje, obravnavanje in reševanje pritožb zoper delo policistov in policije ter usmerjanje in nadziranje dela policije na področju reševanja pritožb (vir: www.mnz.gov.si in www.mp.gov.si).

Primer dobre in dosledne prakse učinkovitega nadzora kriminala in zmanjševanja povratništva prihaja iz Nizozemske, kjer so v letu 2013 zaprli devetnajst zaporov, ker niso imeli dovolj kriminalitete oziroma kriminalcev, da bi zapolnili prostore zavodov. Številka zapiranja zaporov se je z leti še povišala. Letos naj bi se jih zaprlo še dodatnih pet. Problem reševanja delovnih mest, ki jih je zaporski sistem omogočal, pa rešujejo s prekvalifikacijo oziroma preusmeritvijo zaposlenih na druga delovna mesta, ki prav tako delujejo na področju reševanja in preprečevanja kriminalne problematike. Po poročanju njihovega pravosodnega ministrstva bi namreč vzdrževanje na pol praznih zaporov, stroškovno gledano, prineslo več škode kot koristi.

Cilj znatnega zmanjševanja stopnje kriminalitete so dosegli že leta 2004. Po besedah tamkajšnjega ministra za pravosodje Arda van der Steurja so to dosegli z zavračanjem represivne politike v državi. Ukrepi, ki so jih v tej smeri sprejeli, so bili: ukinjanje prohibicije na obsežnem delu zakona o prepovedanih drogah, fokusiranje na rehabilitacijo in ne na kaznovanje ter njeno dejansko in temeljito izvajanje v praksi. Pri tem je prav posebej pozitiven učinek imela uvedba elektronskih GPS-detekcijskih naprav oziroma monitorjev, ki se nenasilnim obsojencem namestijo okoli gležnja, tako da ta ostane še vedno na prostosti, kazen pa odsluži z opravljanjem del, ki so v korist skupnosti.

Pri tem mu je še vedno dopuščena možnost, da dalje opravlja svoje lastne dejavnosti oziroma obveznosti, na primer službo/plačano delo. To mu omogoča povezanost s socialnim okoljem, saj ga ne »odreže« od sveta. To pa predstavlja kar dve težavi manj: rešena sta problem resocializacije obsojenca po odpustu in njegova finančna stiska, ki je eden izmed glavnih razlogov za povratništvo.

Pri uvedbi GPS-gleženjskih monitorjev pa imajo organi pregona še vedno nadzor nad njegovim gibanjem, da ne prihaja do zlorabe dodeljene ugodnosti.

Raziskava o učinkovitosti te metode, objavljena v letu 2008, je ugotovila, da je uvedba te metode zmanjšala stopnjo recidivizma oziroma povratništva kar za 50 % v primerjavi s tradicionalnim kazenskim zapornim sistemom, ki povzroča inkarceracijo obsojencev, ki negativno vpliva na možnost uspešne resocializacije in reintegracije v okolje.

Poleg tega so z uvedbo takšnega sistema tudi privarčevali državna finančna sredstva, saj obsojenci tako namesto ždenja med štirimi stenami dobijo možnost, da z opravljanjem družbeno koristnih del nekaj povrnejo oziroma prispevajo k dobrobiti skupnosti (povzeto po: uk.buisinessindider.com/Politics/dutch-prisons-are-closing-2017-3/ nazadnje dostopno: 1. 6. 2017).

1.7 DELO Z OBSOJENCI

Poleg socialnih delavcev delajo z zaporniki tudi pedagogi, psihologi, vzgojitelji, učitelji, delovni terapevti ter strokovni delavci za obravnavo odvisnosti in zdravstveno osebje. Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij (ZIKS-1-UPB1) podrobno opredeljuje program prestajanja kazni zapora in način oziroma načrt za delo z obsojenci:

- **Sprejem obsojenca v zavod**

  Začetek prestajanja kazni se začne z sprejemom obsojenca v zavod. Formalni začetek sprejema vsebuje: ugotavljanje obsojenčeve istovetnosti, fotografiranje, odvzem prstnih odtisov, zapisovanje identifikacijske kartoteke ter zdravniški pregled nato pa sledi namestitev na oddelek. Ob sprejemu se lahko odredi tudi dezinfekcija in drugi higienski postopki.

  Med prestajanjem kazni ima obsojenec začasno prebivališče na naslovu zavoda. Če obsojenec poda pisno soglasje, zavod v roku osmih dneh obvesti pristojni center za socialno delo ter konzularne organe države o spremembi prebivališča.

  V prvih 30 dneh, kar imenujemo sprejemno obdobje, se obsojenca spoznava z načini delovanja zavoda za prestajanje kazni zapora. V tem času osebje zavoda pridobiva podatke o njegovi osebnosti, zdravstvenem stanju, delovnih in kognitivnih sposobnostih, ipd. Na podlagi tega pa se ustvari osebni načrt prestajanja zaporne kazni.

- **Osebni predmeti in denar**

  Ob sprejemu v zavod se obsojencu odvzamejo denar in predmeti, ki jih po hišnem redu ne sme imeti pri sebi. O odvzetih predmetih se obsojencu izda potrdilo, v katerem morajo biti odvzete stvari opisane. O odvzetih predmetih se vodi posebna evidenca po kartotečnem sistemu. Predmeti se hranijo v ustreznem prostoru, odvzeti denar pa v ustrezno zavarovani depozitni blagajni zavoda.
  Obsojenec lahko predmete in denar izroči ali pošlje družinskih članom ali drugim osebam. Obsojenec lahko obdrži ortopedske ali druge nujne medicinske pripomočke, nujna zdravila pa mu predpiše zdravnik v zavodu.

- **Zdravstvena oskrba**

  V času prestajanja kazni je vsak obsojenec vključen v osnovno in dodatno zdravstveno zavarovanje. Zavod mora imeti primerno opremljeno splošno in zobozdravstveno ambulanto in bolniško sobo za zdravljenje obsojencev.

Zavod vodi za vsakega obsojenca zdravstveni karton o njegovem splošnem zdravstvenem stanju in invalidnosti, ki je sestavni del splošno vodene zdravstvene dokumentacije. Če je bil obsojenec poslan na zdravljenje zunaj zavoda, upravnik zavoda odredi ukrepe, ki so potrebni za preprečitev bega obsojenca, pri čemer zlasti upošteva naravo kaznivega dejanja, višino kazni, ki jo mora obsojenec prestati, stopnjo begosumnosti, obsojenčevo osebnost, morebitne zunaj zavodske ugodnosti, mnenje zdravnika o njegovi fizični sposobnosti za beg in druge pomembne okoliščine.
Po prestani kazni si mora obsojenec na prostosti sam urejati zdravstveno zavarovanje na Zavodu za zdravstveno zavarovanje.

- **Tretma obsojencev**

Poteka po individualnih, skupinskih in skupnostnih programih. Tretma vsebuje predvsem strokovno-teoretična izhodišča, specifične metode, etapne in končne cilje ter organizacijske oblike posameznih programov.
Za obsojence, ki so vključeni v posebne tretmaje lahko zavod organizira poseben režim prestajanja kazni, ki je potreben za optimalno izvedbo programa in ki ne sme trajati dlje kot traja izvajanje programa. Programe tretmaja obsojencev potrdi vodja vzgojne službe zavoda oziroma vodja oddelka zavoda.

- **Bivalni in drugi prostori**

Obsojenci so nameščeni v več posteljnih bivalnih prostorih, v enoposteljnih pa skladno z možnostjo zavoda. Na vsakega obsojenca v enoposteljni sobi mora biti najmanj 9 m^2, v več posteljni sobi pa najmanj 7 m^2 površine.
V sestavi bivalnih in dnevnih prostorov so praviloma sanitarije, ki so obsojencem vsak čas dostopne.
Bivalni prostori obsojencev morajo biti pospravljeni in prezračeni. Obsojenci morajo opravljati vsa dela v zavodu, ki so potrebna za vzdrževanje reda in snage v bivalnih prostorih, delovnih in drugih prostorih, na dvorišču in v okolici zavoda.

- **Prehrana obsojencev**

Obsojenci dobivajo dnevno tri obroke hrane – zajtrk, kosilo in večerjo. Zaposlenim obsojencem pa pripada še dodatni obrok. Obsojencem, ki ne jedo določene hrane iz verskih in drugih razlogov se v skladu z možnostjo zavoda zagotovi ustrezna prehrana. Bolni obsojenci pa dobivajo dietno hrano po navodilih zdravnika. Zavod mora nuditi dietno hrano, ki jo predpiše zdravnik.

- **Delo obsojencev**

Delo v času prestajanja kazni ni obvezno, se pa vanj usmerja vsakega delavca. Obsojenec se lahko namesto dela odloči za redno izobraževanje med prestajanjem kazni, ki je izenačeno z delom.
Obsojenec lahko dela v gospodarskih enotah zavoda, na hišnih delih ali v delovni terapiji, pri razporeditvi na delo pa se upoštevajo tudi njegove želje. Obsojenci, ki med prestajanjem kazni delajo niso pokojninsko zavarovani.
Za opravljeno delo obsojenec prejema plačilo za delo; osnova za izračun plače je 25% od obračuna plače orientacijskega delovnega mesta. Za nadpovprečni uspeh pri delu se obsojencu plačilo ustrezno poviša. Obsojenec mora skladno z zakonom 20% plačila za delo hraniti kot njegov obvezni prihranek v smislu varčevanja za preživljanje na prostosti. Obsojenec, ki dela ima pravico do letnega dopusta.
Letni dopust nad osemnajst delovnih dni se obsojencem na prestajanju kazni zapora, določa po kriterijih kot npr. odnos do dela, težji delovni pogoji, lastno prizadevanje za uspešnost resocializacije ter zdravstvene in socialne razmere.

- **Izobraževanje**

V skladu z dogovorom v osebnem načrtu, se obsojenci vključujejo v različne izobraževalne programe, ki se izvajajo v zavodu ali izven njega. Pri izbiri poklica ali izobraževalnega programa se upoštevajo želje obsojencev in njegove zmožnosti, možnosti zavoda in druge okoliščine. Obsojenci lahko izobraževanje končajo v krajšem času, po dokončanju jim izobraževalni zavod izda spričevalo iz katerega ni razvidno, da ga je pridobil v času prestajanja kazni zapora. Izobraževanje v drugih izobraževalnih organizacijah zunaj zavoda, se obsojencu omogoči v skladu z osebnim načrtom na stroške obsojenca.

- **Obiski**

Nadzorovani obiski se izvajajo v posebnem prostoru, ki je pregrajen s stekleno pregrado, ki onemogoča izmenjavo predmetov in stvari med obsojencem in obiskovalcem. Lahko pa poteka tudi v posebnem prostoru brez pregrade.
Nadzorovani obisk lahko traja največ dve uri, nenadzorovani pa največ tri ure.
Na prošnjo obsojenca ga lahko obišče njegov pooblaščenec, odvetnik, socialni delavec iz centra za socialno delo oziroma svetovalec-prostovoljec. Direktor zavoda lahko prepove ali časovno omeji obiske in sicer v primerih, ko je ogrožen red in varnost zavoda.
Obsojencem omogoča zavod telefonske pogovore z ožjimi družinskimi člani najmanj dvakrat tedensko. Telefonski pogovor s pooblaščencem se obsojencem omogoči v skladu z določili hišnega reda. Dovoljeni telefonski pogovori obsojencev so brez nadzorstva.
Povzeto po (UL RS, 110/06, /ZIKS-1-UPB1/).

- **Postpenalna pomoč in socialno delo**

Postpenalna obravnava v zavodih za prestajanje kazni zapora obsega vrsto postopkov in načinov, katerih namen je vplivati na obsojenca v tolikšni meri, da se mu v času prestajanja kazni zapora omogoča potrebna resocializacija in da se mu zagotovi uspešnost reintegracije po prestani kazni. Postpenalna pomoč zajema čas od sprejema obsojenca pa vse do odpusta, potem pa se pristojnost za dosego ciljev reintegracije preda zunanjim zavodom in svetovalcem; centri za socialno delo, Zavod RS za zaposlovanje, ipd., ampak zgolj v primeru, ko obsojenec soglaša s tem. Zato je njena učinkovitost v veliki meri odvisna tudi od obsojenčeve pripravljenosti za sodelovanje (UL RS ,110/06, /ZIKS-1-UPB1/).

Socialno delo ima pri postpenalni pomoči in soustvarjanju potrebnih rešitev na področju povratništva ključno in izredno pomembno vlogo, saj je kot stroka adekvatno opremljena in podkrepljena s teoretičnimi modeli, metodami in koncepti, ki so ustvarjeni z namenom zagotavljanja ustreznih oblik pomoči, s poudarkom na praktičnem delu pri širokem spektru najrazličnejših problematik. Zato menim, da je glede učinkovitosti izvajanja pomoči stroka socialnega dela v prednosti pred ostalimi interdisciplinarnimi vedami, predvsem zaradi poudarka na opolnomočenju uporabnikov in spoštovanju človekovega dostojanstva ter sposobnosti iskanja virov moči v vsakem delovnem odnosu in pri vsakem uporabniku posebej.

Lüssi (v Čačinovič Vogrinčič 2005) glede delovnega odnosa z uporabnikom navaja, da se pri tem uporablja socialno-ekološko načelo, ki predpostavlja, da socialni delavec v svojem delovanju pri reševanju problema aktivira, krepi in podpira primarno obstoječe socialne mreže.

Poštrak (2003: 27-30) kot pomoč pri razumevanju uporabnika predlaga emski in etski pogled. Pri čemer je emski pogled, pogled od znotraj in predstavlja uporabnikov pogled, etski pogled pa je od zunaj in predstavlja pogled socialnega delavca katerega naloga je, da v okviru delovnega odnosa načrtuje proces reševanja problema, pri katerem bodo osebe zmožne ponovnega vzpostavljanja stika z lastno ustvarjalnostjo. Avtor namreč ozavešča, da smo vsi ljudje potencialno ustvarjalni in sposobni obvladovanja svojega življenjskega sveta.

»Odnos med socialno delavko in uporabnikom definiramo kot delavni odnos, ki je opora socialni delavki, da vzpostavi pogovor, ki omogoča raziskovanje in sooblikovanje dobrih izidov. Delovni odnos uporabnike in socialne delavce definira kot sodelavce v skupnem projektu, ki imajo nalogo, da soustvarijo deleže v rešitvi. Delovni odnos omogoči, da je ustvarjanje rešitev za kompleksne probleme ljudi zastavljen vsakokrat znova kot izviren delovni projekt. Prva naloga socialnega delavca je, da vzpostavi delovni odnos « (Čačinovič Vogrinčič 2005: 9).

Delovni odnos je sestavljen iz dogovora o sodelovanju, instrumentalne opredelitve problema in osebnega vodenja. Dopolnjujejo pa ga še štirje sodobni koncepti socialnega dela: perspektiva moči, etika udeleženosti, znanje za ravnanje in ravnanje s sedanjostjo (Čačinovič Vogrinčič 2005).

»Dogovor o sodelovanju je pomemben uvodni ritual. Projekt pomoči v socialnem delu se začne z jasnim in izrečenim dogovorom o sodelovanju, ki šele omogoči vzpostavljanje delovnega odnosa. Dobro je, če se dogovora udeležijo vsi udeleženi v problemu na začetku dela. Dogovor vsebuje pristanek na sodelovanje tu in zdaj in o času, ki ga imamo na voljo, in dogovor o delovnem odnosu, torej dogovor o tem, kako bomo delali. Socialna delavka pojasni koncept delovnega odnosa tako, da opiše svojo vlogo in vlogo vseh udeleženih v problemu « (Čačinovič Vogrinčič 2005: 9).

Šugman Bohinc (2006: 346–348) pa navaja, da v socialnem delu velikokrat prihaja do srečanja z velikim številom oseb, ki jih je možno opredeliti kot uporabnike kljub njihovemu neodobravanju in odporu do te vloge. Gre za neprostovoljne uporabnike, med katere spadajo tudi obsojenci oziroma tako imenovani mandatni uporabniki, ki jim je storitev bila predpisana z zakonsko odredbo, ukrepom. Njihovi cilji se pogosto razlikujejo od tistih, ki jih obravnavajo. Še posebej v primeru vnaprej določenih obveznih ciljev, kot na primer pogoj pri pogojnem odpustu iz zapora. Gre za različne ali celo nasprotujoče si razlage, kaj je takemu uporabniku v pomoč, pri čemer položaj moči mandatarju dopušča, da uporabniku vsiljuje lastne interpretacije. Čeprav praksa socialnega dela temelji na modelu prostovoljnega vključevanja v storitve, so socialni delavci s svojimi storitvami vedno oskrbeli tudi tiste, ki pomoči niso iskali ali želeli. Njihova pogosta predpostavka je, da jim bo z držo zaupnosti in spoštljivosti uspelo vzpostaviti kakovosten stik, ki bo omogočal pretvorbo iz neprostovoljnega v prostovoljnega uporabnika.

Poštrak (v Javrh ur. 2011: 209-211) pa glede tega opozarja, da gre za napačno zastavljeno problematiko, pri kateri ne gre za vprašanje, ali je nekdo prostovoljni ali neprostovoljni uporabnik, pri čemer se potem takoj iščejo odgovori in načini, kako ga pretvoriti v prostovoljnega uporabnika. Gre namreč za vprašanje, ali sta naš način dela in naš odnos do uporabnika ustrezna. Uporabnik, ki noče sodelovati s socialnimi delavci, s tem sporoča vrsto pomembnih stvari, predvsem pa se pri tem poraja vprašanje, kaj in kako mora delati strokovnjak, da ga bo uporabnik prepoznal kot takega.

Pri socialnem delu na področju penologije je smiselna uporaba metode socialnega dela s posameznim primerom. Pri omenjeni metodi gre namreč za vrednotni sistem in usmeritev ter hkrati tudi za vrsto prakse, pri kateri se psihosocialni in sistemski koncepti prenašajo v spretnosti, ki zagotavljajo ustrezno pomoč. Posamezni primer metode zajema uporabnika ter njegov širši in ožji socialni krog oseb, s katerimi je v interakciji. Metoda se uporablja v namene reševanja osebnih, medosebnih in socialno-ekonomskih problemov. Glavni cilji so pomoč, usmerjanje in vodenje oseb obrobnih družbenih skupin ter njihova prevzgoja, ki jim zagotavlja uspešnost socialnega funkcioniranja (Miloševič Arnold in Poštrak 2003).

1.8 PREPREČEVANJA POVRATNIŠTVA

Poznamo več načinov preprečevanja povratništva. Eden izmed njih so kazenske sankcije, ki imajo namen preprečiti povratništvo ali ga za nekaj časa vsaj onemogočiti. So odgovor na kriminaliteto. S svojimi funkcijami želijo doseči splošno in specialno preprečevanje kaznivih dejanj, varstvo družbe, rehabilitacijo prestopnikov itd. Poleg tega si pravosodje prizadeva za povrnitev škode žrtvi kaznivega dejanja. Policijski preventivni nadzor obsojencev je organ, ki deluje v sklopu formalnih in neformalnih nadzorstev. Je posebna oblika in način funkcioniranja, katerega nameni so omejevanje kriminalnega vedenja, njegovo zatiranje in preprečevanje morebitnih povratništev (Brinc 2000: 230–237).

Eden izmed načinov preprečevanja povratništva, ki se je pokazal za uspešnega je šolanje in poklicno usposabljanje med prestajanjem kazni. Vključevanje v razne programe izobraževanja se navadno začne že ob nastopu kazni. Če obsojenec izrazi željo po vključitvi v kakšen izobraževalni program, s socialnim delavcem izdelata načrt izobraževanja. Socialni delavci so tukaj v vlogi spodbujevalcev, ki pomagajo obsojencu vztrajati pri začrtanem načrtu (www.mp.gov.si/o_ministrstvu/ursiks_organ_v_sestavi/izvrsevanje_kazenskih_sankcij/vzgoja_in_izobrazevanje/ nazadnje dostopno 1.6.2017).

Socialno delo, ki deluje na področju penologije in preprečevanja povratništva, se deli na socialne delavce, ki delajo znotraj zavodov in institucij ter na socialne delavce, ki delajo v centrih za socialno delo in so povezani z zavodi s katerimi sodelujejo. Socialno delo se lahko vključi v postopek v treh fazah trajanja postopka: 1. v času kazenskega postopka, 2. v postopku izvrševanja kazenske sankcije, 3. po prestani kazni. Socialni delavci tu nadzirajo preteklo, sedanje in prihodnje vedenje (Brinc 1993).

- **Projekt ESS**

Namen operacije je uvedba in izvedba različnih programov za obravnavo zaprtih oseb s ciljem, da se zaprte osebe usposobi za življenje na prostosti s pridobivanjem delovnih kompetenc in hkrati z odpravo tveganj, ki pogojujejo ponavljanje kaznivih dejanj. Našteto bo realizirano skozi aktivnosti izobraževanja, usposabljanja za delo in delovno terapijo ter svetovanja kot pomoč zaprtim osebam, s čimer bo dosežen rezultat, da bo čim večje število vključenih oseb pridobilo znanja in kompetence, ki jih bodo približale vstopu na trg dela. Obsojencem bo omogočeno pridobiti formalno izobrazbo za različne stopnje šolske izobrazbe ter znanja in spretnosti za poklice, ki omogočajo zaposlitev in s tem po prestani kazni osebno eksistenco brez socialne pomoči. V okviru operacije se bo omogočil tudi dostop do zadostnega števila prostovoljnih svetovalcev (www.mp.gov.si/o_ ministrstvu/ursiks_organ_v_sestavi/projekt_ess/; nazadnje dostopno: 1. 6. 2017).

Pojem povratništva se pojavlja tako dolgo, kolikor dolgo poznamo pojem kriminal. Enotne opredelitve pojma povratništvo v literaturi ne moramo zaslediti, saj ga vsaka stroka opredeljuje drugače. Razlike med opredelitvami povratništva se razlikujejo predvsem po stiku povratnika z organi pregona in sodstvom. Terminološka razlaga beseda povratnik pa slednjega označuje kot osebo, ki je bila več kot enkrat obsojena za kaznivo dejanje predpisano z zakonom.

- **Značilnosti in oblike povratništva**

Med povratniki se pojavlja precej skupnih značilnosti. Ena izmed njih je tudi krožnost obsojenca med eno ter drugo družbeno institucijo nadzora. Kot razlog tega kroženja se pogosto omenja nepripravljenost prilagajanja okoliščinam, pa tudi neuspešnost običajnih kazenskih ukrepov. Problem povratništva je pogosto raziskovano področje, kriminologe pa zanimajo predvsem vzroki za nastanek omenjenega problema. V literaturi lahko največkrat zasledimo korelacije med pojavom povratništva in nedokončano šolo, med povratništvom in socialno-patološkimi pojavi ter med povratništvom in osebnostmi lastnostmi. Skupno točka vsem omenjenim korelacijam pa predstavlja družina, ki je zaradi svojih vseobsegajočih vplivov pomemben dejavnik. Med dejavnike vplivanja na problematiko povratništva pa sodijo še naslednji dejavniki: socialno in ekonomsko stanje obsojenca pred in po sprejemu ter odpustu iz zavoda, psihološke značilnosti obsojenca, neurejeni socialni odnosi, negativne posledice neprimerne vzgoje, nezadovoljene čustvene potrebe, slabe zaposlitvene možnosti ter kriminalna socializacija v zaporu (Meško 1997).

Kazenskopravna teorija loči več vrst povratništva, glede na značilnosti in pogostost izvajanja kaznivih dejanj :

- **splošno povratništvo:** predstavlja najširšo kategorija povratništva, pri katerem je storilec ponovil ali ponavlja kazniva dejanja, ki pa se med seboj razlikujejo, različni pa so tudi motivi storjenih kaznivih dejanj.
- **posebno ali specialno povratništvo:** pri tem gre za ponovitev istovrstnega kaznivega dejanja; najverjetneje pa so isti tudi motivi.
- **večkratno povratništvo:** storilec je bil večkrat obsojen za različno ali istovrstno kaznivo dejanje. Resocializacijo večkratnih povratnikov je najtežje doseči (Meško 1997).

- **Klasifikacija povratništva**

Meško (1997) deli povratništvo, glede na merilo profesionalnosti storilca, v štiri skupine:

1. **profesionalni kriminalci:** gre za osebe katerim kriminaliteta predstavlja poklicno usmeritev. Po navadi gre pri teh povratnikih za večkratno vrsto povratništva.
2. **polprofesionalni kriminalci:** tudi polprofesionalni kriminalci spadajo med večkratne povratnike, ki so bili obsojeni na krajše zaporne kazni. Niso pa posebej specializirani za kazniva dejanja zoper določeno kazenskopravno področje.
3. **situacijski povratniki:** gre za osebe, ki so bile redkeje obravnavane za različna kazniva dejanja, njihova kriminalna aktivnost pa je posledica materialnih in osebnostnih kriz ali pa motene osebnostne strukture.
4. **ostali povratniki:** sem spadajo vse druge oblike, med drugim tudi politični povratniki.

- **Vpliv zaporne kazni na povratništvo**

Po Foucaultu (1994) se zaporu dodeljuje vloga aparata za spreminjanje posameznikov. Njegova primarna funkcija je bila odvzem prostosti, kasneje pa se mu je dodala še korekcijska funkcija. Glavni cilj kazni je tako poleg plačila za storjeno kriminalno dejanje, postalo še poboljšanje kaznjenca, ki se kaže kot vzdržnost od ponovitve storjenih kaznivih dejanj.

Menim, da glede na stopnjo povratništva pri nas, zaporna kazen nima učinkovitega vpliva na zmanjševanje povratništva, ima pa velik vpliv pri negativnih posledicah prestajanja kazni zapora.

Skalar (1995) navaja, da zapor človeku pušča posledice ki se kažejo kot: hospitalizem, dvoličnost značaja, prilagodljivost instituciji in prizonizacija. Hospitalizem s skupno besedo označuje težave pri navezovanju medosebnih interakcij ter posameznikovo odtujenost od preostalega socialnega okolja. Pri dvoličnosti značaja gre na eni strani za podredljivost in uboganje avtoritete, na drugi strani pa za izražanje agresivnosti do šibkejših soobsojencev. Prilagodljivost institucije se kaže kot nesamostojnost in labilnost obsojenca po odpustu. Pri prizonizaciji pa gre torej za prevzemanje zaporniške subkulture, ki lahko vodi v povratništvo.

Brinc (2000: 230–237) glede kazni zapora navaja, da se od nje v prvi vrsti pričakuje predvsem preprečevanje ali vsaj zmanjšanje kriminalitete. Hkrati pa navaja, da se obsojenec pri odločanju glede povratništva, največkrat odloča na podlagi primerjanja koristi in škode, ki bi jo omenjeno dejanje prineslo. Kriminaliteta tako raste, če se za pridobljeno korist pričakuje oziroma ocenjuje manjša škoda. Uspeh reintegracije pa je v največji meri odvisen od kvalitete izvajanja tretmaja in obsojenčeve težnje po spremembi načina življenja, saj prisilna rehabilitacija v kateri je obsojenec neprostovoljni uporabnik, ne izpolnjuje svojega namena in pričakovanj.

Pri tem pa menim, da je uspeh veliko bolj odvisen od zunanjih socialnih in ekonomskih okoliščin, kot pa zgolj od obsojenčeve težnje po spremembi ter kvalitete izvajanja zavodskega rehabilitacijskega programa, čeprav se strinjam, da ima le-ta izredno pomembno vlogo pri uspešnosti reintegracije in ne nazadnje tudi pri odpravi povratništva. V času postmodernistične družbe smo opremljeni z znanjem za katerega smo prepričani, da nam vsem v enaki meri daje možnost pravilne odločitve in delovanja v lastno in skupno dobro, obenem pa smo lahko vsakodnevno priča neenakostim, nepravičnosti in nestabilnosti temeljev družbe, ki so po mojem mnenju glavni razlog povratništva. Posameznik in družba namreč delujeta in vplivata v krožni medsebojni interakciji. Sprememb pri posamezniku ne gre pričakovati, če ob tem ostajajo družbeni pogoji nespremenjeni. Prav tako pa ne gre pričakovati večjih družbenih sprememb ob ne-spreminjanju vsakega posameznika posebej. Menim, da kadar človek nima zadovoljenih osnovnih materialnih potreb v prihodnost ne zmore vstopati s stabilnostjo in pozitivizmom, ker zaradi primanjkljaja in težav pri zadovoljevanju osnovnih ekonomskih in socialnih potreb, le s težavo razmišlja o razvoju na osebnem in duhovnem področju ter njegovi realizaciji. Pri tem mnenju se pa nanašam predvsem na nenasilne storilce, saj ne opravičujem nasilja pri katerem prihaja do zlorabe moči enega na škodo drugega, ne glede na težo okoliščin.

1.9 TEŽAVE KAZNJENCEV PO PRESTANI ZAPORNI KAZNI

Obsojenec se po prestani zaporni kazni sreča z večplastnimi problemi. Ko pride na prostost, pogleda v oči zunanjemu svetu, ki pa mu kot bivšemu obsojencu ni naklonjen. V času, ko je obsojeni prestajal zaporno kazen je bil s strani ljudi znotraj institucije obdan s podporo, česar pa v primeru slabo razvite zunanje socialne mreže naenkrat ni več. Zunaj se mora znajti sam.

Skalar (1995) opisuje obnašanje odpuščenih obsojencev kot nezaupljivo, celo paranoično, preplašeno, neorientirano, zavrto, razdražljivo ipd. Njihov socialni status je po vrnitvi v novo okolje bistveno spremenjen prav zaradi stigmatizacije, ki jo je prinesla zaporna kazen. Posledice tega se kažejo v izgubi samospoštovanja in v negativni samopodobi.

V programu postpenalne pomoči se obsojenca sicer spodbuja, da si sam poišče nastanitev v primeru, da je že nima zagotovljene. Možnosti, da se mu v okviru postpenalne pomoči nastanitev z gotovostjo dodeli, so majhne. Zato je nastanitev ena izmed ključnih skrbi in težav po prestani kazni zapora.

Poleg nastanitve pa je ključnega pomena tudi zaposlitev, ki omogoča osnovo preživetja. Brez zagotovljenega rednega dohodka obstaja velika nevarnost, da si bo nekdanji obsojenec poiskal zaslužek po kriminalni poti, kar vodi v povratništvo.

Veliko težavo pri iskanju zaposlitve poleg morebitne nezadostne izobrazbe in delovnih izkušenj predstavlja tudi stigmatizacija. Veliko delodajalcev zaradi strahu in predsodkov namreč ne želi zaposlovati nekdanjih obsojencev. Tu se kaže tudi splošno mnenje družbe glede učinkovitosti tretmajskega modela kaznovalne politike. Družbeno zaupanje v obsojenčevo rehabilitacijo in resocializacijo ostaja majhno.

Pereč problem nekaterih obsojencev pri vrnitvi nazaj v socialno okolje pa predstavlja tudi ohranjanje abstinence po prestani kazni. V sklopu postpenalne pomoči so osebe odvisne od drog ali alkohola sicer vključene v programe zdravljenja odvisnosti, problem pa nastane, če se začnejo na prostosti ponovno gibati v socialnih krogih drugih odvisnikov in znancev, ki jih privedejo na stara pota odvisnosti in s tem povezanega kriminala (Brinc 1993).

2 PROBLEM

Poslanstvo kaznovalne politike v Republiki Sloveniji je s strani zakonodajalca in Uprave RS za izvrševanje kazenskih sankcij opredeljeno s ciljem zagotavljanja možnosti resocializacije zaprtih oseb. Ta naj bi bila organizirana tako, da jih odvrača od povratništva in da jih usposablja za življenje na prostosti, kjer bodo živeli skladno z zakonskimi in moralnimi normami. Vsi državni zavodi za prestajanje kazni zapora naj bi torej bili predvsem resocializacijsko usmerjeni. Kljub temu pa stopnja povratništva še vedno ostaja nezanemarljiva.

Namen in cilj mojega diplomskega dela je raziskati, kakšen je dejanski vpliv kazenske sankcije pri osebah z izkušnjo povratništva v Zavodu za prestajanje kazni zapora Maribor, kjer je tudi potekalo zbiranje podatkov. Pri tem me je zanimalo predvsem njihovo lastno videnje problema, oris okoliščin problematike, količina in učinkovitost prejete pomoči s strani pristojnih služb ter celosten vpliv dodeljene kazenske sankcije na posameznika.
Ideja in predvsem želja o raziskovanju tega problema je nastala pri zaznavi sprememb lokalnega družbenega življenja ter njenih moralnih vrednot na področju podravske regije, kjer živim. Zgodovinsko gledano je bila to ena izmed močnejših industrijskih področij države, ki pa se je začela zaradi prepočasnega prilagajanja strukturnim spremembam soočati s težavami že pri osamosvojitvi v 90. letih prejšnjega stoletja. Svetovna gospodarska kriza, ki je Slovenijo dosegla v letu 2008, pa je te težave še poglobila. Vendar kljub temu ,da je od začetka globalne ekonomske krize minilo že kar nekaj let, se socialno stanje večine v omenjeni regiji dejansko ni znatno izboljšalo. Socialna kriza, s temeljnimi elementi brezposelnosti in finančnega stresa, pa se kaže tudi pri naravnanosti h konfliktnim situacijam. Znano je, da imajo elementi teh težav velik vpliv pri porastu stopnje kriminala, kar pojasnjuje nekatere vzroke kriminalitete. Mene pa je bolj kot vprašanje, zakaj se oseba v prvi vrsti sploh odloči za kriminal, zanimal razlog vnovične povzročitve kaznivega dejanja, čeprav je bila oseba že kaznovana oz. podvržena kazenski sankciji, ki kot svoj glavni cilj opredeljuje ravno rehabilitacijo in resocializacijo kaznjencev.

Glavni namen empirične raziskave tega diplomskega dela je pridobitev odgovorov na naslednja raziskovalna vprašanja:

1. Za katere vrste povratništva in kaznivih dejanj gre, pri izbrani populaciji? Prikaz oz. oris problematike povratništva na izbrani populaciji.

2. Kako obsojenci opisujejo razmere in življenjske pogoje zavoda za prestajanje kazni zapora in kako te vplivajo nanje?

3. Katerih tretmajskih programov so deležni ter v kolikšnem obsegu? Kako ti programi nanje vplivajo in kako ocenjujejo njihovo učinkovitost?

4. Kakšen je vpliv zaporne kazni na povratnika ter katere posledice prinaša?

5. Kaj na povratnike vpliva kot dejavnik tveganja za povratništvo ter kateri so varovalni dejavniki, ki nosijo funkcijo odvračanja od kriminalitete?

6. Kakšno je mnenje povratnikov glede obstoječe kaznovalne politike? Kaj menijo o namenu, učinkovitosti in utemeljenosti prejetih kazenskih funkcij?

3 METODOLOGIJA

- **VRSTA RAZISKAVE**

Raziskava je kvalitativna, saj osnovno izkustveno gradivo sestavljajo besedni opisi, prav tako je tudi obdelava in analiza pridobljenega gradiva predstavljena na beseden način. Raziskava pa je tudi empirična oz. izkustvena saj sem zbirala novo, neposredno izkustveno gradivo na podlagi spraševanja ter ga potem uporabila za odgovore na zastavljena raziskovalna vprašanja.

- **RAZISKOVALNI INSTRUMENTI**

Merski instrument raziskave je individualni standardiziran posredni intervju. Zavedam se pomanjkljivosti tipologije izbrane oblike spraševanja, ki je posledica izbire težje dostopnega vira podatkov. Namreč intervjuji so potekali v Zavodu za prestajanje kazni zapora Maribor, ki jo lahko obravnavamo kot strogo varovano totalno institucijo, zato sem se z vodstvom,v želji po čim manjšem oviranju zavodskega delovnega procesa dogovorila, da strokovno osebje zavoda, zame intervjuja izbrano populacijo, po predhodno napisanem standardiziranem vprašalniku, ki obsega 30. vprašanj.

- **POPULACIJA IN VZORČENJE**

Glede na to , da je raziskava kvalitativna ter nima poudarka na kvantiteti sem se odpovedala ideji o reprezentativnem vzorcu ter težnji po statističnem posploševanju. Osredotočila sem se na manjšo število raziskovanih primerov relevantnih za raziskavo in se opredelila za analitično indukcijo.
Populacija raziskave so moški obsojenci Zavoda za prestajanje zaporne kazni Maribor v času izvedbe raziskave, ki so obenem tudi povratniki. Beseda povratniki označuje osebe, ki so predhodno, enkrat ali večkrat, že prestajale zaporno kazen zaradi istega ali različnega kaznivega dejanja. Pri raziskavi sem se odločila za neslučajnostno vzorčenje in sicer za priročni vzorec kar pomeni, da je raziskava izvedena na osebah izbrane populacije, ki so bile dostopne oziroma so privolile k sodelovanju.

- **ZBIRANJE PODATKOV**

Podatke sem, po predhodnem dogovoru o sodelovanju z vodstvom zavoda, pričela zbirati v začetku meseca aprila 2017. Zavodu sem poslala standardiziran vprašalnik, ki je služil kot vodilo pri intervjujih. V mesecu maju 2017 sta strokovna delavca zavoda individualno intervjuvala osebe, ki so ustrezale določenim kriterijem populacije in ki so privolile k sodelovanju. Zbiranje podatkov se je končalo konec meseca maja 2017, ko sem iz zavoda v pisni obliki prejela intervjuje.
Metoda zbiranja podatkov je bila individualno standardizirano ustno spraševanje po vodilu pisnega standardiziranega vprašalnika in sicer posredno, ker nisem intervjuvala jaz osebno.

- **OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV**

Pridobljeno gradivo sem obdelala s postopkom kvalitativne analize kar pomeni, da sem na podlagi razvrščanja enot gradiva oblikovala pojme, jih potem združila v kategorije in podkategorije ter med seboj povezale v izjave s pomočjo katerih sem lahko oblikovala teoretične pojasnitve raziskovanega problema.

Najprej sem vse zbrane podatke prepisala in izločila ne-relevantne, moteče elemente ter s tem pripravila na vpisovanje kod oz. pojmov.

Gradivo sem razčlenila s smiselnim določanjem enot kodiranja. Izbirala sem jih iz najpomembnejših segmentov zbranega besedila; vprašanja-odgovori. Za večjo preglednost sem zapisala vsakega v svojo vrsto ter jih oštevilčila z zaporednimi številkami, pri tem sem uporabljala programa Microsoft Excel in Microsoft Word.

Enote sem po principu »brainstorminga« odprto kodirala kar pomeni, da sem empiričnim opisom prosto pripisovala pojme z iskanjem sopomenk, asociacij in neposrednim poimenovanjem.

Sorodne pojme sem združila v kategorije tako, da sem več različnim opisom, ki so imeli skupne poteze dala isto ime ter osno kodirala. Pridobljene kategorije in pojme sem nato analizirala z namenom pridobitve njihovih karakteristik. Teoretično formulacijo sem sestavila na podlagi pridobljenega empiričnega gradiva ter njegovega pojasnjevanja in evalvacij celotnega procesa raziskave.

4 REZULTATI

Rezultate raziskave sem pridobila z kvalitativno analizo empiričnega gradiva, ki sem ga pridobila na podlagi standardiziranih intervjujev. V raziskavo je bilo vključenih 10 oseb (P1 do P10), ki so privolile k sodelovanju. Vse osebe so bile moškega spola, v starosti od 23 do 35 let, ki so v času zbiranja podatkov bile na ponovnem prestajanju zaporne sankcije, v Zavodu za prestajanje kazni zapora Maribor, zaradi istovrstnega ali različnega kaznivega dejanja.

1. ORIS PROBLEMATIKE POVRATNIŠTVA IZBRANE POPULACIJE.

a.) Starost

Povprečna starost zajete populacije v raziskavi je 29 let kar spada v starostno kategorijo zgodnje odrasle dobe, pri čemer je bila najmlajša oseba stara 23 let ter najstarejša 35 let.

b.) Trenutna vrsta kaznivega dejanja

Najpogostejše povzročeno kaznivo dejanje je bilo zoper premoženje saj je trenutno zaporno kazen za to, prestajalo 6 od 10 oseb. Temu so sledila še kaznivo dejanje zoper javni red in mir, kaznivo dejanje zoper življenje in telo, kaznivo dejanje zoper gospodarstvo ter kaznivo dejanje zoper socialno varnost.

c.) Vrste preteklih kaznivih dejanj

Tudi tokrat je bilo kot najpogostejše povzročeno kaznivo dejanje v preteklosti, navedeno kaznivo dejanje zoper premoženja saj ga je navedlo 7 od 10 oseb. Sledila so mu še kazniva dejanja zoper varnost javnega prometa, zoper javni red in mir, zoper človekovo zdravje ter zoper gospodarstvo.

d.) Vrsta povratništva

Pri izbrani populaciji prevladuje specialno povratništvo pri katerem gre za ponovitev istovrstnega kaznivega dejanja. 3 od 10 oseb sodi v splošno povratništvo kar pomeni, da je storilec ponovil ali ponavlja kazniva dejanja, ki se med seboj razlikujejo, različni pa so tudi motivi storilca. 1 izmed 10 oseb pa sodi v kategorijo večkratnega povratništva pri čemer je storilec bil večkrat obsojen za različno ali istovrstno kaznivo dejanje.

2. RAZMERE IN ŽIVLJENJSKI POGOJI V ZAPORU

a.) Bivalno stanje

Ustreznost zavodskih prostorov (dovolj zračni, veliki in suhi prostori) 5 oseb od 10 ocenjuje kot ustrezno , 3 od 10 kot zadovoljivo kljub pomanjkljivostim; premajhna kvadratura skupnih prostorov ter 2 osebi od 10 kot neustrezno predvsem zaradi slabega stanja kopalnic.

b.) Ustreznost prehrane in zdravstvene oskrbe

Z ustreznostjo prehrane v zavodu je zadovoljna večina, skupaj kar 8 od 10 oseb. Polovica ocenjuje kot ustrezno tudi zdravstveno oskrbo. 2 osebi pa jo ocenjujeta kot neustrezno predvsem na področju psihosomatskih težav npr. nespečnost, tesnoba ipd., obenem pa navajata, da je poudarek zdravstvenega oskrbovanja zgolj na področju fizičnega zdravja. 3 osebe od 10 pa podatka ustreznosti niso navedle zaradi nepoznavanja situacije saj oskrbe do sedaj še niso potrebovale.

c.) Odnos s soobsojenci

3 osebe od 10 nimajo vzpostavljenih nikakršnih stikov s soobsojenci oz. z njimi niso v interakciji. Kot glavni razlog tega navajajo željo po izogibanju konfliktov. 3 osebe od 10 imajo minimalno, zgolj površinsko interakcijo kar pomeni, da občasno s katerim poklepetajo, globljih vezi in stikov pa z njimi ne ustvarjajo prav tako zaradi želje po izogibanju konfliktov. 3 osebe od 10 imajo s soobsojenci pozitiven, prijateljski odnos. 1 oseba izmed desetih pa navaja negativen, konflikten odnos s ostalimi soobsojenci.

d.) Odnos z zaposlenimi

3 osebe od 10 opisujejo odnos zaposlenih kot korekten. 3 osebe od 10 kot delno ustrezen; navajajo neenako obravnavo oz. razlike v odnosu pri nekaterih ostalih soobsojencih; do prvič obsojenih kaznjencev bi naj osebje, še posebej pazniki, imeli boljši odnos. 2 osebi od 10 pa navajata konflikten odnos z zaposlenimi.

e.) Možnost zaupnika znotraj zapora

6 oseb od 10 navaja, da znotraj zapora nima zaupne osebe na katero bi se lahko obrnil po pomoč v primeru duševnih ali drugih stisk. 2 osebi od 10 kot zaupnika/e navajata druge soobsojence/a. Ena oseba se po pomoč, v primeru duševnih stisk, obrne na svetovalca ter ena na svetovalce ter paznike.

f.) Ugodnosti- možnost prostih izhodov

2 osebi od 10 imata možnost prostih izhodov, kar pozitivno vpliva na izboljšanje njunega počutja ter jima pomaga pri premagovanju stresa. 5 oseb od 10 ugodnosti trenutno ne prejema,zaradi neizpolnjevanja za to predpisanih pogojev, si jih pa želi zaradi želje po postopnem vključevanju in prilagajanju na zunanje okolje. 3 osebe od 10 ugodnosti nima, niti pa si jih ne želi, zaradi strahu, da bi zunaj zapora zabredli v težave (nepravočasna prostovoljna vrnitev v zavod).

g.) Motivacijski dejavniki zapora

Na vprašanje ,kaj jih v sklopu zavoda najbolj motivira oz. olajšuje prestajanje kazni zapora, so osebe navedle naslednje motivacijske dejavnike: Možnosti obiskov, možnosti dopisovanja, fitnes oz. možnost rekreacije ter obiskovanje knjižnice oz. interesne dejavnosti zavoda. 3 osebe od 10 niso navedle nobenih motivacijskih dejavnikov z odgovorom, da jim prestajanja kazni nič ne olajšuje. 1 oseba od 10 pa je kot motivatorje navedla notranjo socialno mrežo oz. druženje s prijatelji/soobsojenci.

3. OBSEG IN UČINKOVITOST TRETMANA

6 oseb od 10 je potrdilo udeležbo pri tretmajskih programih; Zdrava pot, projekt Človek, svetovalni razgovori ter osebni načrti pomoči. 4 osebe od 10 pa so navajale, da se jih niso udeležile, ker teh programov niso potrebovale. Izobraževanja v zavodu se ni udeležila nobena oseba zajete populacije; navajali so, da ni bilo potrebe po tem. 1 oseba od 10 pa se je udeležila tečaja tujega jezika pri čemer meni, da ji ne bo v veliko korist po odpustu. 2 osebi od 10 sta v zaporu opravljale delo; pomoč pri vzdrževalnih delih, ostale osebe pa niso izrazile želje po tem. Pri vprašanju, o mnenju glede učinkovitosti tretmajskih programov je 6 oseb od 10 označilo programe kot neučinkovite, 2 osebi od 10 kot učinkovite ter 2 osebi od 10 kot delno učinkovite.

a.) <u>Pomoč pri zaposlitvi</u>

2 osebi od 10 pomoči pri zaposlitvi nista potrebovali, ker imata že zagotovljeno delo po odpustu, 1 oseba od 10 je pomoč pri zaposlitvi označila kot ustrezno, 7 oseb od 10 pa kot neustrezno. Navajali so, da oblika pomoči poteka zgolj kot posredništvo z zunanjimi svetovalci Zavoda RS za zaposlovanje, ki jim prav tako niso bili v pomoč.

b.) <u>Pomoč pri nastanitvi</u>

7 oseb od 10 pomoči pri nastanitvi ni potrebovalo ker že imajo zagotovljeno bivališče, 3 osebe od 10 pa so pomoč označile kot neustrezno, ponovno zaradi zgolj posredništva z zunanjimi pristojnimi službami- CSD, ki jim prav tako niso bile v pomoč.

4. VPLIV IN POSLEDICE ZAPORNE KAZNI

a.) Težave po prestani kazni

Največ oseb je kot največjo težavo po odpustu navedlo nezadostno gmotno stanje oz. finančno stisko, temu so sledile še naslednje težave; stigma, težave pri duševnem zdravju, težave v partnerskem odnosu. 2 osebi od 10 pa sta navedle tudi težave z odvisnostjo od nedovoljenih drog in/ali alkohola ter negativni vpliv zunanje socialne mreže.

b.) Težave/skrbi med prestajanjem kazni

3 od 10 oseb je imelo med prestajanjem kazni težave, ki so se kazale v obliki strahu pred izgubo zunanje socialne mreže in/ali izgubo partnerskega odnosa. 2 od 10 oseb sta navedli strah in skrbi glede socialne izključenosti oz. »odrezanosti od sveta« ter skrbi glede življenja po odpustu in uspešnosti vključevanja nazaj v okolje. Eno osebo je med prestajanjem kazni skrbel negativni vpliv interakcije s soobsojenci ter 1 osebo od 10 je med prestajanjem kazni strah konflikta s soobsojenci. 3 osebe od 10 so navedle, da jim prestajanje kazni zapora ne povzroča težav oz. skrbi.

c.) Splošno počutje med prestajanjem kazni

Splošno počutje večine je bilo slabo, navajali so predvsem psihosomatske težave kot npr. nespečnost, glavoboli, izguba apetita, tesnoba, razdražljivost. 1 oseba od 10 je počutje opisala kot spremenljivo, »včasih boljše, včasih slabše« ter 2 osebi od 10 kot zadovoljivo počutje z izraženimi pomanjkljivostmi- izguba svobodne volje.

5. VAROVALNI DEJAVNIKI IN DEJAVNIKI TVEGANJA PRI POVRATNIŠTVU

a.) Dejavniki tveganja

Največ oseb je kot glavni razlog za lastno povratništvo navedlo finančne težave in težave pri zaposlovanju. Po pogostosti pojavljanja odgovorov so sledili še naslednji dejavniki tveganja: diskriminacija, stigma, težave na področju socialnih stikov in vključevanja v socialno okolje, negativni vplivi zunanjih socialnih interakcij, disfunkcionalni vzorci obvladovanja frustracij in motnje čustvovanja. 2 osebi od 10 sta kot glavni dejavnik tveganja navedli odvisnost, 2 osebi od 10 pa nastanitvene težave.

b.) Varovalni dejavniki

Pri vprašanju, kaj jih najbolj motivira pri vzdržnosti od ponovnega povratništva, jih je največ odgovorilo, da je to podpora družine/partnerja oz. podpora zunanje socialne mreže. Drugi najpogostejši varovalni dejavnik pa je bila želja po povrnitvi družbenega ugleda in želja po svobodi. 2 osebi od 10 sta navedli kot glavni varovalni dejavnik lastno motivacijo, zunanjih varovalnih dejavnikov pa nimata. Ena oseba od desetih pa je popolnoma brez varovalnih dejavnikov, ta oseba je bila med populacijo tudi najstarejša in največkrat je prestajala kazen zapora.

6. KAZNOVALNA POLITIKA

a.) Mnenje o prejeti kazenski sankciji

Polovica vseh intervjuvanih je glede prejete kazenske sankcije bila mnenja, da je kazen glede na storjeno kaznivo dejanje sicer upravičena saj prevzemajo odgovornost za povzročeno kaznivo dejanje, se jim pa zdi, da je dodeljena kazenska sankcija zapora kljub temu prestroga oz. neustrezna. Pri teh osebah je šlo v večini predvsem za kazniva dejanja zoper premoženje, večina je izrazila mnenje oz. predlog o ustreznejši alternativi izrečene sankcije v obliki opravljanja del v korist skupnosti. 3 osebe od 10 so bile mnenja, da je trenutno izrečena kazenska sankcija- v obliki prestajanja zaporne kazni,glede na težo kaznivega dejanja neupravičena in prestroga/ previsoka. Pri dveh osebah izmed temi tremi je šlo za kaznivo dejanje zoper javni red in mir, natančneje; žaljenje in napad uradne osebe+ preprečitev uradnega dejanja. Pri čemer osebi menita, da jima za takšno storjeno kaznivo dejanje najverjetneje ne bi dodelili kazni zapora, če ne bi že predhodno enkrat ali večkrat prestajali zaporno kazen zaradi enakega ali različnega kaznivega dejanja ter, če oseba nad katero je bil povzročen napad ne bi imela statusa uradne osebe. Pri tretji osebi pa gre za kaznivo dejanje zoper človekovo zdravje; promet s prepovedanimi drogami (kanabis) ter kaznivo dejanje zoper življenje in telo; sodelovanje pri pretepu in grožnja. Pri čemer tudi ta meni, da je teža povzročenega kaznivega dejanja nesorazmerna z izrečeno kazensko sankcijo. 2 osebi od 10 pa sta dodeljeno kazensko sankcije označile kot upravičeno ter ustrezno. Ena oseba izmed njiju je navedla, da je glede na to, da gre tokrat že za trikratno povratništvo pričakovala celo višjo kazen.

b.) Mnenje o namenu kaznovanja

8 oseb od 10 vidi glavni namen in cilj zaporne kazni v retribuciji; da kaznuje, ker je bilo povzročeno kaznivo dejanje. Preostali dve osebi pa kot cilj zaporne kazni navajata rehabilitacijo oz. tretma; pri katerem ima zavod za prestajanje kazni zapora vlogo in funkcijo resocializacije in priprave obsojencev na ponovno vključitev v socialno okolje kjer bodo zmožni upoštevanja predpisanih pravnih in moralnih norm družbe.

c.) Vpliv zaporne kazni na zmanjševanje kriminalitete

Polovica intervjuvanih oseb ocenjuje vpliv zaporne kazni pri odvračanju od kriminalnih dejanj kot neučinkovit. Dve osebi ga ocenjujeta kot delno učinkovitega pri čemer navajata, da je morda učinkovit v primeru načrtovanja kaznivega dejanja pri katerem se ugotovi , da pridobljena korist ne bi odtehtala teže posledice. Pri nenaklepnih dejanjih pa zastraševalna funkcija kazenske sankcije nima vpliva, prav tako pa ne vpliva tudi v primeru, ko za se oseba odloči za kaznivo dejanje za katerega ne ve ali ne pričakuje, da se kaznuje z zaporno sankcijo kljub zavedanju o moralni spornosti povzročenega dejanja. Ena oseba izmed desetih ocenjuje vpliv kot minimalen saj kljub želji po svobodi in izogibanju kršitve zakonskih pravil, ali zaradi lastne morale ali pa zaradi strahu pred sankcioniranjem še vedno lahko pride do neodvisnih situacij in življenjskih stisk, ki osebo prisilijo v kršitev zakonsko predpisanih pravil. Zadnja oseba pa vpliv zaporne kazni sicer ocenjuje kot delno učinkovit ampak neustrezen saj je mnenja, da bi alternativne kazni imele podoben ali celo večji vpliv.

Zavod za prestajanje kazni zapora Maribor(ZPKZ-MB)

5 RAZPRAVA IN SKLEPI

S pridobljenimi rezultati sem oblikovala sklep, da je večina intervjuvancev zajete populacije na prestajanju kazni zaradi kaznivih dejanj zoper premoženje. To so opisovali predvsem kot posledico slabega finančnega stanja. Pri večini je šlo za specialno povratništvo, kar pomeni, da ponovno kazen zapora prestajajo zaradi istega kaznivega dejanja. Večina je bila na prestajanju zaporne kazni drugič, preostali del izbrane populacije pa tretjič oziroma celo četrtič. Pri tem sem opazila korelacijo med starostjo in številom prestanih kazni ter dovzetnostjo za spremembo. Več kot je bila oseba stara in večje kot je bilo število do sedaj prestanih kazni, manjši sta bili motivacija in želja po spremembi in uspešnosti reintegracije, kar se je najbolj kazalo pri vprašanju o načrtih in pričakovanjih po odpustu. Med obsojenci, ki so kazen zapora prestajali več kot dvakrat, se je kazal tudi vpliv inkarceracije in zaporniške subkulture. Te osebe so namreč v primerjavi z ostalimi stike oziroma odnose s soobsojenci opisovale kot boljše oziroma prijateljske, stike z zaposlenimi pa kot slabše. Glede počutja, skrbi in strahu med prestajanjem kazni so v primerjavi s preostalimi odgovarjale bolj pozitivno; počutile so se bolje kot ostali, navajale so tudi manj skrbi. Bolj negativno pa so odgovarjale glede motivacije. Pri teh osebah je bilo v primerjavi z ostalimi manj varovalnih dejavnikov ali pa jih sploh ni bilo. Počutje med prestajanjem kazni je večina opisovala kot slabo, pri čemer so se težave kazale predvsem na psihosomatskem področju. Vpliv tretmaja in postpenalne pomoči je krepka večina ocenjevala kot neučinkovit in neustrezen oziroma tretmaja sploh ni prepoznala kot obliko pomoči. Največ pomoči je večina potrebovala pri iskanju zaposlitve po odpustu, saj jim je to povzročalo finančno stisko, ki je bila najpogostejši dejavnik tveganja. Kot najpogostejši varovalni dejavnik pa se je izkazala dobra podpora socialne mreže. Glede vpliva zaporne kazni na preprečevanje povratništva je večina menila, da ni učinkovit, saj je od tega bolj odvisno urejeno življenjsko in gmotno stanje. Največ negativnih posledic zaradi kazni zapora se je kazalo v obliki stigme, ki je onemogočala uspešno reintegracijo. Glede utemeljenosti dodeljene kazni pa je večina navajala, da je kazen sicer upravičena, vendar prestroga/previsoka oziroma neustrezna. Podani sta bili tudi kritika glede represivnosti države in nesorazmernosti kaznovalne politike sodišč ter želja po alternativnih kaznih glede na težo povzročenega kaznivega dejanja.

Pri tem naj omenim, da je bila raziskava izvedena v zavodu, kjer so obsojenci na prestajanju kazni največ do leta in pol, kar jih uvršča med manj nasilne oziroma družbeno ne-nevarne obsojence. Zato se mi zdi, da bi bile glede na prezasedenost zaporov in negativne posledice vpliva zaporne kazni alternativne kazni pri večini intervjuvancev resnično bolj smiselne in učinkovitejše. Ti sklepi se nanašajo zgolj na izbrano populacijo, saj zaradi vrste raziskave in majhnega števila virov podatkov nikakor nimam namena posploševati svojih ugotovitev, saj to tudi ni bil namen te raziskave. Cilja sta bila zgolj vpogled v življenjski svet povratnikov in poizvedba o njihovem mnenju glede izbrane problematike, saj mi zdi, da vse prepogosto sprejemamo mnenja in informacije s strani oseb, ki so zgolj posredno vključene v določeno tematiko oziroma problematiko, medtem ko se osebam, ki so dejansko vpete v središče problema, še vedno ne daje dovolj možnosti, da izrazijo svoje videnje problema. Kritika lastne metodologije se v največji meri nanaša na to, da intervjujev nisem izvedla osebno in da je potekalo spraševanje po standardiziranem intervjuju, kar ocenjujem kot preveč togo, saj se zavedam, da pri nestandardizirani metodi spraševanja, ki poteka bolj v obliki pogovora, spraševalec pridobi pristnejše in obsežnejše odgovore ter boljši vpogled v življenjski svet uporabnika prav zaradi vzpostavitve sproščenega vzdušja. Ker gre za strogo varovano institucijo, sem zaradi želje po čim manjšem poseganju in motenju delovnega procesa z vodstvom Zavoda za prestajanje kazni zapora Maribor sklenila dogovor, v okviru katerega so mi pomagali pri izvedbi raziskave tako, da je intervjuje opravilo strokovno osebje in mi jih potem izpolnjene vrnilo. Pri tem puščam odprt prostor za vprašanje, v kolikšni meri je to vplivalo na obsežnost odgovorov. Glavni sklep raziskave torej je, da bolj kot sam zapor na povratništvo vplivajo predvsem zunanji družbeni dejavniki.

6 PREDLOGI

Čeprav je slovenska kaznovalna politika tretmajsko usmerjena, pri čemer je tretma zakonsko opredeljen, je v praksi možno opaziti neučinkovitost zastavljenega programa. Temu v prid niso niti statistične številke, ki kažejo, da stopnja povratništva že vrsto let ostaja približno enaka. Menim, da do problemov z realizacijo postpenalne pomoči po odpustu prihaja v veliki meri, ker centri za socialno delo in socialni delavci v večini primerov niso seznanjeni z obsojenčevim odpustom. Zavod za prestajanje kazni zapora jih glede tega obvesti zgolj v primeru obsojenčevega soglasja. Mnogi pa se za to ne odločijo zaradi nezaupljivosti do institucionalnega izvajanja pomoči. Vsaka družba,ki si prizadeva vzpostavljati in ohranjati varno okolje brez kriminalitete in povratništva, pa mora začeti izvajati spremembe tudi v lastni strukturi. Odgovornost za stopnjo kriminalitete ni zgolj na strani pristojnih institucij in obsojencev samih. Od obsojenca ne gre pričakovati uspešne reintegracije, če ga družba zaradi preteklih neustreznih izbir in načinov ravnanja vztrajno zavrača. Stigmatizacija v zunanjem okolju lahko izniči vse pozitivne učinke še tako kvalitetne izvedbe zavodskega tretmaja. Poleg tega menim, da bi država morala več skrbi, truda in davkoplačevalskega denarja nameniti izboljšanju zaposlitvenih možnosti namesto, da vlaga finančna sredstva v izvajanje novih načinov represivnega nadzora. Če iz družbe izločimo kar se da potencialnih nevarnosti za nastanek kriminalitete in povratništva se bo to zagotovo poznalo pri nižjih številkah oz. izraženi stopnji omenjene problematike. Poleg tega se mi zdi, da se alternativne kazni nenasilnim obsojencem, še vedno izrekajo v nezadostni meri. Kot je možno razbrati iz navedene literature in dobrih praks tujih držav (npr. že prej omenjena Nizozemska) prinašajo alternativne kazni pozitivne posledice tako za obsojenca kot tudi za družbo. Poleg tega so potrebne korenite spremembe tudi pri odpravi tolerance do »beloovratniškega« kriminala ter pri zmanjševanju korupcije, ki kljub zanikanju Vlade RS in prevladujočih medijev ostaja pereč problem. Posledica tega pa se kaže kot nezaupanje v sodstvo in pravno državo, kar pa lahko privede do izgube moralnih načel in s tem povezane problematike.

7 LITERATURA

- Brinc, F. (1991), *Penološki vidiki povratništva obsojencev v Republiki Sloveniji; strokovna ekspertiza*. Ljubljana :Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti.
- Brinc, F. (1993), *Možnosti omejevanja nevarnega povratništva s policijskim in socialnovarstvenim (preventivnim) nadzorom*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo.
- Brinc, F. (1996), *Kaznovalna politika sodišč v republiki Sloveniji*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo; 47(3),213-227. Ljubljana: MNZ RS.
- Brinc, F.(2000), *Zapor za koga, s kakšnim ciljem in za kakšno ceno*. Varstvoslovje, 2(3), 229-238. Ljubljana: MNZ RS.
- Brinc, F. (2005), *Gibanje kriminalitete in kaznovalna politika v Sloveniji v zadnjem desetletju*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo; 56(1), 3-28. Ljubljana: MNZ RS.
- Čačinovič Vogrinčič, G.,Kobal, L., Mešl, N., Možina, M. (2005), *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Flaker, V. (1998), *Odpiranje norosti: vzpon in padec totalnih ustanov*. Ljubljana: Založba /cf*.
- Flander, B., Meško, G. (2013), *Punitivnost in penalni populizem v Sloveniji*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo; 2013(4), 330-344. Ljubljana: MNZ RS.
- Foucault, M. (1994), *Nadzorovanje in kaznovanje: nastanek zaporov*. Ljubljana: Krtina.
- Goffman, E. (1991), *Asylums: essays on the social situation of mental patients and other inmates*. London: Penguin Books.
- Haralambos, M. in Holborn, M. (1999), *Sociologija: teme in pogledi*. DZS: Ljubljana.
- Kanduč, Z. (2007*), Kriminologija: (stran)poti vede o (stran)poteh*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo Pravne fakultete.
- Knežević, M.(2008), Penologija u socijalnom radu (i socijalni rad u penologiji): Zagreb: Pravni fakultet sveučilišta u Zagrebu.
- Mali, J. (2006), *Koncept totalne ustanove in domovi za stare.* Socialno delo, 45(1/2), 17-27. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mead, G.H. (1997), Um, sebstvo, družba. Ljubljana: Krtina.

- Meško, G. (1997), *Družinske vezi na zatožni klopi*.Ljubljana: Educy.
- Meško, G. (2004), *Preprečevanje kriminalitete - teorija, praksa in dileme*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo Pravne fakultete.
- Miloševič Arnold, V., Poštrak, M. (2003), *Uvod v socialno delo*. Ljubljana: Študentska založba.
- Petrovec, D. (1992), *O tretmanski ideji*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 43(4), 319-327. Ljubljana: MNZ RS.
- Petrovec, D. (1998), *Kazen brez zločina*. Ljubljana: Apes.
- Petrovec, D. (1999), *Alternativno kaznovanje v slovenski zakonodaji in praksi*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 50(4), 345-350. Ljubljana: MNZ RS.
- Petrovec, D. (2004), *Trideset let*. Pravna praksa, 23(29),4-5. Ljubljana: GV založba.
- Petrovec, D., Meško, G. (2006), *Back to the future: Slovenia's penological heritage*. Varstvoslovje 8(3), 356-364. Ljubljana: MNZ RS.
- Poštrak, M. (2003), *Kaj posebnega lahko ponudi socialno delo pri delu z mladimi*. Šolsko svetovalno delo, 8(3/4), 26-33. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Poštrak, M. (2004), *Uvod v socialno delo z mladimi: Kakovostno preživljanje prostega časa in preprečevanja prestopniških ravnanj mladih*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Poštrak, M. (2006), *Nasilje kot sporočilo*. Šolsko svetovalno delo, 11(3/4), 3-8. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Poštrak, M. (2007), *Uporaba ustvarjalnih pristopov pri delu z otroki in mladostniki*. Šolsko svetovalno delo, 12(1/2), 11-17. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Poštrak, M. (2011), *Prispevek socialnega dela pri preprečevanju opuščanja šolanja*. V: Javrh, P. (ur.), Obrazi pismenosti: spoznanja o razvoju pismenosti odraslih, (202-218). Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
- Salecl, R. (1991), *Disciplina kot pogoj svobode*. Ljubljana: Krt.
- Skalar, V. (1995), *Okvirni vzgojni program za delo v vzgojnih zavodih*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Šugman Bohinc, L. (2006), *Socialno delo z neprostovoljnimi uporabniki*. Socialno delo 45(6), 345-355. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

SPLETNI VIRI:

- uk.buisinessindider.com
- www.mnz.gov.si
- www.mp.gov.si

ZAKONODAJA:

- Kazenski zakonik: KZ-1, (Uradni list RS, 66 /08, /KZ-1/)
- - Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij: ZIKS-1-UPB1, (Uradni list RS, 54/15, /ZIKS-1-UPB1/)

8 PRILOGE

VPRAŠALNIK

1. Zaradi katerega kaznivega dejanja trenutno prestajate zaporno kazen?
2. Kolikokrat do sedaj ste že prestajali zaporno kazen?
3. Zaradi katerega/katerih kaznivih dejanj ste prestajali prejšnjo/prejšnje zaporne kazni?
4. Kaj je po vašem mnenju bil glavni razlog za ponovitev kaznivega dejanja (istega ali drugega)?
5. Ste po prvi prestani kazni zapora pričakovali, da boste ponovno prestajali kazen zapora? Zakaj?
6. Kakšna so vaša pričakovanja glede povratništva sedaj?
7. Ali ste po prvi prestani zaporni kazni imeli urejeno nastanitev oz. bivališče?
8. Ali ste po prestani zaporni kazni imeli težave pri zaposlovanju?
9. V kolikšno pomoč vam je bil zavod pri iskanju zaposlitve in nastanitve?
10. Ali ste se med prestajanjem zaporne kazni izobraževali ter ali vam je to po prestani zaporni kazni koristilo oz. bilo v pomoč ?
11. Ali ste (bili) vključeni v katerega od tretmajskih programov pomoči? Katerega/katerih?
12. Kaj menite o učinkovitosti obravnave pri udeležbi tretmajskih programov pomoči?

13. S katerimi težavami ste se srečevali po prestani zaporni kazni?

14. Kaj vas tokrat najbolj skrbi, po prestani kazni?

15. Česa vas je med prestajanjem zaporne kazni najbolj strah in kaj vas najbolj motivira oz. olajšuje prestajanje kazni zapora?

16. Imate med prestajanjem kazni zapora možnost dela? Ste (bili) vključeni v katerega izmed delovnih programov?

17. Na koga v zavodu se lahko obrnete po pomoč, v primeru duševnih ali drugih stisk?

18. Ali imate možnost prostih izhodov? Kako to vpliva na vas?

19. Kako ocenjujete odnose s soobsojenci (nenasilni, prijateljski odnosi med soobsojenci)?

20. Kako ocenjujete odnose z zaposlenimi (pomagajoč, nediskriminatoren odnos zaposlenih do obsojencev) ?

21. Kako ocenjujete prostorsko ustreznost v zavodu (suhi, zračni, ustrezno ogrevani in dovolj veliki prostori) ?

22. Kako ocenjujete prehrano in zdravstveno oskrbo v zavodu?

23. Kako bi opisali splošno počutje med prestajanjem kazni v zavodu? Kako zaporna kazen vpliva na vas?

24. Kakšno je vaše mnenje o utemeljenosti trenutno dodeljene kazenske sankcije? Se vam zdi vaša kazen pravična?

25. Kaj je po vašem mnenju glavni cilj in namen zaporne kazni?

26. Kako ocenjujete vpliv zaporne kazni pri odvračanju od kriminalnih dejanj ? Zakaj

27. Ali menite, da kaznivega dejanja ne bi ponovili, če bi bila za to dejanje predpisana strožja oz. drugačna kazen?
28. Kakšni so vaši plani za prihodnost?

29. Kdo ali kaj vas najbolj motivira pri vzdržnosti od kriminalnih dejanj v prihodnje?

30. Starost: _____

INTERVJUJI

INTERVJU:1

1. **Koliko ste stari?** *29 let*

2. **Zaradi katerega kaznivega dejanja prestajate trenutno zaporno kazen?**

   Zaradi goljufije

3. **Kolikokrat do sedaj ste že prestajali zaporno kazen?**
   2x

4. **Zaradi katerega/katerih kaznivih dejanj ste prestajali prejšnjo/prejšnje zaporne kazni?**
   Prav tako zaradi finančne goljufije.

5. **Kaj je po vašem mnenju, bil glavni razlog, za ponovitev kaznivega dejanja.**
   Predvsem finančni razlogi, sicer sem po kazni imel urejeno zaposlitev, ker sem samostojni podjetnik, ampak sem zaradi prestajanja kazni, imel izpad naročil, prav tako nisem pričakoval, da me bodo tokrat dobili, namen sem imel zgolj pokriti dolgove in začeti znova.

6. **Ste po prvi prestani kazni zapora, pričakovali, da boste ponovno prestajali kazen zapora?**
   Ne, nikakor. V bistvu si nikoli v življenju prej, ne bi mislil, da bom kazensko ovaden oz. da me bo življenjska oz. finančna situacija prisilila v kršitev zakona.

7. **Kakšna so vaša pričakovanja glede povratništva sedaj?**
   Definitivno me je izučilo, da se z zakonom ne igram več, prej sem mislil, da se bom z iskanjem lukenj v zakonu, lahko izognil sankcijam, zdaj vidim, da sem bil v zmoti.

8. **Ali ste po prvi prestani zaporni kazni imeli urejeno nastanitev oz. bivališče?**
   Ja, tudi zdaj ga imam. Živim v hiši, skupaj z ženo in otroci.

9. **Ali ste po prestani zaporni kazni imeli težave pri zaposlovanju?**
   Ne, ker sem takrat imel svoje podjetje, res pa je, da sem imel težave z naročili, ker sem zaradi kazni prišel na slab glas. Posledično sem moral podjetje zapreti, zato me skrbi, kako bo tokrat z zaposlovanjem,po prestani kazni.

10. **V kolikšno pomoč vam je pri tem zavod?**
    Glede na to, da sem šele na začetku s prestajanjem tokratne kazni, se glede zaposlitve s svetovalcem v bistvu še nisem pogovarjal.

11. **Ali ste se med prestajanjem zaporne kazni izobraževali oz. ali se izobražujete tudi sedaj?**

    Ne, izobraževanja ne potrebujem saj sem dokončal šolanje in imam svoj poklic.

12. **Ali ste med prestajanjem zaporne kazni bili vključeni v katerega od tretmanskih programov pomoči?**
    Ne, ni bilo potrebe po tem. Tudi sedaj nisem se ne udeležujem nobenega programa.

13. **Kaj menite o učinkovitosti obravnave tretmanskih programov pomoči?**
    Glede na to, da sam nisem bil delež obravnave težko rečem karkoli o učinkovitosti, sem pa slišal od drugih večkrat nerganje, da je to izguba časa, čeprav v zaporu ima človek časa na pretek, zato je izguba časa po mojem mnenju zanj najmanjši problem.

14. **Kaj pa menite, da je v zaporu največji problem?**
    Zame je to definitivno, ločenost od družine. Ker imam majhne otroke, me skrbi, da bojo svoje prve korake otroštva preživeli brez mene.

15. **Kaj vas tokrat najbolj skrbi, po prestani kazni?**

Kako bojo znanci, sosedje in ljudje na splošno gledali name in na mojo družino. Skrbi me, da bodo zaradi mojih napak posledice čutili tudi moji najbližji. Skrbi me tudi kako bo z zaposlitvijo in ali bom zmožen preživljati svojo družino.

16. **Česa vas je med prestajanjem zaporne kazni najbolj strah in kaj vas najbolj motivira oz. olajšuje prestajanje kazni zapora?**
    Da bi se moja družina predvsem žena, zaradi pritiskov okolice oddaljila od mene obenem pa me prav moja družina najbolj motivira, z obiski in pismi, da lažje prenašam dolge dneve v zaporu. Dneve si krajšam tudi z obiski knjižnice in fitnesa. Veseli me , da nam zavod omogoča to možnost.

17. **Na koga v zavodu se lahko obrnete po pomoč, v primeru duševnih ali drugih stisk?**
    Znotraj zavoda na nobenega. Nisem tip, da bi svoje zasebne stiske delil z ljudmi, s katerimi se nisem resnično blizu. V današnjem svetu, kjer vlada predvsem zavist in privoščljivost menim, da bi si s tem naredil več škode kot koristi. Ni več morale in sočutja do sočloveka, razen če za tem ne stoji kakšna korist.

18. **Imate med prestajanjem kazni zapora možnost dela? Ste vključeni v katerega izmed delovnih programov?**

Sicer sem seznanjen z možnostjo dela kot pomoč v kuhinji ali pa kakšnih vzdrževalnih delih ampak sam še nisem bil vključen v to, mesta se sicer hitro zapolnijo, baje težko prideš na vrsto, ampak sam nimam ravno velike želje po tem.

19. **Ali imate možnost prostih izhodov? Kako to vpliva na vas?**
    Tokrat še ne ker sem še na začetku kazni, prvič ko sem pa pridobil to ugodnost, mi je zelo pomagalo pri premagovanju stresa in izboljšalo počutje.

20. **Kako ocenjujete odnose s soobsojenci (nenasilni, prijateljski odnosi med soobsojenci) ?**
    Že prvič sem se držal bolj zase, tudi tokrat se ne želim zapletati, se mi zdi da v takšnem okolju, hitro pride do prepira.

21. **Kako ocenjujete odnose z zaposlenimi (pomagajoč, nediskriminatoren odnos zaposlenih do obsojencev) ?**
    Z zaposlenimi imam strogo uraden odnos, moram pa reči, da nimam nikakršnih pripomb glede njihovega odnosa, treba je razumeti, da opravljajo svoje delo in da so odgovorni za red in disciplino, če človek ne krši tega, se nima česa bat.

22. **Kako ocenjujete prostorsko ustreznost v zavodu (suhi, zračni, ustrezno ogrevani in dovolj veliki prostori) ?**
    Glede na to da gre za zapor je razumljivo, da bivalni prostori niso namenjeni lagodnemu bivanju ampak večjih pripomb nimam.

23. **Kako ocenjujete prehrano in zdravstveno oskrbo v zavodu?**
    Hrana je solidna, nič kaj slabša kot na primer v bolnišnici, zdravstvene oskrbe na srečo še do zdaj nisem potreboval, koliko pa opazim pri drugim mislim da je ustrezno poskrbljeno za to.

24. Kako bi opisali splošno počutje med prestajanjem kazni v zavodu? Kako zaporna kazen vpliva na vas?

Prvič je definitivno bil izreden šok, poznalo se mi je pri nespečnosti, izgubi apetita , na začetku sem se bal tudi morebitnih zapletov z ostalimi kaznjenci. Tokrat mi je glede tega bilo lažje, saj sem vedel kaj pričakovati. Še vedno pa sem zaskrbljen kakšno bo stanje oz. odnos ljudi, ko pridem ven. V zaporu človek nikoli ne more biti povsem sproščen ali dobre volje.

25. Kakšno je vaše mnenje o utemeljenosti trenutno dodeljene kazenske sankcije? Se vam zdi vaša kazen pravična?

Glede prve kazni sem bil ogorčen, mene so zaprli,medtem ko so moji dolžniki še do danes vedno na prostosti. Problem je v sodstvu in korupciji, če imaš dovolj denarja in prave veze se lahko izogneš sankciji, očitno je da niso vsi enaki pred zakonom, to me najbolj boli. Sedanjo kazen sem lažje sprejel, šlo je za mojo neumnost, tokrat lažje rečem, da sem upravičeno kaznovan, čeprav se mi zdi kazen absolutno prevelika in prestroga, če jo primerjam z drugimi, ki so v zaporu zaradi mnogo večjih in celo nasilnih kaznivih dejanj.

26. Kaj je po vašem mnenju glavni cilj in namen zaporne kazni?

Da te kaznuje ker si zelo grešil, v mojem primeru ne morem reči, da je finančna goljufija tako velik greh in zločin da si zaslužim biti zaprt.

27. Kako ocenjujete vpliv zaporne kazni pri odvračanju od kriminalnih dejanj ?

Glede na to, da sem ponovno zaprt zaradi iste stvari, je to da nima vpliva, zame edini smiselni odgovor.

28. Ali menite, da kaznivega dejanja ne bi ponovili, če bi bila za to dejanje predpisana strožja oz. drugačna kazen?

Ne, ni problem v kazni ali v še hujši kazni, že zdaj se mi zdi ta kazen nesorazmerno velika glede na to, česar sem obtožen, problem je v pravosodnem sistemu in na splošno v celotnem sistemu po katerem danes deluje družba. Država malega človeka, ki se trudi, da ni v breme državi in davkoplačevalcem , kaznuje z nenormalno visokimi davki in dajatvami, da ti od dobička komaj kaj ostane za golo preživetje, se mi zdi da več kot pokradeš, bolj ko si vpliven manj možnosti imaš da si sankcioniran, lovijo vedno male ribe. Tisti, ki so pokradli milijone in s tem oškodovali mnogo več ljudi kot na primer jaz, so še vedno na prostosti, takšne sistem ščiti.

29. Kakšni so vaši plani za prihodnost?

Da se zaposlim pri nekom, izgubil sem voljo in energijo, da bi še sam vlagal v svojo obrt in bil samozaposlen, preveč dela in odgovornosti za premalo denarja. Upam, da zaradi svoje kriminalne kartoteke, ne bom pri delodajalcih nezaželen, da bodo gledali na moje sposobnosti in ne na mojo preteklost. Da bom sposoben na legalen način preživljati svojo družino, in da bom lahko dostojno živel, samo to, si želim, ne iščem nekega prestiža, zgolj solidno delo in pošteno plačilo.

30. Kdo ali kaj vas najbolj motivira pri vzdržnosti od kriminalnih dejanj v prihodnje?

Moja družina, še posebej moja otroka, upam da zdaj ko sta še tako majhna, ne bo moja zaporna kazen pustila kakšnih posledic na njih. Nočem jih zaznamovat s tem, da bi jih kdo poniževal češ tvoj oče je zločinec. Res je da sem zaprt, ker sem storil dejanje, ki je z zakonom predpisano kot kaznivo, ampak še zdaleč nisem zločinec in slaba oseba, ki je nevarna družbi.

INTERVJU 2

1. **Koliko ste stari?**
   30 let.

2. **Zaradi katerega kaznivega dejanja trenutno prestajate zaporno kazen?**
   Zaradi tatvine.

3. **Kolikokrat do sedaj ste že prestajali zaporno kazen?**
   2x.

4. **Zaradi katerega kaznivega dejanja ste prestajali prejšnjo zaporno kazen?**
   Tudi zaradi tatvine.

5. **Kaj je po vašem mnenju, bil glavni razlog, za ponovitev kaznivega dejanja?**
   Rabil sem denar za preživetje. Bil sem popolnoma brez dohodkov. Po prvi prestani kazni sem bil prijavljen na Zavodu za zaposlovanje, to je pogoj, da lahko prejemaš denarno socialno pomoč, to pravico sem izgubil, ko so me vrgli iz borze. Moja takratna svetovalka je poznala moje stanje, ni delovala meni v pomoč in interes ampak proti, mislim da jo je najbolj motilo, da sem bil prej zaprt. Zahteve, za dodelitev nove svetovalke niso odobrili, povsem neupravičeno če mene vprašaš. Torej kaj naj človek stori v taki situaciji, ko ne po svoji krivdi zgubiš denarno pomoč? Ali pristaneš na cesti ali pa se boriš in trudiš preživeti.

6. **Ste po prvi prestani kazni zapora, pričakovali, da boste ponovno prestajali kazen zapora?**
   Ne, obljubljena mi je bila pomoč tako pri iskanju zaposlitve kot pri iskanju občinskega stanovanja. Ostalo je na žalost samo pri obljubi, do takrat sem resnično verjel, da mi bodo pomagali, da se postavim na noge, šele po tem na prostosti, sem videl, da ne bo nič iz tega, da se moram znajti sam kakor vem in znam. Na žalost po ilegalni poti.

7. **Kakšna so vaša pričakovanja glede povratništva sedaj?**
   Ni mi v interesu bit ponovno zaprt, kateremu normalnemu človeku pa je? Resnično upam, da bom mel tokrat večjo srečo pri svetovalki, ki bo delovala v moj interes in mi pomagala na poti do zaposlitve, nisem lenuh rad bi delal lahko tudi za minimalno plačo, samo da imam vsaj osnovne pogoje za preživetje.

8. **Ali ste po prvi prestani zaporni kazni imeli urejeno nastanitev oz. bivališče?**
   Za silo malo pri starših, malo pri prijateljih, ampak rad bi šel na svoje, pri prijateljih ne moreš ostati večno, kdo te bo gledal in prenašal v nedogled da živiš na njihov račun, enako je pri starših.

9. **Zakaj menite ste po prestani zaporni kazni imeli težave pri zaposlovanju?**
   Najprej zaradi svetovalke, drugo pa zato ker danes vedno več firm zahteva potrdilo o nekaznovanju, ne več samo javna uprava, pa tudi to da prihajam iz manjšega kraja, kjer se večina med sabo pozna, mi ni ravno v pomoč, noben noče zaposlit bivšega zapornika.

10. **V kolikšno pomoč vam je bil Zavod za prestajanje kazni zapora pri iskanju zaposlitve in nastanitve?**
    V bolj malo, pogovarjal sem sicer s svetovalcem iz ZPKZ ampak on je deloval v sodelovanju z zunanjimi svetovalci iz CSD in Zavoda za zaposlovanje, tam pa se je vsa pomoč končala. On osebno mi je uredil samo posredništvo z drugimi zunanjimi svetovalci to je to.

11. **Ali ste se med prestajanjem zaporne kazni izobraževali ter ali vam je to po prestani zaporni kazni koristilo oz. bilo v pomoč ?**
    Ne rabim tega, imam poklic, sicer pa dvomim, da to komu pomaga, mogoče samo tistim brez ali samo z osnovno šolo, vem da imamo pri nas možnost krajših tečajev angleščine in računalništva ampak to je bolj za hobi kot kakšno pomoč pri delu. Za to vem, da je brezplačno, ostali programi prave pridobitve izobrazbe na primer srednje poklicne, tisto mislim, da ZPKZ ne krije stroškov, tak da tisti, ki se prej niso šolali se tudi zdaj tukaj ne bodo, sploh če je samoplačniško, nas je večina tukaj kar omejena pri dohodkih.

12. **Ali ste vključeni v katerega od tretmanskih programov pomoči?**
    Ne, nisem bil in nisem niti zdaj. To je za predvsem za odvisnike,sam pa teh problemov nimam, za kakšne druge programe pa ne vem.

13. **Kaj menite o učinkovitosti obravnave pri udeležbi tretmanskih programov pomoči?**
    Da so neučinkoviti. Tisti ,ki so globoko zabredli, tistih pol ure nakladanja, nekajkrat tedensko, ne more rešiti oziroma pozdraviti.

14. **S katerimi težavami ste se poleg nastanitve in zaposlitve srečevali po prestani zaporni kazni?**
    Z zaničevanjem in obrekovanjem drugih. Takrat človek spozna kdo mu je pravi prijatelj in kdo ne.

15. **Kaj vas tokrat najbolj skrbi, po prestani kazni?**
    Da bom brez lastnega stanovanja in službe, pa tudi to da bom mel težave pri iskanju punce, da bom samski.

16. **Česa vas je med prestajanjem zaporne kazni najbolj strah in kaj vas najbolj motivira oz. olajšuje prestajanje kazni zapora?**
V zaporu me ni ničesar strah, strah me je prostosti, zunaj me je strah samega sebe. Olajšuje oziroma krajša čas pa mi fitnes. Tam dam iz sebe vso negativno energijo in vsaj za tisti čas pozabim na skrbi.

17. **Imate med prestajanjem kazni zapora možnost dela? Ste vključeni v katerega izmed delovnih programov?**
Nisem seznanjen, noben mi ni ponudil možnosti, da bi kaj delal.

18. **Na koga v zavodu se lahko obrnete po pomoč, v primeru duševnih ali drugih stisk?**
Na nobenega, imam sicer nekaj prijateljev tukaj v zaporu, ampak jim ravno ne grem pravit svojih skrbi, takšni postanejo lahka tarča, treba je delovati trdno in zadržati svoje slabosti in težave zase.

19. **Ali imate možnost prostih izhodov? Kako to vpliva na vas?**
Ne nimam, ne vem nočem niti misliti o tem. Ne vem ali bi mi potem bilo še huje, ko bi vedel, da morem spet nazaj, verjetno bi mi po glavi, hodile neumnosti, da ne bi šel nazaj pravočasno, mogoče je boljše tako, da nimam.

20. **Kako ocenjujete odnose s soobsojenci (nenasilni, prijateljski odnosi med soobsojenci)?**
Do mene ni bil še nasilen noben, ne bi se pustil, globljih prijateljstev nimam se pa razumem oz. pogovarjam, recimo da kar z večino. Nočem se spuščati v globlja poznanstva, mislim da to ne bi prineslo, kaj pametnega, še posebej potem na prostosti.

21. **Kako ocenjujete odnose z zaposlenimi (pomagajoč, nediskriminatoren odnos zaposlenih do obsojencev) ?**
Nimam konfliktov z njimi, je pa tako kot povsod, do enih so boljši do drugih malo manj, odvisno tudi ali si tukaj prvič ali si povratnik in predvsem zakaj sediš.

22. **Kako ocenjujete prostorsko ustreznost v zavodu (suhi, zračni, ustrezno ogrevani in dovolj veliki prostori) ?**
Nekaj so jih že obnavljali, ampak so še vedno kar dotrajani, problem je tudi z gnečo, ampak to je za pričakovati v zaporu.

23. **Kako ocenjujete prehrano in zdravstveno oskrbo v zavodu?**
Se ne pritožujem, je za jest, lačen nisem. Oskrbe pa do zdaj še nisem potreboval, upal , da je ne bom.

24. Kako bi opisali splošno počutje med prestajanjem kazni v zavodu? Kako zaporna kazen vpliva na vas?
Slabo, kako pa bi naj? Saj to je namen, dobra stran je, da se močna oseba, ne pustim se zlomit kar tako, če sem vse do zdaj preživel bom pa še to, ni mi hudega.

25. Kakšno je vaše mnenje o utemeljenosti trenutno dodeljene kazenske sankcije? Se vam zdi vaša kazen pravična?
Dvomim, da bo kdo priznal, da si je zaslužil kazen. Ne vem kaj naj rečem, priznam, da sem kriv, če pa je kazen pravična pa težko rečem, mislim pa da bi več koristi bilo, da bi z delom poplačal škodo kot pa da zdaj sedim tu in gledam na koledar.

26. Kaj je po vašem mnenju glavni cilj in namen zaporne kazni?
Da te zaprejo, ker so te dobili pri kaznivem dejanju.

27. Kako ocenjujete vpliv zaporne kazni pri odvračanju od kriminalnih dejanj ? Zakaj?
Ocenjujem,da nima vpliva pri odvračanju, če bi imela ne bi bilo povratnikov.

28. Ali menite, da kaznivega dejanja ne bi ponovili, če bi bila za to dejanje predpisana strožja oz. drugačna kazen?
Ne glede na višino kazni, se je težko spraviti v red, če nimaš urejenih osnovnih pogojev za preživetje.

29. Kakšni so vaši plani za prihodnost?
Da se zaposlim in preselim na svoje ter, da se izogibam težavam.

30. Kdo ali kaj vas najbolj motivira pri vzdržnosti od kriminalnih dejanj v prihodnje?
Jaz sam, noben ti ne more pomagati, če si ne pomagaš sam, zapor me je v prvi vrsti naučil tega, da se lahko zaneseš le sam nase.

INTERVJU 3

1. **Koliko ste stari?**
   26 let.

2. **Zaradi katerega kaznivega dejanja trenutno prestajate zaporno kazen?**
   Zaradi žaljenja in napada uradne osebe.

3. **Kolikokrat do sedaj ste že prestajali zaporno kazen?**
   2x.

4. **Zaradi katerega kaznivih dejanj ste prestajali prejšnjo zaporno kazen?**
   Zaradi povzročitve prometne nesreče pod vplivom alkohola.

5. **Kaj je po vašem mnenju, bil glavni razlog, da ste storili novo kaznivo dejanje?**
   Jeza, zaradi neupravičenega obsojanja in izživljanja policistov nad mano. Prvič sem bil kriv in neodgovoren, zaradi česar se še vedno kesam. Po prvi prestani kazni, sem šel ponovno delati vozniški izpit, vozil sem po predpisih. Pri kontroli prometa so me ustavili in ker so v registru izvedeli za mojo preteklost, so vneto iskali napake, čeprav jih ni bilo. To me je ujezilo in prišlo je do spora. Proti policiji ne moreš zmagati, zaradi tega sem sedaj, čisto neupravičeno zaprt.

6. **Ste po prvi prestani kazni zapora, pričakovali, da boste ponovno prestajali kazen zapora?**
   Ne, žal mi je, da sem takrat sedel za volan pijan, ampak me je izučilo, tega več ne bi storil nikoli. Ampak, ko imaš enkrat kartoteko, te bo policija vedno gledala,kot kriminalca, četudi to več nisi. Ne dajo ti priložnosti, da se dokažeš, da si se popravil.

7. Kak**šna so vaša pričakovanja glede povratništva sedaj?**
   Že prvič me je izučilo, da se ravnam po pravilih. Drugič nisem storil nič narobe, ker so me izzivali je prišlo do spora. Zdaj vidim, da proti sistemu ne moreš, če hočeš imeti mir, moreš biti ubogljiv in ponižen, to se od človeka pričakuje. Ko pridem ven, bom pač tiho, čeprav se mi bo mogoče spet godila krivica.

8. **Ali ste po prvi prestani zaporni kazni imeli urejeno nastanitev oz. bivališče?**
   Ja, živel sem za sebe oziroma s punco. Tudi zdaj,ko pridem ven, me čaka punca doma, v najinem stanovanju.

9. **Ali ste po prestani zaporni kazni imeli težave pri zaposlovanju?**
   Ne, delam pri svaku, tudi zdaj me bo počakal z delom.

10. V kolikšno pomoč vam je bil zavod pri iskanju zaposlitve in nastanitve?
V nikakršno, dobra stvar je, da pomoči nisem potreboval, drugače ne vem kako bi bilo.

11. Ali ste se med prestajanjem zaporne kazni izobraževali ter ali vam je to po prestani zaporni kazni koristilo oz. bilo v pomoč ?
Ne, ne potrebujem izobraževanja, ker imam dokončano šolo. Je pa izobrazba pomembna, brez šole težko, da dobiš delo.

12. Ali ste bili vključeni v katerega od tretmanskih programov pomoči?
Ja, prvič sem se udeležil programa zdrava pot in projekt človek. Sedaj nisem vključen v noben program.

13. Kaj menite o učinkovitosti obravnave pri udeležbi tretmanskih programov pomoči?
Tudi brez programa, sem se zavedal svojih napak in posledic neodgovornosti. Sem pa se v programu še bolj poglobil v to, tako, da lahko rečem, da je zame bil učinkovit.

14. S katerimi težavami ste se srečevali po prestani zaporni kazni?
Z diskriminacijo, obsojanjem in izživljanjem zaradi svoje preteklosti.

15. Kaj vas tokrat najbolj skrbi, po prestani kazni?
Da me bo preteklost vedno preganjala. Da me bojo zaradi tega osebe, še posebej uradne, vedno zaničevale.

16. Česa vas je med prestajanjem zaporne kazni najbolj strah in kaj vas najbolj motivira oz. olajšuje prestajanje kazni zapora?
Najbolj me je strah, da se bo punca naveličala čakanja, me nehala obiskovati, ali si celo, Bog ne daj, našla drugega. Najbolj pa me motivira tudi ona.

17. Imate med prestajanjem kazni zapora možnost dela? Ste bili vključeni v katerega izmed delovnih programov?
Prvič sem delal kot pomočnik pri vzdrževalnih delih. Zdaj pa ne več, ker ne želim več biti izkoriščen.

18. Na koga v zavodu se lahko obrnete po pomoč, v primeru duševnih ali drugih stisk?
Na nobenega.

19. Ali imate možnost prostih izhodov? Kako to vpliva na vas?
Nimam. Slabo, zdi se mi krivično, do mene, ker nekateri ostali, ki so še slabši od mene pa imajo.

20. Kako ocenjujete odnose s soobsojenci (nenasilni, prijateljski odnosi med soobsojenci)?
Nasilja, vsaj fizičnega ni, za red dobro skrbijo pazniki. Prijateljev pa si tu, med temi ljudmi, ne mislim iskat. Nimam z njimi, razen tega da smo zaprti, nič skupnega. Ne bi se želel zapletati s takšnimi ljudmi, poleg tega je tu,še posebej, veliko hinavščine. Vsak samo čaka, kdaj in kje lahko koga spravi v slab položaj, da sam izpade pred osebjem boljši, med obsojenci pa močnejši.

21. Kako ocenjujete odnose z zaposlenimi (pomagajoč, nediskriminatoren odnos zaposlenih do obsojencev) ?
Se najdejo redke izjeme, ki se trudijo, ne obsojat človeka in mu pomagat, predvsem med svetovalci. Pri paznikih pa je tako, da so do enih popustljivejši do drugih pa strožji, odvisno kako jim je kdo všeč.

22. Kako ocenjujete prostorsko ustreznost v zavodu (suhi, zračni, ustrezno ogrevani in dovolj veliki prostori) ?
Državi ni v interesu, da bi vlagala denar v udobje zapora. Ampak se ne pritožujem, lahko bi bilo še slabše, vseeno morem reči, da se trudijo,imamo fitnes kar je zame velik plus.

23. Kako ocenjujete prehrano in zdravstveno oskrbo v zavodu?
Hrane je dovolj, lačen nisem. Lahko bi se pritoževal, da ni raznolika, tako kot to počnejo eni, ampak sem ne bom, ker sem v zaporu in se zavedam tega. Glede oskrbe pa ,če zboliš ali se poškoduješ , te tudi oskrbijo, sicer te za navaden prehlad ali gripo, ne bo nobeden ujčkal, za večje, hujše stvari pa te oskrbijo.

24. Kako bi opisali splošno počutje med prestajanjem kazni v zavodu? Kako zaporna kazen vpliva na vas?
Ne vem kdaj mi je bilo huje, prvič ali sedaj. Prvič ko sem se spopadal z krivdo, nisem mogel spat, jest, zdaj ko pa se spopadam z jezo in nemočjo, sem veliko bolj razdražljiv kot prvič. Dosti bolj se moram kontrolirati, da ne vzkipim. Težko rečem kdaj sem bil bolj depresiven, prej ali zdaj. Ne vem. Na splošno pa slabo vpliva name. Redki so posamezniki, ki jim je vseeno, ki jih ne gane. Za take je zapor pravo mesto, ker tak človek, ne more imeti vse urejeno v glavi.

25. Kakšno je vaše mnenje o utemeljenosti trenutno dodeljene kazenske sankcije? Se vam zdi vaša kazen pravična?
Absolutno ne.

26. Kaj je po vašem mnenju glavni cilj in namen zaporne kazni?
Da te kaznujejo, tam kjer najbolj boli- pri izgubi svobode in prisilnem podrejanju.

27. Kako ocenjujete vpliv zaporne kazni pri odvračanju od kriminalnih dejanj ?

Mogoče odvrača samo tiste, ki pomislijo, da bi storili kakšno manjšo bedarijo pa si potem premislijo, ker so slišali zgodbice, da zapor ni hotel in da te zaznamuje za celo življenje, pa potem vidijo, da se ne izplača. Če načrtuješ kaj pa se zavedaš, da nimaš dovolj močnih vez in denarja za Čeferina (odvetnike), potem učinkuje. Če pa storiš napako, katere nisi pričakoval, ker je prišla spontano po neumnosti, nepremišljenosti, potem pa nima vpliva.

28. Ali menite, da ne bi storili kaznivega dejanja, če bi bila za to dejanje predpisana strožja oz. drugačna kazen?

Ne vem. Prvič sem bil pijan, nepremišljen. V takem stanju se sploh zavedal nisem, da se lahko zgodi kaj takšnega in kakšne bodo potem posledice. Večina, ki jih poznam vozi ali je vozila pod vplivom alkohola, to pri nas ni nič takšnega, zato nikoli v življenju prej niti pomislil ne bi,da se lahko to zgodi. Zdaj mi je to jasno, zavedam se svoje odgovornosti, tega ne bi storil več nikoli. Žal mi je, da se tega nisem zavedal že prej. Glede sedanje kazni pa tudi nisem pričakoval ali nameraval storiti nekaj, kar bi me spet spravilo v zapor. Bila je pač reakcija na izzivanje. Da mi je prekipelo, ker sta me policista spravila do tega. Tudi, če bi bila predpisana kazen za to drugačna bi se mi še vedno lahko to zgodilo, ker takrat v jezi ne razmišljaš o posledicah. Za prvič pa ne vem, če bi imela vpliv ravno višja kazen, po moje bolj to, da bi se še bolj ozaveščalo kako nevarna je v bistvu nepremišljena vožnja, še posebej pod vplivom alkohola, ker huje kot zapor je to, da se moreš potem soočati z vestjo in krivdo, zaradi tega kaj si storil, če si normalen seveda, če nisi potem ti je vseeno, ne glede na kazen ali karkoli drugega.

29. Kakšni so vaši plani za prihodnost?

Da se naučim, da postanem odporen na provokacije, da me več nič ne bo vrglo iz tira in prave poti, da ostanem na prostosti.

30. Kdo ali kaj vas najbolj motivira pri vzdržnosti od kriminalnih dejanj v prihodnje?

Moja punca- bodoča žena.

INTERVJU 4

1. **Koliko ste stari?**
   24 let.

2. **Zaradi katerega kaznivega dejanja trenutno prestajate zaporno kazen?**
   Zaradi poškodovanja tuje lastnine.

3. **Kolikokrat do sedaj ste že prestajali zaporno kazen?**
   2x.

4. **Zaradi katerega kaznivih dejanj ste prestajali prejšnjo zaporno kazen?**
   Isto, zaradi poškodovanja tuje lastnine.

5. **Kaj je po vašem mnenju, bil glavni razlog, za ponovitev kaznivega dejanja?**
   Alkohol.

6. **Ste po prvi prestani kazni zapora, pričakovali, da boste ponovno prestajali kazen zapora?**
   Ne.

7. **Kakšna so vaša pričakovanja glede povratništva sedaj?**
   Upam, da ne bom več kaznovan, težko pa z gotovostjo rečem karkoli, v življenju je veliko nepredvidljivih situacij in okoliščin.

8. **Ali ste po prvi prestani zaporni kazni imeli urejeno nastanitev oz. bivališče?**
   Ja, živel sem sam v dedkovem stanovanju.

9. **Ali ste po prestani zaporni kazni imeli težave pri zaposlovanju?**
   Ja, rabil sem veliko časa, da sem našel delo. Šlo je predvsem za priložnostna dela, krajše trajajočih obdobij, bolj v smislu pomoči ali kakšnega nadomeščanja. Prejšnji delodajalec me ni vzel nazaj na delo, ker je vedel za mojo ovadbo. Slišal sem sicer, da v določenih primerih bi te moral vzeti nazaj oz. te počakati za neko določeno obdobje, ampak jaz sem imel pogodbo za določen čas, ki mi je potem potekla.

- **Zakaj menite je bilo temu tako?**
  Delo je pač danes pri nas tako ali tako težko dobiti. Edino, če greš kam ven npr. v Avstrijo. Sicer pa je dosti odvisno tudi od vrste poklica oz. povpraševanja in potrebe po določenem profilu dela. Pa tudi kriminalna kartoteka pri tem ravno ni v pomoč. Sicer od mene še niso zahtevali dokazila o nekaznovanosti, ampak takšne podatke, se mi zdi, da danes ni težko dobiti.

10. V kolikšno pomoč vam je bil zavod pri iskanju zaposlitve in nastanitve?
Mi ni bil v pomoč, sicer pa tudi ko si zunaj prijavljen na Zavodu za zaposlovanje ti tudi oni niso v pomoč. Če si ne boš našel dela sam ti ga tudi drugi ne bodo, razen, če imaš kakšne dobre veze in poznanstva, kar pa jaz nimam.

11. Ali ste se med prestajanjem zaporne kazni izobraževali ter ali vam je to po prestani zaporni kazni koristilo oz. bilo v pomoč ?
Ne, nimam potrebe po tem, imam dokončano srednjo gostinsko šolo. Niti pa nisem bil seznanjen s kakšno možnostjo izobraževanja tukaj. Tako, da mi izobrazba ni bila v pomoč pri delu, če bi bila zaposlitev odvisna samo od izobrazbe, noben z dokončano šolo, ne bi bil brez službe. Tukaj igra veliko vlogo sreča, da te sploh povabijo na razgovor, da sploh dobiš možnost, da pokažeš svoje znanje.

12. Ali ste bili vključeni v katerega od tretmanskih programov pomoči?
V projekt človek, enako kot zdaj.

13. Kaj menite o učinkovitosti obravnave pri udeležbi tretmanskih programov pomoči?
Prvič se mi je zdelo brez veze in koristi. Sedaj mi je mogoče malo bolj smiselno, ne gre mi več tako na živce kot prej. Morda zato, ker že drugič poslušam o isti stvari. Sedaj poskušam vzeti to bolj resno, ker nočem istih stvari poslušati še tretjič.

14. S katerimi težavami ste se srečevali po prestani zaporni kazni?
Z finančnimi, od socialne podpore mi je komaj kaj ostalo za hrano in najnujnejše potrebščine, ko sem pokril ostale stroške. Zaradi tega sem bil pod nenehnim stresom. Depresijo sem si lajšal z alkoholom, kar mi je prineslo še več težav.

15. Kaj vas tokrat najbolj skrbi, po prestani kazni?
Isto. Da bom brez nekega normalnega dela in denarja ter, da bom zato spet zabredel v alkohol in slabo družbo. Obenem pa, da bom osamljen. Tisti, ki bi mogoče bili dobra družba, se nočejo družiti z bivšimi zaporniki, četudi ne sediš zaradi nečesa zelo groznega. Se mi zdi, da je vseeno ali si zagrešil nekaj manjšega ali nekaj zelo slabega, vseeno te bodo gledali kot slabo, nevarno osebo. Ljudje pač radi mečejo vse v isti koš. Tisti, s katerimi sem se družil prej, pa niso ravno dobra družba. Zdaj to vidim tudi sam, prej so mi pa to skozi govorili še ostali, predvsem družina.

16. Česa vas je med prestajanjem zaporne kazni najbolj strah in kaj vas najbolj motivira oz. olajšuje prestajanje kazni zapora?
Bolj me je strah življenja zunaj zapora kot zapora samega, ker je zunaj življenje dosti bolj nepredvidljivo, hitreje zapadeš v težave. Motivira me trenutno nič, olajšuje pa tudi ne. Ne vem. Skušam živeti iz dneva v dan in se ne preveč obremenjevati s prihodnostjo ter si ustvarjati skrbi, še predno pride do kakšnih težav.

17. Imate med prestajanjem kazni zapora možnost dela? Ste bili vključeni v katerega izmed delovnih programov oz. ali ste še vedno?
Ne, nisem bil vključen in nisem niti zdaj. Ta možnost mi niti ni bila ponujena.

18. Na koga v zavodu se lahko obrnete po pomoč, v primeru duševnih ali drugih stisk?
Na cimra, imava namreč podobno situacijo, zato me razume, bolj kot svetovalci.

19. Ali **imate možnost prostih izhodov? Kako to vpliva na vas?**
Ne (še)? Mešane občutke imam, želim si, da bi lahko šel za vikend na kratko pogledat ven, da nadoknadim zamujeno, da ne bom potem po odpustu spet ves zgubljen in zmeden. To bi mi pomagalo, da se počasi privajam na zunanje okolje, ker ko si tukaj je to kot čist drug svet, kot da zunaj tega nič druga ne obstaja. Potem, pa prideš ven in vidiš, da tam življenje teče naprej čisto normalno, tebi pa je nenormalno, ker si bil izoliran od tega. Zunaj ljudje hodijo vsak dan mimo zapora, ampak se noben ne zavzame oz. pomisli in obremenjuje s tem, razen, če ima koga noter. Ko pa si noter pa ves čas gledaš samo ven in premlevaš, študiraš in fantaziraš o zunanjem svetu, večino dneva. Po drugi strani pa, če bi zdaj šel ven za vikend, bi se najverjetneje najprej spet napil, problem pri tem pa je,da potem nimam kontrole in meja, kar bi me lahko pripeljalo do novih problemov in uničilo možnost pogojnega odpusta.

20. Kako ocenjujete odnose s soobsojenci (nenasilni, prijateljski odnosi med soobsojenci)?
Pregovor, ki pravi 100 ljudi, 100 čudi, velja tudi tukaj. Vsak si pač za občasni pogovor poišče tistega, ki mu je najbolj podoben in mu ustreza, ostale pač ignoriraš, da ne prihaja do zapletov.

21. Kako ocenjujete odnose z zaposlenimi (pomagajoč, nediskriminatoren odnos zaposlenih do obsojencev) ?
Če ne delaš problemov, ne boš imel problemov z njimi. To je vsa logika.

22. Kako ocenjujete prostorsko ustreznost v zavodu (suhi, zračni, ustrezno ogrevani in dovolj veliki prostori) ?
Solidni, glede na to da je zapor. Preden sem prvič prišel sem, sem si vse skupaj predstavljal dosti hujše.

23. Kako ocenjujete prehrano in zdravstveno oskrbo v zavodu?
Tudi solidno, oboje.

24. Kako bi opisali splošno počutje med prestajanjem kazni v zavodu? Kako zaporna kazen vpliva na vas?

So dnevi ko je zelo hudo, ko mislim, da ne bom zmogel več dolgo, da bom zgubil razum, ko paranoičen razmišljam, kaj me čaka zunaj, ali mi bo spet spodletelo. So pa tudi dnevi, ki so OK, sploh za vikend med obiski, ko je stanje bolj sproščeno. Zaporna kazen name bolj vpliva zunaj kot noter, ko si noter si pač noter, se ravnaš po dnevnem redu in pravilih, vsak dan isto, sicer dolgčas ampak vsaj veš kaj lahko pričakuješ. Zunaj pa se nenehno obremenjuješ kaj vse si zaradi zapora zamudil in uničil; ugled,dobre odnose z družino in znanci, boljše možnosti za zaposlitev in življenje, itd.

25. Kakšno je vaše mnenje o utemeljenosti trenutno dodeljene kazenske sankcije? Se vam zdi vaša kazen pravična?

Ne vem. Vem, da nisem ravnal prav, tega sem se zavedal že prej. Mogoče zdaj, ko že drugič sedim zaradi iste stvari, še nekako lažje razumem, dodeljeno kazen. Čeprav se z njo ne strinjam. Prvič pa sem bil zelo šokiran,jezen, prestrašen, obupan in čisto na tleh. Dolgo sploh nisem mogel predelati in sprejeti informacije, da bom zaradi tega šel sedeti, kazen se mi je zdela nerealna,nepravična, previsoka in prestroga. Nisem mogel razumeti, da se to dogaja meni, da grem dejansko zgolj zaradi tega v zapor. Vedel sem, da bom moral odgovarjati za dejanje, ampak ne na ta način.

26. Kaj je po vašem mnenju glavni cilj in namen zaporne kazni?

Seznanjen sem s tem, da bi naj bila rehabilitacija kar pomeni pomoč, da se spremeniš in da te spravijo na pravo pot. Ampak še vedno je to kazen, še vedno si zaprt, izoliran od ostalega sveta. Prilagoditi se moraš na stroga pravila, red in disciplino, pa če se z njimi strinjaš ali ne. Veš, da si zato manjvreden od ostalih in da tvoje mnenje ne šteje, da nisi pomemben, ker si kriminalec. Tudi ko odslužiš svoje boš za tiste, ki vejo, še vedno ostal kriminalec.

27. Kako ocenjujete vpliv zaporne kazni pri odvračanju od kriminalnih dejanj ?

Ko si 1x noter zaprt, normalno, da si vsak reče nikoli več. Izučilo me je, zavedam se odgovornosti in posledic, ni variante, da se mi zgodi še 1x. Potem pa prideš ven, nekaj časa se trudiš vklopiti, nadaljevati z življenjem, pozabiti na preteklost in začeti znova, pa te vedno znova ta ista preteklost potolče. Poleg starih grehov in problemov, vedno znova prihajajo še drugi in izgubiš kontrolo in ti spodleti, čeprav si bil 100% prepričan, da se ti to več ne more zgoditi. Zato zapor ni garant, da te odvrne od kriminalnih dejanj. Vse je odvisno najprej od človeka samega, potem pa od možnosti, ki jih imaš ko prideš ven. Če imaš zagotovljene pogoje za urejeno življenje in prave ljudi ob sebi je definitivno lažje ostati na pravi poti. Enim niti ni v interesu, da se izboljšajo, na take zapor sploh nima vpliva. Pa tudi če imaš željo po izboljšanju, je tu zraven še milijon stvari, ki imajo večji vpliv na to kot zapor.

28. Ali menite, da kaznivega dejanja ne bi ponovili, če bi bila za to dejanje predpisana strožja oz. drugačna kazen?
Sej pravim, ne glede na lastne želje in cilje, da se izogibaš težavam, te one same najdejo. Še vedno se ti lahko zgodi, da ti spodleti, kar sicer nisi načrtoval in kar obžaluješ ampak vseeno greš spet v zapor, pa če je kazen ista ali 100x hujša.

29. Kakšni so vaši plani za prihodnost?
Prejšnjič sem preveč planiral, pa mi je spodletelo. Zato tokrat ne planiram nič. Vsekakor pa tudi tokrat upam, da sem v zaporu zadnjič.

30. Kdo ali kaj vas najbolj motivira pri vzdržnosti od kriminalnih dejanj v prihodnje?
Sam sebe.

INTERVJU 5

1. **Koliko ste stari?**
   33 let.

2. **Zaradi katerega kaznivega dejanja trenutno prestajate zaporno kazen?**
   Velike tatvine.

3. **Kolikokrat do sedaj ste že prestajali zaporno kazen?**
   3x.

4. **Zaradi katerih kaznivih dejanj ste prestajali prejšnje zaporne kazni?**
   Vsakič zaradi velike tatvine.

5. **Kaj je po vašem mnenju, bil glavni razlog, za ponovitev kaznivega dejanja?**
   Droga in denar.

6. **Ste po prvi prestani kazni zapora, pričakovali, da boste ponovno prestajali kazen zapora? Zakaj?**
   Mogoče malo zaradi težkih življenjskih okoliščin in izkušenj.

7. **Kakšna so vaša pričakovanja glede povratništva sedaj?**
   Težko rečem karkoli.

8. **Ali ste po prvi prestani zaporni kazni imeli urejeno nastanitev oz. bivališče?**
   Prvič ja, drugič ne, zdaj pa še ne vem točno kje bom živel ko pridem ven.

9. **Ali ste po prestani zaporni kazni imeli težave pri zaposlovanju?**
   Ja ,zaradi odvisnosti.

10. **V kolikšno pomoč vam je bil zavod pri iskanju zaposlitve in nastanitve?**
    Ni mi bil v pomoč.

11. **Ali ste se med prestajanjem zaporne kazni izobraževali ter ali vam je to po prestani zaporni kazni koristilo oz. bilo v pomoč ?**
    1. *in 2. ne, zdaj pa obiskujem tečaj angleščine, mislim pa, da bom ga počasi opustil, ker še vedno ne znam nič kaj več kot prej in ne vidim koristi v tem.*

12. **Ali ste bili vključeni v katerega od tretmanskih programov pomoči?**
    1. *in 2. osebni načrt pomoči in svetovanje ter projekt človek. Sedaj pa nič.*

13. **Kaj menite o učinkovitosti obravnave pri udeležbi tretmanskih programov pomoči?**
Neuporabno, škoda časa. Pomagajo samo tistim na heroinu, da dobijo nadomestke, oni imajo privilegije, čeprav so še slabši in hujši. Jaz nisem odvisen od heroina, zato ne dobim nič.

14. **S katerimi težavami ste se srečevali po prestani zaporni kazni?**
Z vsem, bil sem brez denarja, hrane, stanovanja, za vse bi moral poskrbeti sam, pa nisem zmogel zaradi droge. Drogiral pa sem se iz obupa. Začaran krog.

15. **Kaj vas tokrat najbolj skrbi, po prestani kazni?**
Da bo vse isto kot prejšnje krat.

16. **Česa vas je med prestajanjem zaporne kazni najbolj strah in kaj vas najbolj motivira oz. olajšuje prestajanje kazni zapora?**
Ničesar v zaporu me ni strah. Motivira pa tudi ne.

17. **Imate med prestajanjem kazni zapora možnost dela? Ste že bili vključeni v katerega izmed delovnih programov?**
Ne noben mi nič ni rekel, da bi tu mogel kaj delat.

18. **Na koga v zavodu se lahko obrnete po pomoč, v primeru duševnih ali drugih stisk?**
Rečeš že lahko vsem, to ni prepovedano, koristen pri pomoči pa ni noben.

19. **Ali imate možnost prostih izhodov? Kako to vpliva na vas?**
Sedaj nimam, ker sem prejšnjič imel, pa se nisem držal dogovorov. Ne vpliva, vseeno mi je.

20. **Kako ocenjujete odnose s soobsojenci (nenasilni, prijateljski odnosi med soobsojenci)?**
Super se razumem z večino, tu mam več iskrenih in odkritih prijateljev kot zunaj.

21. **Kako ocenjujete odnose z zaposlenimi (pomagajoč, nediskriminatoren odnos zaposlenih do obsojencev) ?**
Ne razumem se najboljše z njimi. Niso mi v pomoč.

22. **Kako ocenjujete prostorsko ustreznost v zavodu (suhi, zračni, ustrezno ogrevani in dovolj veliki prostori) ?**
Suhi so pa dovolj ogrevani niso pa zračni in dovolj veliki.

23. Kako ocenjujete prehrano in zdravstveno oskrbo v zavodu?
Slabo oboje. Pri oskrbi, če nisi napol mrtev ne dobiš nič, nobene tablete, nič.

24. Kako bi opisali splošno počutje med prestajanjem kazni v zavodu? Kako zaporna kazen vpliva na vas?
Dobro sem. Vpliva tako, da mi jemlje svobodo in svobodno voljo.

25. Kakšno je vaše mnenje o utemeljenosti trenutno dodeljene kazenske sankcije? Se vam zdi vaša kazen pravična?
Ne vem. Zdi se mi, da bi vseeno lahko bila nižja, ker so eni pokradli dosti več od mene pa še 1x niso bili zaprti.

26. Kaj je po vašem mnenju glavni cilj in namen zaporne kazni?
Da te zapre, da ne moreš več za tisti čas odločati sam kaj boš počel in da ubogaš pravila.

27. Kako ocenjujete vpliv zaporne kazni pri odvračanju od kriminalnih dejanj ? Zakaj
Ne odvrača, vsaj pri meni ne, ker sem že tretjič zaprt.

28. Ali menite, da kaznivega dejanja ne bi ponovili, če bi bila za to dejanje predpisana strožja oz. drugačna kazen?
Takrat nisem študiral o višini kazni, ker nisem imel veliko izbire, da se znajdem po legalni poti, tako da mislim, da sama kazen pri tem ni igrala velike vloge.

29. Kakšni so vaši plani za prihodnost?
Ne vem še točno, imam še dobro leto časa razmišljati o tem.

30. Kdo ali kaj vas najbolj motivira pri vzdržnosti od kriminalnih dejanj v prihodnje?
Trenutno noben.

INTERVJU 6

1. **Koliko ste stari?**
   35 let.

2. **Zaradi katerega kaznivega dejanja trenutno prestajate zaporno kazen?**
   Zaradi tatvine.

3. **Kolikokrat do sedaj ste že prestajali zaporno kazen?**
   4x

4. **Zaradi katerih kaznivih dejanj ste prestajali prejšnje zaporne kazni?**
   Vsakič zaradi tatvine.

5. **Kaj je po vašem mnenju, bil glavni razlog, za ponovitev kaznivega dejanja?**
   Nezaposlenost in labilnost ter vpliv slabe družbe.

6. **Ste po prvi prestani kazni zapora, pričakovali, da boste ponovno prestajali kazen zapora? Zakaj?**
   Ne, nisem. Upal sem, da se mi bo življenje uredilo, da ne bo potrebe po tem.

7. **Kakšna so vaša pričakovanja glede povratništva sedaj?**
   Še vedno upam, da se mi življenje uredi, da ne bom več zaprt.

8. **Ali ste po prvi prestani zaporni kazni imeli urejeno nastanitev oz. bivališče?**
   Ja, živel sem sam za sebe.

9. **Ali ste po prestani zaporni kazni imeli težave pri zaposlovanju?**
   Ja, dolgo sem iskal zaposlitev brez uspeha.

10. **V kolikšno pomoč vam je bil zavod pri iskanju zaposlitve in nastanitve?**
    Ni mi bil v pomoč.

11. **Ali ste se med prestajanjem zaporne kazni izobraževali?**
    Nisem se rabil, že imam izobrazbo.

12. Ali ste bili vključeni v katerega od tretmanskih programov pomoči?
Ne, nikoli, ker jih ne potrebujem.

13. Kaj menite o učinkovitosti obravnave pri udeležbi tretmanskih programov pomoči?
Ne vem točno, ker se jih nisem udeležil, menim pa, da so za večino neučinkoviti.

14. S katerimi težavami ste se srečevali po prestani zaporni kazni?
S prilagajanjem na okolje in s finančnimi problemi.

15. Kaj vas tokrat najbolj skrbi, po prestani kazni?
Da bom brez denarja.

16. Česa vas je med prestajanjem zaporne kazni najbolj strah in kaj vas najbolj motivira oz. olajšuje prestajanje kazni zapora?
Ni me strah zapora, motivira me nič, olajšuje oz. mi krajša čas med prestajanjem kazni, druženje s prijatelji v zaporu.

17. Imate med prestajanjem kazni zapora možnost dela? Ste bili vključeni v katerega izmed delovnih programov?
Možnosti sicer so, nekateri so vključeni. Jaz še nisem bil, nimam želje.

18. Na koga v zavodu se lahko obrnete po pomoč, v primeru duševnih ali drugih stisk?
Na prijatelje v zaporu.

19. Ali imate možnost prostih izhodov? Kako to vpliva na vas?
Nimam. Slabo vpliva, ker bi si to želel, jezi me, da eni imajo to možnost drugi pa ne, kljub izpolnjenemu pogoju, da sem sedaj že prestal več kot tretjino kazni.

20. Kako ocenjujete odnose s soobsojenci (nenasilni, prijateljski odnosi med soobsojenci)?
Do mene ima večina spoštljiv in prijateljski odnos. Nasilen ni noben, tudi tisti s katerimi nisem v prijateljskih odnosih.

21. Kako ocenjujete odnose z zaposlenimi (pomagajoč, nediskriminatoren odnos zaposlenih do obsojencev) ?
Večkrat prihaja do sporov z pazniki, jezi me, da imajo nekateri privilegije. Najboljši odnos od osebja imam s svetovalci, čeprav mi niso v veliko pomoč.

22. Kako ocenjujete prostorsko ustreznost v zavodu (suhi, zračni, ustrezno ogrevani in dovolj veliki prostori) ?
Prostori so v redu in ustrezni.

23. Kako ocenjujete prehrano in zdravstveno oskrbo v zavodu?
Tudi hrana je ustrezna, za oskrbo pa ne vem, ker je še nisem potreboval.

24. Kako bi opisali splošno počutje med prestajanjem kazni v zavodu? Kako zaporna kazen vpliva na vas?
Kakor kdaj, največji problem je, da pogrešam prostost in dolgčas. Čas tukaj res mineva počasneje. Zapor je name vplival predvsem v smislu, da me je utrdil in naučil, da ne zaupam vsakomur.

25. Kakšno je vaše mnenje o utemeljenosti trenutno dodeljene kazenske sankcije? Se vam zdi vaša kazen pravična?
Težko rečem, lahko rečem le to, da prevzemam odgovornost za dejanje.

26. Kaj je po vašem mnenju glavni cilj in namen zaporne kazni?
Da kaznuje, ker si prekršil zakon in pravila.

27. Kako ocenjujete vpliv zaporne kazni pri odvračanju od kriminalnih dejanj ? Zakaj?
Mene žal ni odvrnil. Mislim, da zapor nima velikega vpliva pri tem, večji vpliv imajo dane življenjske možnosti zunaj.

28. Ali menite, da kaznivega dejanja ne bi ponovili, če bi bila za to dejanje predpisana strožja oz. drugačna kazen?
Težko rečem. Odvisno v kakem smislu oz. koliko strožja bi bila kazen. Mogoče bi takrat vseeno bolj razmislil, kljub sili razmer, ni pa nujno.

29. Kakšni so vaši plani za prihodnost?
Najti in obdržati solidno zaposlitev. Naprej pa bom razmišljal po tem.

30. Kdo ali kaj vas najbolj motivira pri vzdržnosti od kriminalnih dejanj v prihodnje?
Glavni motiv, mi je svoboda.

INTERVJU 7

1. **Koliko ste stari?**
   30 let.

2. **Zaradi katerega kaznivega dejanja trenutno prestajate zaporno kazen?**
   Zaradi napada na uradno osebo.

3. **Kolikokrat do sedaj ste že prestajali zaporno kazen?**
   3x.

4. **Zaradi katerih kaznivih dejanj ste prestajali prejšnje zaporne kazni?**
   Prvič zaradi tatvine drugič pa zaradi preprečitve uradnega dejanja in napada na uradno osebo.

5. **Kaj je po vašem mnenju, bil glavni razlog, da ste storili dodatni dve kaznivi dejanji?**
   Droga in alkohol. Čeprav sem se po prvi prestani kazni trudil ravnati v skladu z zakonom, zato sem jim vedno vse iskreno povedal oni pa so me zaprli.

6. **Ste po prvi prestani kazni zapora, pričakovali, da boste ponovno prestajali kazen zapora? Zakaj?**
   Ne, trudil sem se ostati na dobri poti. Policija pa mi ni verjela, da sem se spremenil, skozi so me oblegali in preverjali, zato je prišlo do spora, zaradi katerega sem sedaj ponovno zaprt.

7. **Kakšna so vaša pričakovanja glede povratništva sedaj?**
   Tokrat je definitivno zadnjič, kljub preizkušnjam bom ostal trdno na pravi poti.

8. **Ali ste po prvi prestani zaporni kazni imeli urejeno nastanitev oz. bivališče?**
   Ja, živel sem z mamo.

9. **Ali ste po prestani zaporni kazni imeli težave pri zaposlovanju?**
   Ja velike, dolgo časa sem iskal pa nič našel, svetovalka iz Zavoda za zaposlovanje pa je name samo pritiskala in grozila, da me bojo izpisali iz registra, če se ne bom potrudil, pomagala pa nič. Pa sem se trudil, službe ni tako lahko najti, kot si nekateri mislijo. Tisti, ki so brez vedo kako težko je.

10. **V kolikšno pomoč vam je bil zavod pri iskanju zaposlitve in nastanitve?**
    Pomoči pri nastanitvi nisem potreboval, pri zaposlitvi pa mi ni bil v pomoč,ker me je samo usmeril na zunanje centre. Glede tega sem sicer sodeloval z Zavodom za zaposlovanje, ki mi prav tako ni bil v pomoč.

11. **Ali ste se med prestajanjem zaporne kazni izobraževali ter ali vam je to po prestani zaporni kazni koristilo oz. bilo v pomoč ?**
    Ne nisem imel možnosti nadgrajevanja ker že imam poklic, za katerega mi je sicer sedaj žal, da sem se zanj odločil, ker ne ponuja veliko delovnih mest. Denarja, da bi si sam odprl lesarsko delavnico pa tudi nimam. Mogoče bi mi druga izobrazba prinesla več možnosti za delo.

12. **Ali ste bili vključeni v katerega od tretmanskih programov pomoči?**
    Prvič ja v projekt Prava pot, potem pa več nič, ker sem bil v izolaciji.

13. **Kaj menite o učinkovitosti obravnave pri udeležbi tretmanskih programov pomoči?**
    Boljše to kot nič, tudi če ne učinkujejo veliko, škoditi ne morejo.

14. **S katerimi težavami ste se srečevali po prestani zaporni kazni?**
    Z depresijo, nezaposlenostjo, finančnimi problemi, največ pa z drogo in slabo družbo, ta me je pahnila v nove težave.

15. **Kaj vas tokrat najbolj skrbi, po prestani kazni?**
    Da bi spet podlegel vplivom slabe družbe in stresa in ponovno začel jemati raznorazne substance.

16. **Česa vas je med prestajanjem zaporne kazni najbolj strah in kaj vas najbolj motivira oz. olajšuje prestajanje kazni zapora?**
    Slabe družbe, najbolj pa me spodbuja mati, čas v zaporu mi lajša tudi fitnes.

17. **Imate med prestajanjem kazni zapora možnost dela? Ste že bili vključeni v katerega izmed delovnih programov?**
    Ne, nisem še imel te možnosti.

18. Na koga v zavodu se lahko obrnete po pomoč, v primeru duševnih ali drugih stisk?
Za to imamo svetovalce.

19. Ali imate možnost prostih izhodov? Kako to vpliva na vas?
Ne nimam, slabo vpliva ker pogrešam zunanje okolje, da bi se lahko malo sprostil.

20. Kako ocenjujete odnose s soobsojenci (nenasilni, prijateljski odnosi med soobsojenci)?
Odnosi so slabi, druženje z drugimi soobsojenci mi je do zdaj prineslo več škode kot koristi. Če pride do izgreda, pa tudi če sam nisi nič kriv, te avtomatsko obtožijo, ker si bil pač zraven.

21. Kako ocenjujete odnose z zaposlenimi (pomagajoč, nediskriminatoren odnos zaposlenih do obsojencev) ?
Z pazniki se ne razumem preveč dobro, malo boljše se razumem s svetovalcema.

22. Kako ocenjujete prostorsko ustreznost v zavodu (suhi, zračni, ustrezno ogrevani in dovolj veliki prostori) ?
Prvič mi je bilo zelo slabo, zdaj pa sem že navajen.

23. Kako ocenjujete prehrano in zdravstveno oskrbo v zavodu?
Prehrana je normalna, pri oskrbi pa te ne jemljejo resno, sploh če imaš težave, ki niso povezane s fizičnim zdravjem. Jaz imam recimo velike težave z nespečnostjo pa me še niso oskrbeli glede tega.

24. Kako bi opisali splošno počutje med prestajanjem kazni v zavodu? Kako zaporna kazen vpliva na vas?
Zelo slabo, ves čas sem depresiven in težko spim.

25. Kakšno je vaše mnenje o utemeljenosti trenutno dodeljene kazenske sankcije? Se vam zdi vaša kazen pravična?
Ne, ni pravična, ker sem iskreno odgovoril na vsa vprašanja pa so me želeli po nepotrebnem kar pripreti pa sem se uprl, ker se mi ni zdelo pravično. Mislim, da so se policisti spravili name, zato ker sem že prej bil zaprt, pa je prišlo do spora in zdaj sem tukaj. Če bi napadel katero drugo osebo mogoče ne bi bil zaprt, ker pa sem policista pa sem. To ni pravično.

26. Kaj je po vašem mnenju glavni cilj in namen zaporne kazni?
Rehabilitacija, da se spremeniš in ne da ne delaš več kaznivih dejanj.

27. Kako ocenjujete vpliv zaporne kazni pri odvračanju od kriminalnih dejanj ? Zakaj?
Ocenjujem kot neučinkovit pri odvračanju od kriminalnih dejanj, ker tudi če se trudiš, da ne storiš nič kaznivega, zato, da ti ne bi bilo treba spet v zapor, se lahko vseeno znajdeš znova v težavah, tako kot sedaj jaz.

28. Ali menite, da kaznivega dejanja ne bi ponovili, če bi bila za to dejanje predpisana strožja oz. drugačna kazen?
Kaznivega dejanja, ne bi ponovil, če bi me pustili policisti pri miru, ne glede na kazen.

29. Kakšni so vaši plani za prihodnost?
Da ostanem na pravi poti in da si najdem delo.

30. Kdo ali kaj vas najbolj motivira pri vzdržnosti od kriminalnih dejanj v prihodnje?
Najbolj me pri tem motivira moja mama.

INTERVJU 8

1. **Koliko ste stari?**
   32 let.

2. **Zaradi katerega kaznivega dejanja trenutno prestajate zaporno kazen?**
   Zaradi tatvine.

3. **Kolikokrat do sedaj ste že prestajali zaporno kazen?**
   3x.

4. **Zaradi katerih kaznivih dejanj ste prestajali prejšnji zaporni kazni?**
   Tudi zaradi tatvine.

5. **Kaj je po vašem mnenju, bil glavni razlog, za ponovitev kaznivega dejanja?**
   Neurejeno bivališče, finančni problemi in slaba družba.

6. **Ste po prvi prestani kazni zapora, pričakovali, da boste ponovno prestajali kazen zapora? Zakaj?**
   Pričakoval nisem, nisem pa izključeval možnosti, ker sem se zavedal slabih življenjskih pogojev zunaj.

7. **Kakšna so vaša pričakovanja glede povratništva sedaj?**
   Enako kot prej, ne pričakujem, ampak tudi ne izključujem.

8. **Ali ste po prvi prestani zaporni kazni imeli urejeno nastanitev oz. bivališče?**
   Ne.

9. **Ali ste po prestani zaporni kazni imeli težave pri zaposlovanju?**
   Ja.

10. **V kolikšno pomoč vam je bil zavod pri iskanju zaposlitve in nastanitve?**
    Ni mi bil v pomoč.

11. Ali ste se med prestajanjem zaporne kazni izobraževali ter ali vam je to po prestani zaporni kazni koristilo oz. bilo v pomoč ?
Ne, že imam izobrazbo, ki mi tudi, žal mi ni bila v veliko pomoč pri zaposlovanju.

12. Ali ste bili vključeni v katerega od tretmanskih programov pomoči?
Ja prvič, v projekt Človek kasneje in zdaj pa več ne.

13. Kaj menite o učinkovitosti obravnave pri udeležbi tretmanskih programov pomoči?
To bi morali prepovedati, to je norčevanje iz ljudi, to ni nobenemu v pomoč. Živčen sem bil, ko sem moral poslušati te bedarije.

14. S katerimi težavami ste se srečevali po prestani zaporni kazni?
Z življenjem nasploh. Težko sem shajal iz dneva v dan.

15. Kaj vas tokrat najbolj skrbi, po prestani kazni?
Da bo stanje,ko pridem ven, enako.

16. Česa vas je med prestajanjem zaporne kazni najbolj strah in kaj vas najbolj motivira oz. olajšuje prestajanje kazni zapora?
Ničesar me ni strah in nič me ne motivira.

17. Imate med prestajanjem kazni zapora možnost dela? Ste bili vključeni v katerega izmed delovnih programov?
Možnost je ja, sam pa še nisem bil vključen, ker je dolga čakalna doba. Pomaga pa predvsem pri krajšanju časa, zaslužiti pri tem ravno ne moreš.

18. Na koga v zavodu se lahko obrnete po pomoč, v primeru duševnih ali drugih stisk?
Na nobenega.

19. Ali imate možnost prostih izhodov? Kako to vpliva na vas?
Nimam. Nima posebnega vpliva, podobno se mi godi tako tukaj kot zunaj.

20. Kako ocenjujete odnose s soobsojenci (nenasilni, prijateljski odnosi med soobsojenci)?
Nisem v konfliktu, ne morem pa reči da sem ravno v prijateljskih odnosih.

21. Kako ocenjujete odnose z zaposlenimi (pomagajoč, nediskriminatoren odnos zaposlenih do obsojencev) ?
Z zaposlenimi se tokrat razumem še slabše kot prej. Večkrat ko si zaprt »raje » te imajo.

22. Kako ocenjujete prostorsko ustreznost v zavodu (suhi, zračni, ustrezno ogrevani in dovolj veliki prostori) ?
Prostori so v slabem stanju, sploh kopalnice.

23. Kako ocenjujete prehrano in zdravstveno oskrbo v zavodu?
Primerna za zapor.

24. Kako bi opisali splošno počutje med prestajanjem kazni v zavodu? Kako zaporna kazen vpliva na vas?
V primerjavi z prejšnjič sem tokrat veliko bolj razdražljiv, slabo vpliva name.

25. Kakšno je vaše mnenje o utemeljenosti trenutno dodeljene kazenske sankcije? Se vam zdi vaša kazen pravična?
Recimo da se mi zdi. Glede na to, da je zdaj tretjič sem se pred izrekom obsodbe psihično pripravil na to, da bo mogoče celo višja.

26. Kaj je po vašem mnenju glavni cilj in namen zaporne kazni?
Kot že sama beseda pove, je to kaznovanje.

27. Kako ocenjujete vpliv zaporne kazni pri odvračanju od kriminalnih dejanj ? Zakaj?
Minimalen vpliv, res je da se vsi želimo izogniti zaporu, ker bivanje tu ni prijetno, ampak včasih te življenje prisili na kriminalno pot.

28. Ali menite, da kaznivega dejanja ne bi ponovili, če bi bila za to dejanje predpisana strožja oz. drugačna kazen?
Težko rečem, odvisno od nuje pa tudi od narave kazni.

29. Kakšni so vaši plani za prihodnost?
Da, bi bil nekoč srečen.

30. Kdo ali kaj vas najbolj motivira pri vzdržnosti od kriminalnih dejanj v prihodnje?
Da dokažem ostalim, da sem zmožen ostati zunaj zapora.

INTERVJU 9

1. **Koliko ste stari?**
   23 let.

2. **Zaradi katerega kaznivega dejanja trenutno prestajate zaporno kazen?**
   Sodelovanje pri pretepu in grožnja.

3. **Kolikokrat do sedaj ste že prestajali zaporno kazen?**
   2x.

4. **Zaradi katerega kaznivega dejanja ste prestajali prejšnjo zaporno kazen?**
   Zaradi promet s prepovedanimi drogami.

5. **Kaj je po vašem mnenju, bil glavni razlog, za ponovitev kaznivega dejanja?**
   Jeza, želja po maščevanju zaradi izdaje prijatelja in prepir.

6. **Ste po prvi prestani kazni zapora, pričakovali, da boste ponovno prestajali kazen zapora? Zakaj?**
   Ne, izučilo me je že prvič, nisem imel namena znova kršiti zakona v takšni meri, da bi ponovno bil zaprt. Sedaj ne bi bil kaznovan z kaznijo zapora, če ne bi že prej 1x sedel, poznam ljudi, ki so storili hujše dejanje pa so morali opraviti samo družbeno koristna dela.

7. **Kakšna so vaša pričakovanja glede povratništva sedaj?**
   Da opravim s preteklostjo, zamerami in slabo družbo za zmeraj in da ostanem na prostosti.

8. **Ali ste po prvi prestani zaporni kazni imeli urejeno nastanitev oz. bivališče?**
   Ja, živel sem pri starših.

9. **Ali ste po prestani zaporni kazni imeli težave pri zaposlovanju?**
   Nisem potreboval zaposlitve, zato je nisem iskal, tako, da mi to ni povzročalo težav.

10. **V kolikšno pomoč vam je bil zavod pri iskanju zaposlitve in nastanitve?**
    Nisem potreboval pomoči.

11. Ali ste se med prestajanjem zaporne kazni izobraževali ter ali vam je to po prestani zaporni kazni koristilo oz. bilo v pomoč ?
Nisem potreboval tega, ker že imam pridobljeno izobrazbo. Sicer pa izobrazba na žalost, danes bolj malo pomaga. Lahko imaš dobro izobrazbo pa si nezaposlen ali pa imaš nizko/neustrezno pa imaš vseeno srečo, da najdeš dobro plačano delo. Legalno se razume.

12. Ali ste bili vključeni v katerega od tretmanskih programov pomoči?
Mislim, da ne. Imel sem svetovalne razgovore s svetovalcem, ampak ne vem če so to šteje kot pomoč.

13. Kaj menite o učinkovitosti obravnave pri udeležbi tretmanskih programov pomoči?
Glede na to, da nisem prepričan, če se to česar sem bil deležen sploh šteje kot pomoč, potem je očitno neučinkovito.

14. S katerimi težavami ste se srečevali po prestani zaporni kazni?
S starimi zamerami v družbi in blatenjem imena.

15. Kaj vas tokrat najbolj skrbi, po prestani kazni?
Sem kar optimističen, nimam posebnih skrbi.

16. Česa vas je med prestajanjem zaporne kazni najbolj strah in kaj vas najbolj motivira oz. olajšuje prestajanje kazni zapora?
Da bi me punca prevarala ali zapustila zaradi drugega. Najbolj mi olajšuje prestajanje kazni obiski družine, prijateljev in punce in dopisovanje z njo.

17. Imate med prestajanjem kazni zapora možnost dela? Ste vključeni v katerega izmed delovnih programov?
Ne, sem seznanjen s tem, ampak se ne potegujem za to možnost.

18. Na koga v zavodu se lahko obrnete po pomoč, v primeru duševnih ali drugih stisk?
V primeru težav se obrnem na družino, znotraj zavoda se ne obračam na nikogar.

19. Ali imate možnost prostih izhodov? Kako to vpliva na vas?
Za enkrat še ne, slabo ker pogrešam punco in domače.

20. Kako ocenjujete odnose s soobsojenci (nenasilni, prijateljski odnosi med soobsojenci)?
Razumem in družim se z dvema, občasno s tremi. Z drugimi nimam posebnih stikov.

21. **Kako ocenjujete odnose z zaposlenimi (pomagajoč, nediskriminatoren odnos zaposlenih do obsojencev) ?**
Formalni odnosi, sicer pa kakor kdo, nekateri so bolj dostopni in človeški, drugi manj.

22. **Kako ocenjujete prostorsko ustreznost v zavodu (suhi, zračni, ustrezno ogrevani in dovolj veliki prostori) ?**
Prostori so v zelo slabem stanju, kljub temu, da je zapor, bi lahko počasi naredili konkretnejšo prenovo.

23. **Kako ocenjujete prehrano in zdravstveno oskrbo v zavodu?**
Za pričakovati, slaba. Za oskrbo pa ne vem.

24. **Kako bi opisali splošno počutje med prestajanjem kazni v zavodu? Kako zaporna kazen vpliva na vas?**
Jemlje mi voljo, pogosto sem živčen, komaj čakam odpust.

25. **Kakšno je vaše mnenje o utemeljenosti trenutno dodeljene kazenske sankcije? Se vam zdi vaša kazen pravična?**
Da ni utemeljena ne prva še manj pa druga. Prvič sem bil obtožen zaradi kanabisa, kar absolutno ne ogroža družbe v tolikšni meri, da bi človek moral iti zato sedeti. Mislim, da je državo bolj zmotilo dejstvo, da od tega prometa ni dobila provizije. Sedanja sankcija pa je še bolj absurdna, nisem še slišal, da bi moral iti kdo zaradi tega v zapor.

26. **Kaj je po vašem mnenju glavni cilj in namen zaporne kazni?**
Da ti zlomi duha in te čustveno uniči.

27. **Kako ocenjujete vpliv zaporne kazni pri odvračanju od kriminalnih dejanj ?**
Odvisno od človeka. Nekaterim se zdi to konec sveta, raje bi si vzeli življenje, kot bili zaprti, zato pač za nič na svetu ne bi storili dejanja, ki je z zakonom predpisano kot kaznivo, ali pa bi se na vse možne načine trudili, da jih ne dobijo. Pri drugih, ki se ne bojijo zapora pa ne. Pri nekaterih deluje, pri drugih pa ne. Lahko se ti tudi zgodi, da si storil kaj v afektu, nisi načrtoval, še manj pa pričakoval, da je za to možna kazen zapora.

28. **Ali menite, da kaznivega dejanja ne bi ponovili, če bi bila za to dejanje predpisana strožja oz. drugačna kazen?**
Ne vem, ker sem bil v afektu, nisem razmišljal o kazni. Za prvič pa bi si definitivno premislil, že tudi samo ,če bi vedel, da bom zaradi tega zaprt.

29. Kakšni so vaši plani za prihodnost?
Najprej nameravam uživati življenje in nadoknaditi zamujeno.

30. Kdo ali kaj vas najbolj motivira pri vzdržnosti od kriminalnih dejanj v prihodnje?
Punca in starši.

INTERVJU 10

1. **Koliko ste stari?**
   28 let

2. **Zaradi katerega kaznivega dejanja trenutno prestajate zaporno kazen?**
   Zloraba negotovinskega plačilnega sredstva in zloraba pravic iz socialnega zavarovanja

3. **Kolikokrat do sedaj ste že prestajali zaporno kazen?**
   2x

4. **Zaradi katerega kaznivega dejanja ste prestajali prejšnjo zaporno kazen?**
   Davčna zatajitev

5. **Kaj je po vašem mnenju, bil glavni razlog, da ste ponovno storili novo kaznivo dejanje?**
   Finančna stiska in dolgovi.

6. **Ste po prvi prestani kazni zapora, pričakovali, da boste ponovno prestajali kazen zapora? Zakaj?**
   Ne, ker nisem pričakoval, da bom zaradi finančnih težav, spet primoran v to.

7. **Kakšna so vaša pričakovanja glede povratništva sedaj?**
   Izučilo me je, vsekakor ne mislim več priti navzkriž z zakonom, kljub morebitnim novim finančnim težavam.

8. **Ali ste po prvi prestani zaporni kazni imeli urejeno nastanitev oz. bivališče?**
   Da, živim skupaj s partnerico.

9. **Ali ste po prestani zaporni kazni imeli težave pri zaposlovanju?**
   Izredne, to me skrbi tudi zdaj, predvsem zaradi zahteve po potrdilu o nekaznovanju.

10. **V kolikšno pomoč vam je bil zavod pri iskanju zaposlitve in nastanitve?**
    Pogovarjal sem se s svetovalcem, glede novih kariernih možnostih, naredila sva osebni načrt, po odpustu pa bom sodeloval z zunanjimi svetovalci. Pri nastanitvi pomoči nisem potreboval, glede zaposlitve pa mi je zavod bil v pomoč.

11. Ali ste se med prestajanjem zaporne kazni izobraževali ter ali vam je to po prestani zaporni kazni koristilo oz. bilo v pomoč ?
Ni bilo potrebe po tem, saj imam pridobljeno izobrazbo. Izobrazba pa vsekakor igra veliko vlogo pri uspešnosti iskanja zaposlitve.

12. Ali ste bili vključeni v katerega od tretmanskih programov pomoči?
Ne, ni bilo potrebe po tem.

13. Kaj pa vseeno menite o učinkovitosti obravnave pri udeležbi tretmanskih programov pomoči?
Mislim, da tisti,ki se je udeležujejo prejemajo učinkovito pomoč.

14. S katerimi težavami ste se srečevali po prestani zaporni kazni?
Najbolj s finančnimi. Skrbelo pa me je tudi dejstvo, kakšno mnenje o meni, bodo imeli tisti, ki vedo za mojo kazensko ovadbo. To je skrbelo tudi mojo partnerico, zato je večkrat med nama prihajalo do sporov. Vse to je vplivalo tudi na moje duševno zdravje in na razvoj tesnobe in paničnih napadov.

15. Kaj vas tokrat najbolj skrbi, po prestani kazni?
Poskušam čim bolj odmisliti skrbi, saj me je prejšnjič to privedlo do anksioznosti, ki mi je stvari še bolj oteževala.

16. Česa vas je med prestajanjem zaporne kazni najbolj strah in kaj vas najbolj motivira oz. olajšuje prestajanje kazni zapora?
Nekaterih drugih soobsojencev nagle jeze. Najbolj pa me motivira moja partnerica in njeno obiskovanje med vikendi.

17. Imate med prestajanjem kazni zapora možnost dela? Ste vključeni v katerega izmed delovnih programov?
Ne, čas si raje zapolnim predvsem z obiski zavodske knjižnice.

18. Na koga v zavodu se lahko obrnete po pomoč, v primeru duševnih ali drugih stisk?
Predvsem na svetovalca, če pa so težave glede discipline pa na paznike.

19. Ali imate možnost prostih izhodov? Kako to vpliva na vas?
Da imam, odlično vpliva name, saj mi omogoča, da se ne počutim popolnoma odrezan od sveta.

20. Kako ocenjujete odnose s soobsojenci (nenasilni, prijateljski odnosi med soobsojenci)?
Nimam globljih odnosov z nikomer, skušam biti čim bolj neopazen, izogibam se kakršnimkoli konfliktom.

21. **Kako ocenjujete odnose z zaposlenimi (pomagajoč, nediskriminatoren odnos zaposlenih do obsojencev) ?**
Z zaposlenimi se dobro razumem, menim, da imajo zelo korekten odnos do vseh obsojencev.

22. **Kako ocenjujete prostorsko ustreznost v zavodu (suhi, zračni, ustrezno ogrevani in dovolj veliki prostori) ?**
Prostori so povsem ustrezni, problem je morda le pri kvadraturi. Ko biva toliko ljudi skupaj se vedno pojavi želja, da bi prostori bili večji.

23. **Kako ocenjujete prehrano in zdravstveno oskrbo v zavodu?**
Oboje ocenjujem kot ustrezno in primerno.

24. **Kako bi opisali splošno počutje med prestajanjem kazni v zavodu? Kako zaporna kazen vpliva na vas?**
Zelo slabo, še zmeraj imam probleme z glavoboli, nespečnostjo, izgubil pa sem tudi precej telesne teže, saj stres vpliva na moj apetit.

25. **Kakšno je vaše mnenje o utemeljenosti trenutno dodeljene kazenske sankcije? Se vam zdi vaša kazen pravična?**
Morda tokrat bolj kot prvič, ker gre za povratništvo. Prvič pa sem upal na eno izmed alternativnih kazni, prvič se mi res ni zdelo pravično glede na težo storjenega dejanja.

26. **Kaj je po vašem mnenju glavni cilj in namen zaporne kazni?**
Resocializacija oseb.

27. **Kako ocenjujete vpliv zaporne kazni pri odvračanju od kriminalnih dejanj ? Zakaj?**
Zagotovo ima določen vpliv, ampak menim, da zaporna kazen še zdaleč ni najbolj učinkovita pri tem, enak ali celo večji vpliv bi lahko imele tudi drugačne kazni. Govorim seveda o primerih, kjer gre za nenasilna kazniva dejanja, menim, da bi bilo ustrezneje, da v takem primeru, oseba pokaže odgovornost in nadomesti povzročeno škodo z opravljanjem del, ki so v korist skupnosti. Tako bi vsi imeli več od tega, pa še davkoplačevalski denar,ki je namenjen za bivanje v zaporu, bi bil prihranjen.

28. **Ali menite, da kaznivega dejanja ne bi ponovili, če bi bila za to dejanje predpisana strožja oz. drugačna kazen?**
Ne bi rekel strožja, drugačna pa vsekakor. Kot sem že prej omenil, mislim, da bi imela družbeno koristna dela, v tem primeru, pozitivnejši vpliv.

29. Kakšni so vaši plani za prihodnost?
Živeti v skladu s predpisi in zakoni.

30. Kdo ali kaj vas najbolj motivira pri vzdržnosti od kriminalnih dejanj v prihodnje?
Izogibanje ponovni kazni zapora ter moja družina.

ANALIZA PODATKOV

OZNAKA POSAMEZNIH ENOT *(P1,P2,..,P10 =zaporedna št. Intervjuvanca)	ENOTE KODIRANJA	ODPRTO KODIRANJE Pomen (Koda-pojem)	KATEGORIJE (Poimenovanje)
1.	***Koliko ste stari?***	**Starost**	**ORIS PROBLEMATIKE**
P1	29 let	Zgodnja odrasla doba	
P2	30 let	Zgodnja odrasla doba	
P3	26 let	Zgodnja odrasla doba	
P4	24 let	Doba mladostništva	
P5	33 let	Zgodnja odrasla doba	
P6	35 let	Zgodnja odrasla doba	
P7	30 let	Zgodnja odrasla doba	
P8	32 let	Zgodnja odrasla doba	
P9	23 let	Doba mladostništva	
P10	28 let	Zgodnja odrasla doba	
a.)	***Zaradi katerega kaznivega dejanja prestajate trenutno kazen zapora?***	**Trenutna vrsta kaznivega dejanja**	**ORIS PROBLEMATIKE**
P1	Goljufija	Kaznivo dejanje zoper premoženje	
P2	Tatvina	Kaznivo dejanje zoper premoženje	
P3	Žaljenje in napad uradne osebe	Kaznivo dejanje zoper javni red in mir	
P4	Poškodovanje tuje lastnine	Kaznivo dejanje zoper premoženje	
P5	Velika tatvina	Kaznivo dejanje zoper premoženje	
P6	Tatvina	Kaznivo dejanje zoper premoženje	
P7	Napad na uradno osebo	Kaznivo dejanje zoper javni red in mir	
P8	Tatvina	Kaznivo dejanje zoper premoženje	
P9	Sodelovanje pri pretepu in grožnja	Kaznivo dejanje zoper življenje in telo	
P10	Zloraba negotovinskega plačilnega sredstva, zloraba pravic iz socialnega zavarovanja	Kaznivo dejanje zoper gospodarstva in Kaznivo dejanje zoper socialne varnosti	

b.)	***Zaradi katerega/katerih kaznivih dejanj, ste prestajali prejšnjo/prejšnje zaporne kazni?***	**Vrste preteklih kaznivih dejanj**	**ORIS PROBLEMATIKE**
P1	Goljufija	Kaznivo dejanje zoper premoženje	
P2	Tatvina	Kaznivo dejanje zoper premoženje	
P3	Povzročitev prometne nesreče pod vplivom alkohola	Kaznivo dejanje zoper varnost javnega prometa	
P4	Poškodovanje tuje lastnine	Kaznivo dejanje zoper premoženje	
P5	Velika tatvina	Kaznivo dejanje zoper premoženje	
P6	Tatvina	Kaznivo dejanje zoper premoženje	
P7	Tatvina, Preprečitev uradnega dejanja in napad na uradno osebo	Kaznivo dejanje zoper premoženje in Kaznivo dejanje zoper javni red in mir	
P8	Tatvina	Kaznivo dejanje zoper premoženje	
P9	Promet s prepovedanimi drogami	Kaznivo dejanje zoper človekovo zdravje	
P10	Davčna zatajitev	Kaznivo dejanje zoper gospodarstvo	
c.)	***Skupek kaznivih dejanj***	**Vrsta povratništva**	**ORIS PROBLEMATIKE**
P1	Goljufija 2x	Specialno povratništvo	
P2	Tatvina 2x	Specialno povratništvo	
P3	Povzročitev prometne nesreče pod vplivom alkohola, Žaljenje in napad uradne osebe	Splošno povratništvo	
P4	Poškodovanje tuje lastnine 2x	Specialno povratništvo	
P5	Velika tatvina 3x	Specialno povratništvo	
P6	Tatvina 4x	Specialno povratništvo	
P7	Tatvina, Preprečitev uradnega dejanja in napad na uradno osebo, Napad na uradno osebo	Večkratno povratništvo	
P8	Tatvina 3x	Specialno povratništvo	
P9	Promet s prepovedanimi drogami, Sodelovanje pri pretepu in grožnja	Splošno povratništvo	
P10	Davčna zatajitev, Zloraba negotovinskega plačilnega sredstva in zloraba pravic iz socialnega zavarovanja	Splošno povratništvo	

2.	***Kako ocenjujete ustreznost zavodskih (ZPKZ) prostorov ?***	**Bivalno stanje**	**RAZMERE IN ŽIVLJENJSKI POGOJI V ZAPORU**
P1	Glede na to, da je zapor, sicer lagodja ne gre pričakovati, kljub temu, brez večjih pripomb.	Ustrezno	
P2	Kljub obnovi dotrajani, problemi z gnečo, ampak to je za pričakovati v zaporu.	Zadovoljivo	
P3	Se ne pritožujem, lahko bi bilo še slabše, velik plus predstavlja fitnes.	Ustrezno	
P4	Solidni, glede na to, da je zapor. Pričakoval sem, da bo slabše.	Ustrezno	
P5	Prostori so suhi in dovolj ogrevani, niso pa zračni in dovolj veliki.	Zadovoljivo	
P6	Prostori so v redu in ustrezni.	Ustrezno	
P7	Prvič se mi je zdelo zelo slabo, zdaj pa sem že navajen.	Zadovoljivo	
P8	Prostori so v slabem stanju, še posebej kopalnice.	Neustrezno	
P9	Prostori so v zelo slabem stanju.	Neustrezno	
P10	Prostori so povsem ustrezni, problem je morda le pri kvadraturi.	Ustrezno	
a.)	***Kako ocenjujete prehrano in zdravstveno oskrbo v zavodu (ZPKZ)?***	**Ustreznost prehrane in zdravstvene oskrbe**	**RAZMERE IN ŽIVLJENJSKI POGOJI V ZAPORU**
P1	Hrana je solidna, prav tako zdravstvena oskrba, kolikor opazim pri drugih.	Oboje ustrezno	
P2	Glede hrane se ne pritožujem, oskrbe pa še nisem potreboval	Ustrezna prehrana, Brez podatka o zdravstveni oskrbi.	
P3	Hrane je dovolj, za hujše stvari te oskrbijo.	Oboje ustrezno	
P4	Oboje je solidno.	Oboje ustrezno	
P5	Slabo oboje, pri oskrbi, če nisi napol mrtev, ne dobiš nič, niti tablete.	Oboje neustrezno	

P6	Hrana je ustrezna, za oskrbo ne vem, ker je še nisem potreboval.	Ustrezna prehrana, Brez podatka o zdravstveni oskrbi.	
P7	Prehrana je normalna, pri oskrbi pa te ne jemljejo resno. Zagotovljena je zgolj oskrba pri fizičnem zdravju. Mene glede težav z nespečnostjo, še niso oskrbeli.	Ustrezna prehrana , Neustrezna zdravstvena oskrba.	
P8	Oboje primerno, glede na zapor.	Oboje ustrezno	
P9	Hrana je za pričakovati slaba, za oskrbo pa ne vem.	Neustrezna prehrana, Brez podatka o zdravstveni oskrbi	
P10	Oboje ocenjujem kot ustrezno in primerno.	Oboje ustrezno	

b.)	*Kako ocenjujete odnose s soobsojenci zavoda (ZPKZ)?*	Odnos s soobsojenci	**RAZMERE IN ŽIVLJENJSKI POGOJI V ZAPORU**
P1	Tudi prvič sem se držal zase, saj ne želim konfliktov.	Neobstoječa interakcija	
P2	Razumem in pogovarjam se sicer z večino, globljih prijateljstev pa ne sklepam, zaradi pomislekov, da to ne bi pozitivno vplivalo name	Minimalna interakcija	
P3	Prijateljev si med temi ljudmi ne mislim iskati, saj z njimi nimam nič skupnega, razen zaporne kazni.	Neobstoječa interakcija	
P4	Vsak si za občasni klepet poišče tistega, ki mu najbolj ustreza, ostale pa se ignorira, da ne prihaja do konfliktov.	Minimalna interakcija	
P5	Super se razumem z večino, imam veliko prijateljskih odnosov.	Obstoječa pozitivna interakcija	
P6	Do mene ima večina spoštljiv in prijateljski odnos.	Obstoječa pozitivna interakcija	
P7	Odnosi so slabi, druženje z njimi mi je do sedaj prineslo veliko škode.	Obstoječa negativna interakcija	
P8	Nisem v konfliktu , v prijateljskih odnosih pa tudi ne.	Minimalna interakcija	
P9	Razumem in družim se z dvema, občasno s tremi, z drugimi nimam posebnih stikov.	Obstoječa pozitivna interakcija	
P10	Nimam globljih odnosov z nikomer, skušam biti čim bolj neopazen.	Neobstoječa interakcija	

c.)	*Kako ocenjujete odnose z zaposlenimi zavoda (ZPKZ)?*	Odnos z zaposlenimi	**RAZMERE IN ŽIVLJENJSKI POGOJI V ZAPORU**
P1	Z njimi imam strogo uraden odnos, vendar nimam pripomb.	Ustrezen	
P2	Nimam konfliktov z njimi, so pa do nekaterih obsojencev boljši kot do drugih.	Delo ustrezen	
P3	Najdejo se redke izjeme, ki se trudijo človeku pomagati, in ne obsojati.	Delno ustrezen	
P4	Če ne delaš problemov, ne boš imel problemov z njimi.	Ustrezen	
P5	Z njimi se ne razumem, niso mi v pomoč.	Neustrezen	
P6	Večkrat sem v sporu z pazniki, ker nimajo enakega odnosa do vseh, najboljše se razumem s svetovalci, čeprav mi niso v veliko pomoč.	Delno ustrezen	
P7	Z pazniki se ne razumem preveč dobro, malo boljše se razumem s svetovalcema.	Delno ustrezen	
P8	Z zaposlenimi se tokrat razumem še slabše kot prej.	Neustrezen	
P9	Formalni odnosi, nekateri zaposleni so bolj dostopni , drugi pa manj.	Delno ustrezen	
P10	Z zaposlenimi se dobro razumem, imajo korekten odnos do vseh obsojencev.	Ustrezen	

d.)	*Na koga se, v zavodu (ZPKZ), lahko obrnete po pomoč, v primeru duševnih ali drugih stisk?*	Možnost zaupnika	RAZMERE IN ŽIVLJENJSKI POGOJI V ZAPORU
P1	Znotraj zavoda na nobenega.	Brez zaupnika	
P2	Na nobenega.	Brez zaupnika	
P3	Na nobenega.	Brez zaupnika	
P4	Na soobsojenca.	Ima zaupnika-Soobsojenec	
P5	Koristen pri pomoči, ni nobeden.	Brez zaupnika	
P6	Na prijatelje v zaporu.	Ima zaupnike-Soobsojenci	
P7	Za to imamo svetovalce.	Ima zaupnike-Svetovalci	
P8	Na nobenega.	Brez zaupnika	
P9	Znotraj zavoda, se ne obračam na nobenega.	Brez zaupnika	
P10	Predvsem na svetovalca, če so pa težave pri disciplini ostalih, pa na paznike.	Ima zaupnika-Svetovalec ter pazniki	

e.)	*Ali imate možnost prostih izhodov ter kako to vpliva na vas?*	Ugodnosti	**RAZMERE IN ŽIVLJENJSKI POGOJI V ZAPORU**
P1	Tokrat še ne, prejšnje krat pa, kar mi je izboljšalo počutje in pomagalo pri premagovanju stresa.	Pozitiven vpliv prejete ugodnosti	
P2	Ne,mogoče je boljše tako, ker bi mi potem bilo še huje, ko bi vedel, da moram spet nazaj.	Brez ugodnosti, Ugodnosti ne želi	
P3	Nimam, zdi se mi krivično, da nekateri, še slabši od mene, pa imajo to možnost.	Brez ugodnosti, Ugodnosti si želi	
P4	Ne še, glede tega imam mešane občutke, želim si, da bi imel to možnost, saj bi mi omogočala postopno privajanje nazaj v okolje po odpustu, po drugi strani, pa bi verjetno zabredel v težave, ker zunaj ne bi imel kontrole.	Brez ugodnosti, Ugodnosti si želi, obenem pa ima pomisleke, zaradi slabe samokontrole	
P5	Sedaj več nimam te možnosti, ker se prejšnje krat nisem držal dogovorov, ampak mi je vseeno, ker to nima vpliva name.	Nevtralen vpliv prejete ugodnosti	
P6	Nimam, bi si pa želel. Jezi me, da nimamo vsi te možnosti, kljub izpolnjenemu pogoju; dosežena tretjina prestane kazni.	Brez ugodnosti, Ugodnosti si želi	
P7	Nimam, si pa želim, ker pogrešam zunanje okolje, ki bi me sprostilo.	Brez ugodnosti, Ugodnosti si želi	
P8	Nimam, ne potrebujem, saj se mi podobno godi tako tukaj, kot zunaj.	Brez ugodnosti, Ugodnosti ne želi	
P9	Trenutno še nimam, si pa želim, ker pogrešam svojce.	Brez ugodnosti, Ugodnosti si želi	
P10	Imam, odlično vpliva name, saj se tako, ne počutim popolnoma odrezan od sveta.	Pozitiven vpliv prejete ugodnosti.	

f.)	*Kaj vas, med prestajanjem kazni zapora, najbolj motivira oz. olajšuje prestajanje zaporne kazni?*	Motivacijski dejavniki zapora	RAZMERE IN ŽIVLJENJSKI POGOJI V ZAPORU
P1	Najbolj me motivira družina in obiskovanje in dopisovanje z ženo. Dneve pa si krajšam z obiski zavodske knjižnice in fitnesa, veseli me da imamo to možnost.	Možnosti obiskov, Možnosti dopisovanja, Možnost rekreacije, Interesne dejavnosti zavoda	
P2	Olajšuje oz. krajša čas mi obisk fitnesa, kjer lahko iz sebe dam vso negativno energijo.	Možnost rekreacije	
P3	Najbolj me motivira punca in njeni obiski.	Možnosti obiskov	
P4	Motivira me trenutno nič, olajšuje pa tudi ne.	Brez motivatorjev	
P5	Nič me ne motivira.	Brez motivatorjev	
P6	Prestajanje kazni mi olajšuje druženje s prijatelji v zaporu.	Notranja socialna mreža	
P7	Najbolj me spodbuja mati, čas v zaporu pa mi poleg obiskov, lajša tudi fitnes.	Možnosti obiskov, Možnost rekreacije	
P8	Nič me ne motivira.	Brez motivatorjev	
P9	Obiskovanje družine, punce in prijateljev.	Možnosti obiskov	
P10	Najbolj me motivira obiskovanje partnerice, čas si pa krajšam z obiski zavodske knjižnice.	Možnosti obiskov, Interesne dejavnosti zavoda	

3.	***Ali ste med prestajanjem kazni zapora, že bili vključeni v kakšen tretmajski program?***	**Udeležba pri programih pomoči**	**OBSEG IN UČINKOVITOST TRETMANA**
P1	Ne, ni bilo potrebe po tem.	Neudeležen	
P2	Ne, še nikoli. To je predvsem za odvisnike, sam nimam teh težav.	Neudeležen	
P3	Da, bil sem vključen v program Zdrava pot in projekt Človek ter v delovni program kot pomočnik pri vzdrževalnih delih.	Udeležen	
P4	Da, v projekt Človek.	Udeležen	
P5	Da, v osebni načrt pomoči s svetovanjem, projekt Človek, tečaj angleškega jezika.	Udeležen	
P6	Ne, nikoli, ker jih ne potrebujem.	Neudeležen	
P7	Da, v projekt Prava pot.	Udeležen	
P8	Da, v projekt Človek.	Udeležen	
P9	Imel sem svetovalne pogovore, ampak ne vem če to šteje kot pomoč.	Udeležen	
P10	Ne, ni bilo potrebe po tem.	Neudeležen	
a.)	***Kaj menite o učinkovitosti programov pomoči?***	**Učinkovitost programov pomoči**	**OBSEG IN UČINKOVITOST TRETMANA**
P1	Sam nisem bil udeležen, sem pa slišal od drugih, da je to izguba časa.	Neučinkovito	
P2	Da so neučinkoviti.	Neučinkovito	
P3	Lahko rečem, da je zame bil učinkovit.	Učinkovito	
P4	Prvič se mi ni zdelo koristno, sedaj pa se mi zdi, mogoče malo bolj smiselno.	Delno učinkovito	
P5	Neuporabno, škoda časa.	Neučinkovito	
P6	Menim, da so za večino neučinkoviti.	Neučinkovito	
P7	Tudi, če ne učinkujejo veliko, škoditi ne morejo.	Delno učinkovito	
P8	To bi morali prepovedati, ker je norčevanje iz ljudi.	Neučinkovito	
P9	Glede na to, da nisem prepričan, če se to česar sem bil deležen, sploh šteje kot pomoč, potem je očitno neučinkovito.	Neučinkovito	
P10	Mislim, da tisti, ki se udeležujejo programa, da prejemajo učinkovito pomoč.	Učinkovito	

b.)	*Ali vam je bila nudena pomoč pri zaposlitvi, s strani zavoda (ZPKZ)?*	Pomoč pri zaposlitvi	OBSEG IN UČINKOVITOST TRETMANA
P1	Prvič pomoči nisem potreboval, ker sem imel svoje podjetje, ki ga zdaj več nimam, zato me glede zaposlitve v prihodnje skrbi. Trenutno, pa še , glede tega nisem prejel pomoči.	Pomoči prvič ni potreboval, Trenutno pa jo potrebuje, ampak je še ne prejema	
P2	Svetovalec zavoda (ZPKZ) mi je uredil zgolj posredništvo z zunanjimi svetovalci Zavoda za zaposlovanje (ZRSZ), ki mi niso bili v pomoč.	Neustrezna/Neučinkovita prejeta pomoč	
P3	Delo imam zagotovljeno pri svaku.	Pomoči ne potrebuje	
P4	Pri predhodnem odpustu sem imel težave pri zaposlovanju, zavod (ZPKZ) mi pri tem ni bil v pomoč.	Potrebne pomoči ni prejemal	
P5	Zaradi odvisnosti sem imel težave pri zaposlovanju, zavod mi ni bil v pomoč.	Potrebne pomoči ni prejemal	
P6	Pri iskanju zaposlitve sem bil neuspešen, zavod mi pri tem ni bil v pomoč.	Potrebne pomoči ni prejemal	
P7	Zaposlitve sam nisem zmogel najti, zavod (ZPKZ) pa je je zgolj preusmeril na zunanje svetovalce (ZRSZ), ki mi prav tako niso bili v pomoč.	Neustrezna/Neučinkovita prejeta pomoč	
P8	Zavod, mi ni bil v pomoč, kljub težavam pri iskanju zaposlitve.	Potrebne pomoči ni prejemal	
P9	Zaposlitve nisem potreboval, tako kot tudi pomoči ne.	Pomoči ni potreboval	
P10	Zaradi narave dela, ki obsega potrdilo o nekaznovanju, imam težave pri zaposlovanju. Glede tega, že sodelujem s svetovalcem zavoda (ZPKZ), ki mi je v pomoč.	Ustrezna/ učinkovita pomoč	

c.)	*Ali vam je bila nudena pomoč, pri nastanitvi po odpustu, s strani zavoda (ZPKZ)?*	Pomoč pri nastanitvi	OBSEG IN UČINKOVITOST TRETMANA
P1	Bivališče imam zagotovljeno. Živim skupaj z ženo in otroci.	Pomoči ne potrebuje	
P2	Za silo urejena nastanitev malo pri starših, malo pri prijateljih. Zavod (ZPKZ) me je v zvezi s tem preusmeril na CSD, ki mi ni bil v pomoč.	Neustrezna/neučinkovita pomoč	
P3	S punco imava skupno bivališče.	Pomoči ne potrebuje	
P4	Po odpustu imam možnost samostojnega prebivanja v dedkovem stanovanju.	Pomoči ne potrebuje	
P5	Z nastanitvijo sem že imel težave, imam jih tudi tokrat, zavod mi pri tem ne pomaga.	Potrebne pomoči ne prejema	
P6	Imam urejeno nastanitev.	Pomoči ne potrebuje	
P7	Nastanitev imam zagotovljeno pri materi.	Pomoči ne potrebuje	
P8	Nimam urejene nastanitve, zavod mi ni v pomoč	Potrebne pomoči ne prejema	
P9	Nastanitev imam urejeno pri starših	Pomoči ne potrebuje	
P10	S partnerico si deliva prebivališče	Pomoči ne potrebuje	

4.	***S katerimi težavami ste se srečevali, po prestani zaporni kazni?***	**Težave po prestani kazni**	**VPLIV IN POSLEDICE ZAPORNE KAZNI**
P1	S težavami pri zaposlovanju in s finančnimi problemi. Prišel sem tudi na slab glas, zaradi prestane kazni.	Gmotno stanje, Družbeni položaj	
P2	S hudo finančno stisko in težavami pri zaposlovanju ter z zaničevanjem in obrekovanjem.	Gmotno stanje, Družbeni položaj	
P3	Z diskriminacijo, obsojanjem in izživljanjem zaradi svoje preteklosti.	Diskriminacija, Družbeni položaj	
P4	Z finančnimi težavami ter težavami pri zaposlovanju, z depresijo in alkoholom, kar mi je prineslo še več težav.	Gmotno stanje, Duševno zdravje	
P5	Z vsemi. Težave sem imel z drogo, denarjem, iskanjem dela, pomanjkanjem hrane, neurejenim bivališčem, bil sem obupan.	Gmotno stanje, Duševno zdravje, Odvisnost	
P6	Z zaposlitvijo, finančnimi težavami in prilagajanjem na okolje	Gmotno stanje, Socialna izključenost	
P7	Z depresijo, stresom, nezaposlenostjo, finančnimi težavami, z drogo, alkoholom in slabo družbo.	Gmotno stanje, Duševno zdravje, Odvisnost, Socialna mreža	
P8	Bil sem brez urejene nastanitve in zaposlitve ter denarja. Imel sem težave z življenjem nasploh, težko sem shajal iz dneva v dan.	Gmotno stanje	
P9	S starimi zamerami v družbi in blatenjem imena.	Družbeni položaj	
P10	Imel sem težave pri iskanju zaposlitve ter finančne težave. Skrbelo me je mnenje drugih, to je skrbelo tudi partnerko, s katero sva se zato pogosto prepirala, to me je privedlo do razvoja tesnobe in paničnih napadov.	Gmotno stanje, Družbeni položaj, Partnerski odnos, Duševno zdravje	

a.)	*Česa vas je med prestajanjem kazni zapora, najbolj strah?*	Težave med prestajanjem kazni	VPLIV IN POSLEDICE ZAPORNE KAZNI
P1	Da bi se družina, posebej žena, zaradi pritiskov družbe oddaljila od mene.	Strah pred izgubo socialne mreže in partnerskega odnosa	
P2	Ničesar v zaporu me ni strah, bolj se bojim samega sebe na prostosti.	Strah življenja po odpustu	
P3	Da se bo punca naveličala čakanja in me zapustila.	Strah pred izgubo partnerskega odnosa	
P4	Ničesar znotraj zapora me ni strah,bolj se bojim nepredvidljivosti na prostosti.	Strah življenja po odpustu	
P5	Nimam strahu v zaporu.	Brez strahu	
P6	Ni me strah zapora.	Brez strahu	
P7	Najbolj me je strah slabe družbe v zaporu.	Strah pred negativnim vplivom interakcije s soobsojenci	
P8	Ničesar me ni strah.	Brez strahu	
P9	Da bi me punca prevarala ali zapustila, zaradi drugega.	Strah pred nezvestobo partnerke ter strah pred izgubo partnerskega odnosa	
P10	Nekaterih soobsojencev nagle jeze.	Strah pred konflikti s soobsojenci	

b.)	*Kako bi opisali svoje splošno počutje med prestajanjem zaporne kazni?*	Počutje med prestajanjem kazni	VPLIV IN POSLEDICE ZAPORNE KAZNI
P1	Težave z nespečnostjo, izgubo apetita, strah pred konflikti, zaskrbljen sem glede življenja po odpustu	Slabo počutje, Psihosomatske težave	
P2	Slabo, kako bi naj pa bilo?	Slabo počutje	
P3	Ne vem kdaj mi je bilo huje, prvič ali sedaj. Prvič sem doživljal krivdo, težave sem imel z nespečnostjo, izgubo apetita, sedaj pa sem tudi razdražljiv, soočam se z jezo in nemočjo.	Slabo počutje, Psihosomatske težave, Negativna čustva	
P4	So slabi in boljši dnevi, najbolj sem obremenjen z negativnimi posledicami kazni po odpustu, takrat postanem paranoičen.	Spremenljivo počutje, Problemi pri duševnem zdravju	
P5	Dobro sem, manjka pa mi svoboda in svobodna volja.	Zadovoljivo počutje z izraženimi pomanjkljivostmi	
P6	Kakor kdaj, največji problem je dolgčas in pogrešanje svobode.	Spremenljivo počutje z izraženimi pomanjkljivostmi	
P7	Zelo slabo, ves čas sem depresiven in slabo spim.	Zelo slabo počutje, Težave pri duševnem zdravju	
P8	Slabo, tokrat sem tudi veliko bolj razdražljiv	Slabo počutje, Razdražljivost	
P9	Jemlje mi voljo, pogosto sem živčen	Slabo počutje, Psihosomatske težave	
P10	Zelo slabo, probleme imam s stresom, glavoboli, nespečnostjo in izgubo apetita.	Zelo slabo počutje, Psihosomatske težave	

5.	***Kaj je po vašem mnenju, bil glavni razlog za povratništvo ter kaj vas tokrat najbolj skrbi po prestani kazni?***	**Dejavniki tveganja**	**VAROVALNI DEJAVNIKI IN DEJAVNIKI TVEGANJA**
P1	Predvsem finančni razlogi in dolgovi. Najbolj me skrbi zaposlitev in slabo mnenje ostalih ter kako bo to negativno vplivalo na mojo družino.	Finančne težave, Težave pri zaposlovanju, Stigma	
P2	Nujno sem rabil denar za preživetje, saj po krivici, ostal tudi brez denarne socialne pomoči. Najbolj me skrbi, da bom brez denarja, službe in stanovanja ter, da bom zato ostal samski.	Finančne težave, Težave pri zaposlovanju, Nastanitvene težave, Težave na področju socialnih stikov	
P3	Jeza, zaradi neupravičenega obsojanja in izživljanja policistov nad mano, to me je ujezilo in prišlo je do spora. Skrbi me, da me bodo zaradi preteklosti osebe vedno zaničevale.	Motnje čustvovanja, Disfunkcionalni vzorci obvladovanja frustracij, Diskriminacija, Stigma	
P4	Alkohol. Skrbi me, da bom brez dela in denarja ter zato spet zapadel v alkohol in slabo družbo, obenem pa da bom osamljen, ker bodo name gledali kot slabo osebo.	Odvisnost, Težave pri zaposlovanju, Finančne težave, Stigma, Težave na področju socialnih stikov, Negativne socialne interakcije	
P5	Droga in denar. Skrbi me, da bo tudi tokrat vse isto kot prej.	Odvisnost, Finančne težave, Nastanitvene težave, Težave pri zaposlovanju	
P6	Nezaposlenost , labilnost in vpliv slabe družbe. Skrbi me, da bom spet brez denarja.	Finančne težave, Težave pri zaposlovanju, Motnje čustvovanja, Negativne socialne interakcije	

P7	Droga in alkohol. Skrbi me da, bom spet podlegel slabi družbi in stresu in začel ponovno jemati psihoaktivne prepovedane substance.	Odvisnost, Motnje čustvovanja, Težave na področju socialnih stikov, Negativne socialne interakcije	
P8	Neurejeno bivališče, finančni problemi in slaba družba. Skrbi me da, bo stanje ko pridem ven, enako.	Nastanitvene težave, Finančne težave, Negativne socialne interakcije	
P9	Jeza, želja po maščevanju zaradi prijateljeve izdaje ter prepir. Sedaj glede življenja po odpustu, nimam posebnih skrbi.	Motnje čustvovanja, Disfunkcionalni vzorci obvladovanja frustracij	
P10	Finančna stiska in dolgovi. Tokrat skušam odmisliti skrbi, ker me je to prej privedlo do anksioznosti in pojava novih težav.	Finančne težave, Motnje čustvovanja	

a.)	*Kdo ali kaj vas najbolj motivira pri vzdržnosti od kriminalnih dejanj v prihodnje?*	Varovalni dejavniki	VAROVALNI DEJAVNIKI IN DEJAVNIKI TVEGANJA
P1	Moja družina, še posebej otroci, ne želim, da bi jih moja zaporna kazen zaznamovala, s tem, da bi jih kdo poniževal, češ tvoj oče je zločinec. Kljub zaporni kazni, namreč nisem slaba oseba, ki je nevarna za družbo.	Podpora družine, Želja po povrnitvi družbenega ugleda	
P2	Jaz sam, noben ti ne more pomagati, če si ne pomagaš sam.	Lastna motivacija	
P3	Moja punca	Podpora partnerja	
P4	Sam sebe	Lastna motivacija	
P5	Trenutno noben	Brez varovalnih dejavnikov	
P6	Glavni motiv mi je svoboda.	Želja po svobodi.	
P7	Najbolj pri tem me motivira mati.	Podpora družine	
P8	Najbolj me motivira to, da dokažem drugim , da sem sposoben ostati zunaj zapora.	Želja po dokazovanju zmožnosti zavračanja kriminalitete, Povrnitev družbenega ugleda	
P9	Najbolj me motivirajo starši in punca.	Podpora socialne mreže	
P10	Družina in želja po izogibanju zapora	Podpora družine, Lastna motivacija	

6.	***Kakšno je vaše mnenje o utemeljenosti dodeljene kazenske sankcije? Se vam zdi pravična?***	**Mnenje o kazenski sankciji zapora**	**KAZNOVALNA POLITIKA**
P1	Tokrat lažje rečem, da sem upravičeno kaznovan, kot prejšnjič, čeprav se mi absolutno zdi prevelika in prestroga, če jo primerjam z drugimi, ki so v zaporu zaradi mnogo večjih ali celo nasilnih kaznivih dejanj.	Upravičena/ prestroga	
P2	Priznam, da sem kriv, menim pa, da bi bilo več koristi, če bi namesto kazni zapora, raje z delom poplačal povzročeno škodo.	Upravičena/neustrezna	
P3	Absolutno ne.	Neupravičena/ prestroga	
P4	Vedel sem, da bom moral odgovarjati za to dejanje, ampak ne na ta način, zdi se mi previsoka in prestroga.	Upravičena/prestroga	
P5	Zdi se mi, da bi vseeno lahko bila nižja, eni so pokradli več od mene, pa do sedaj še niso bili zaprti.	Upravičena/ prestroga	
P6	Težko rečem, lahko rečem le to, da prevzemam odgovornost za svoje dejanje.	Upravičena	
P7	Ne, ni pravična, saj so me (policisti) kljub temu, da sem iskreno odgovarjal na zasliševanja, po nepotrebnem želeli pripreti, kar je pripeljalo do spora, če bi napadel katero drugo osebo, zagotovo ne bi bil zaprt.	Neupravičena/prestroga	
P8	Recimo, da se mi zdi, glede na to, da sem že tretjič zaprt, sem pričakoval morda celo višjo kazen.	Upravičena	
P9	Ni utemeljena, ne prva ne druga. Prvič sem bil obtožen zaradi kanabisa, kar absolutno ne ogroža družbe, v tolikšni meri, da bi moral v zapor. Sedanja se mi prav tako zdi previsoka.	Neupravičena/previsoka	

P10	Morda tokrat bolj,ker gre za povratništvo, prvič pa sem upal, na eno izmed alternativnih kazni,glede na težo prekrška.	Upravičena/ neustrezna	
a.)	***Kaj je po vašem mnenju glavni cilj in namen zaporne kazni?***	***Mnenje o namenu zaporne kazni***	**KAZNOVALNA POLITIKA**
P1	Da te kaznuje, ker si grešil.	Retribucija	
P2	Da te zaprejo, ker so te dobili pri kaznivem dejanju.	Retribucija	
P3	Da te kaznujejo tam kjer najbolj boli, pri izgubi svobode in prisilnem podrejanju.	Retribucija	
P4	Seznanjen sem s tem, da bi to naj bila rehabilitacija, ampak še vedno je to zapor, kjer si zaprt in izoliran od sveta.	Tretman/ retribucija	
P5	Da te zapre, da ne moreš za tisti čas, odločati sam zase ter, ampak, da ubogaš pravila.	Retribucija	
P6	Da kaznuje,ker si prekršil zakon in pravila.	Retribucija	
P7	Rehabilitacija, da se spremeniš in ne delaš več kaznivih dejanj.	Tretma	
P8	Kot že sama beseda pove, gre za kaznovanje.	Retribucija	
P9	Da ti zlomi duha in te čustveno uniči.	Retribucija	
P10	Resocializacija oseb.	Tretma	

b.)	*Kako ocenjujete vpliv zaporne kazni pri odvračanju od kriminalnih dejanj?*	Vpliv zaporne kazni na kriminaliteto	KAZNOVALNA POLITIKA
P1	Glede na to, da sem ponovno zaprt zaradi iste stvari, je to, da nima vpliva, zame edini smiselni odgovor.	Neučinkovit	
P2	Ocenjujem, da nima vpliva pri odvračanju, če bi imela, ne bi bilo povratnikov	Neučinkovit	
P3	Če načrtuješ dejanje, pa se potem zaveš, da se glede na kazen ne izplača potem učinkuje, če pa storiš nepremišljeno napako v afektu, pa ne.	Delno učinkovit	
P4	Ko si 1x zaprt, normalno, da si takrat rečeš, nikoli več. Po odpustu, pa se soočaš s težavami, kjer izgubiš kontrolo in ti znova spodleti, poleg tega je tu še ogromno ostalih dejavnikov, ki imajo veliko večji vpliv na to, kot zapor.	Minimalni vpliv učinkovitosti	
P5	Ne odvrača, vsaj pri meni ne, ker sem že tretjič zaprt.	Neučinkovit	
P6	Mene žal ni odvrnil. Mislim, da zapor nima velikega vpliva pri tem, večji vpliv imajo življenjske možnosti zunaj.	Neučinkovit	
P7	Neučinkovit, saj kljub trudu, se lahko znova znajdeš v težavah.	Neučinkovit	
P8	Minimalen vpliv, res je, da se vsi želimo izogniti zaporu, ker bivanje tu ni prijetno, ampak življenje te včasih prisili h kriminalu.	Minimalen vpliv učinkovitosti	
P9	Odvisno od človeka, nekaterim se zdi zapor prehuda kazen,da bi tvegali, pri teh učinkuje, pri tistih, ki se zapora ne bojijo, pa ne. Lahko se ti tudi zgodi, da si storil kaj v afektu, še manj pa pričakoval, da je za to možna kazen zapora.	Delno učinkovit	

P10	Zagotovo ima določen vpliv, menim pa, da zaporna kazen še zdaleč ni najbolj učinkovita pri odvračanju od kriminala,enak ali celo večji vpliv, bi lahko imele tudi drugačne kazni. Boljše se mi zdi, da oseba pokaže odgovornost in nadomesti povzročeno škodo, z opravljanjem družbeno koristnih del, govorim seveda v primeru nenasilnih kaznivih dejanj.	Delno učinkovit/ neustrezen	